

Tardor 2002

SUMARI

2
L'edició en veu alta
Lourdes Toledo

10
Infantil i Juvenil

22
Narrativa

50
Poesia

84
Assaig

120
Altres Novetats

137
La passió pels llibres
Àlvar Peris

142
Editorials valencianes

L'edició en veu alta

Editors de tot l'Estat espanyol es van donar cita a València el passat mes de juny amb motiu del IV Congreso de Editores. Una reunió clau per al sector, organitzada per la Federación de Gremios de Editores Españoles, i que va tenir enguany per amfitriona l'Associació d'Editors del País Valencià. L'encontre –que va reunir 245 representants de 135 empreses editorials, 14 d'elles valencianes– es va fer ressò de les inquietuds i de les reivindicacions del sector:

Els passat mes de juny, València va esdevenir fòrum de reflexió per al món editorial. Sota el lema «Editar per avui, editar per al futur» del IV Congreso de Editores, una cita bianual que arribava a casa nostra per primera vegada, es van aplegar al Museu Príncep Felípe representants de més d'un centenar d'empreses editorials de l'Estat espanyol. Per a l'ocasió, l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV) va actuar com a amfitriona d'una responsabilitat que, en paraules de Verònica Cantó, presidenta en aquell moment de l'AEPV, «era ineludible». Una cita que, com assenyala Cantó, «s'ha saldat molt positivament quant a organització i quant a participació, que ha estat el doble que en l'última edició de l'any 2000, com també ha estat positiu pel que fa a les conclusions i a les propostes de treball». Durant tres dies –27, 28 i 29 de juny– editors i altres especialistes del sector van debatre sobre el present i l'avenir del llibre i de la indústria cultural en un encontre pont de cultures entre la realitat de l'edició, d'una banda, de països europeus com França, Alemanya o Anglaterra i, de l'altra, del panorama latinoamericà i de la particularitat de l'Estat Espanyol, on la producció editorial es diversifica en llengües i cultures. Tres dies intensos de treball en què comunicacions, presentacions i conferències van propiciar un clima de debat obert i participatiu. Els editors van exposar els seus dubtes i les seues reivindicacions de present i de futur, tant de cara al mercat, com de cara a les diferents polítiques públiques relacionades amb el món editorial. Una discussió que, val a dir, gaudí d'un alt consens entre els participants a l'hora de plantejar demandes

La intervenció de Marcio N. Barbosa, director adjunt de la UNESCO, va constituir un dels plats forts del IV Congreso de Editores.

D'esquerra a dreta: Emiliano Martínez, President de la Federación de Gremios de Editores de España (FGEE); Alicia de Miguel, consellera portaveu del Govern de la Generalitat Valenciana; Verònica Cantó, expresidenta de l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV); Jose Luis Villacañas, director de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques; Antonio María Ávila, director executiu de la FGEE; Manel J. M. Romero, secretari tècnic de l'AEPV.

i exigències per part del sector. En aquest sentit, una de les peticions dels editors durant el passat congrés va ser l'homologació amb la realitat legal de la resta d'Europa, a partir de la incorporació a la legislació espanyola de propietat intel·lectual d'una directiva del Parlament Europeu de 2001 sobre drets d'autors i d'editors. Segons el president de la Federació de Gremios de Editores de España (FGEE), Emiliano Martínez, aquesta reforma legal en el sector «permetria l'actualització de la llei de propietat intel·lectual i, per tant, garantiria els drets d'autors i d'editors, com ara el dret a la divulgació, en la societat de la informació». En aquest sentit, es pronuncià també Verònica Cantó. Tant Martínez com Cantó insistiren en què la protecció dels drets esmentats «permetria acabar amb el frau que suposa la reprografia il·legal i aconseguir així una adequada remuneració per la còpia de les obres a través de la repografia o d'altres mitjans». «Una *pirateria*, la del paper, –assegura Martínez– que és especialment alarmant a Iberoamèrica, on se xifren les pèrdues econòmiques en més de 300 milions d'euros». Aquest fenomen, però, també afecta greument el sector a l'Estat espanyol, ja durant l'any els editors van deixar d'ingressar 270 milions d'euros (45.000 milions de pessetes) a causa de 4.800 milions de pàgines fotocopiades, quasi la meitat dels ingressos per exportació, que van ser de 600 milions d'euros. Aquesta xifra, d'altra banda, s'ha vist afectada per la situació de crisi d'alguns països iberoamericans, com Argentina, que representa el 12% d'exportacions espanyoles. Aquesta situació inquieta els editors, que assegurin que durant l'any 2002, a l'interior de l'Estat, s'ha venut la cinquena part respecte de l'any passat. Els empresaris del llibre adverteixen «un cert estancament durant els últims deu anys en el mercat editorial espanyol». Així ho va explicar a València Antonio Roche, conseller delegat de l'editorial Biblioteca Nueva, qui va parlar que la dècada

La participació dels editors valencians en el congrés va ser molt activa. Rosa Serrano (Tàndem Edicions) en va assumir la secretaria.

dels noranta com d'un moment de creixement insuficient, amb un 6,1%, poc afavorit, d'altra banda, per la concentració d'un 53% del mercat en grans superfícies.

Aquestes xifres, poc afalagadors, no són però l'únic aspecte que lamenta el sector. Els representants del món editorial es van fer ressò, també a València, d'altres qüestions relatives al llibre i que estan directament relacionades amb el sistema educatiu. En aquest sentit, els editors hi van reclamar un major respecte vers la llibertat de creació i de comunicació dels autors i dels editors per part de les administracions públiques, incloses les educatives. Així doncs, hi van mostrar el seu rebuig cap a les polítiques intervencionistes, com és el cas dels processos de censura prèvia que, sota el nom d'homologació, supervisió o aprovació, afecta els llibres de text en diferents comunitats autònomes de l'Estat, tal com va exposar Mauricio Santos, president de l'Associació Nacional d'Editors de Llibres i Material d'Ensenyament.

L'educació lectora és un altre dels aspectes que va centrar les preocupacions dels editors. Tots ells coincidiren a demanar una major implicació del poders públics en el foment públic del llibre i de la lectura. Un consens que es va fer palés a l'hora d'instar les autoritats per què actuen amb polítiques que contempen l'existència d'un espai i d'un temps específics dedicats a la lectura en els centres d'ensenyament. En aquesta línia es va pronunciar també José Antonio Millán, coordinador de *La lectura en España. Informe 2002*. Aquest estudi, que es va presentar durant el congrés, considera la creació de biblioteques i l'apropament de les últimes tecnologies de la informació –especialment Internet– a tots els centres escolars i a les biblioteques públiques com un punt

Durant els tres dies de treball intens, s'hi va propiciar un clima de debat obert i participatiu. Els editors hi van exposar els seus dubtes i les seues reivindicacions.

L'escriptor Juan José Millán va pronunciar la conferència de cloenda i va afirmar que «una societat no lectora seria una societat atrop».

Durant els passats 27, 28 i 29 de juny, editors i altres especialistes del sector van debatre, a València, sobre el present i l'avenir del llibre i de la indústria cultural. Aquestencontre va constituir un pont de cultures entre la realitat, d'una banda, de l'edició de països europeus com França, Alemanya o Anglaterra i, de l'altra, del panorama latinoamericà i de la particularitat de l'Estat espanyol, on la producció editorial es diversifica en llengües i cultures.

de partida necessari per avançar en els índex de lectura, especialment –com apunta Millán– «d'aquest sector de la població que és més vulnerable, com són els xiquets i els joves, i que poden esdevenir, amb una bona política d'animació lectora, futurs lectors i lectores». En eixe sentit, els editors van insistir també en la necessitat de millorar les diferents xarxes de biblioteques públiques de l'Estat espanyol, tot actualitzant-ne, el més aviat possible, els fons bibliogràfics de tots els centres. Un apartat on les xifres –va assegurar Martínez– «són també indicadores d'una realitat que no està encara en harmonia amb altres països de la Unió Europea, ja que mentre que la mitjana a Europa en despeses oficials per cada ciutadà en adquisició de llibres per a biblioteques és de 1,20 euros, a l'Estat Espanyol es manté encara en 0,45 euros».

Llegir al SOL. *La lectura en España. Informe 2002*, presenta com a novetat respecte als informes d'anys anteriors, el convenciment dels autors sobre la consolidació d'Internet com a un nou horitzó per a la lectura: «una nova eina des de la qual accedir a la lectura, o simplement, llegir», assegurarà José Antonio Millán. I és que l'hàbit de la lectura, segons els experts «a pesar de ser encara escàs entre la població, té cada vegada una millor imatge social, cosa que és molt positiva». L'informe forma part del Plan de Fomento de la Lectura promogut pel Ministerio de Cultura, Educación y Deporte, en què estan immersos els editors espanyols i que inclou, entre les seues apostes més innovadores, el Servei d'Orientació a la Lectura (SOL). El portal SOL (www.sol-e.com) –que va ser presentat també durant el congrés, és una iniciativa de la Federació de Gremios de Editores amb la col·laboració de la Fundación Germán Sánchez Ruízpérez i té per objectiu el foment de la lectura entre els més joves de la manera més moderna, didàctica i senzilla. Segons els seus creadors, aquesta eina «serà de gran utilitat per a pares, professors, llibreters i

Els editors van exigir a València l'homologació amb la realitat legal de la resta d'Europa, a partir de la incorporació a la legislació espanyola sobre propietat intel·lectual d'una directiva del Parlament Europeu de 2001 sobre drets d'autors i d'editors, tal com ja se'ls ha reconegut a altres productors culturals de l'àmbit cinematogràfic i audiovisual.

El president del Grup Planeta, Jose Manuel Lara, també va assistir al sopar que la Generalitat Valenciana va oferir als editors i que se celebrà a l'Hemisfèric de la Ciutat de les Arts i de les Ciències.

bibliotecaris». El portal, pensat per als lectors entre 0 i 18 anys, conté més de 300.000 entrades informatives distintes, quasi una selecció de 2.000 recomanacions de títols infantils i juvenils, a més d'altres 5.000 documents i, probablement –tal com es va explicar durant la seua presentació a València–, incorporarà pròximament les altres tres llengües oficials de l'Estat. En definitiva, tot un paradís virtual on trobar llibres perduts.

El llibre valencià estrena llei. Aquestes i altres reivindicacions –com són el manteniment del preu fix del llibre i la desaparició en política fiscal de l'actual discriminació entre el 16% d'IVA per a un CD-ROM i el 4% del suport paper, encara que siguen continguts idèntics– han estat el teló de fons d'un llarg debat. Un debat que –centrant-nos ja en la realitat valenciana– ha nodrit també el diàleg entre editors, autors, llibreters i l'administració, i que ha donat com a fruit la Llei del Llibre Valencià que va ser difosa entre els editors amb motiu del congrés. Una llei que concedeix a la Generalitat Valenciana, des de la seua aprovació el passat mes de juny, el dret i el deure de legislar en aquesta matèria i d'assentar les bases per a una futura política del llibre que defense la cultura escrita en la llengua dels valencians. Aquesta iniciativa ha comptat amb la unanimitat de tots els sectors implicats, els quals consideren que la Llei beneficiarà notablement el mercat editorial valencià, ja que a partir d'ara marcarà pautes sobre les mesures de promoció del llibre i sobre els agents que la fan possible: autors –entenen el terme en la seua acepció més àmplia– editors, distribuïdors i llibreters.

La Llei, a més, contempla alguns dels aspectes que es van tractar en el IV Congreso de Editores, com ara la protecció dels drets de la propietat intel·lectual o el protagonisme de les biblioteques, com un dels enclaus bàsics en el disseny d'una política de promoció de la lectura. I de cara als editors, el text compromet la Generalitat Valenciana a una

A l'esquerra, l'exhibició castellera a l'entrada de Sant Miquel dels Reis i, a la dreta, el concert de la Banda Municipal de València que se celebrà als jardins del Palau de la Música. Totes dues activitats formaren part del programa del IV Congreso de Editores.

política de col·laboració amb el sector editorial, que s'ha de materialitzar en el suport a aquelles iniciatives que beneficien la producció i la difusió del llibre fet a casa nos-

tra, per a la qual cosa proposa la creació d'un Consell Assessor del Llibre, format per representants del sector implicats en la creació, la producció i la difusió del llibre.

Precisament amb l'objectiu de facilitar el treball dels editors i dels llibreters, la Llei abraça també la publicació de la Guia del Llibre Valencià i l'elaboració d'un Mapa de Llibreries del nostre territori. Iniciatives que es completaran amb una base de dades permanentment actualitzada amb informació d'interès per al sector, consultable a través de la pàgina web de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques (www.cult.gva.es/dglab).

I si parlem de futur immediat, és temps d'esmentar la pròxima cita amb els llibres a València durant el II Saló Valencià del Llibre, una iniciativa que va nàixer l'any passat a proposta de l'AEPV, amb la col·laboració dels gremis de llibreters i de distribuïdors, i que va comptar amb el suport i la cobertura de la Direcció General del Llibre. El *rendez-vous* serà de nou aquesta tardor, concretament entre els dies 14 i 24 de novembre. A pesar de la seua breu trajectòria, el saló –segons el secretari tècnic de l'AEPV, Manel Romero– vol consolidar-se com «un aparador de tots els fons vius de les editorials valencianes, una cita que reactive el pes del llibre d'autors, editorials o temàtica valenciana entre els lectors més pròxims». La pròxima edició serà també l'ocasió per lliurar els premis als llibres millor editats a la Comunitat Valenciana que concedeix la Conselleria de Cultura i Educació.

Lourdes Toledo

A l'Estat espanyol, durant l'any, els editors van deixar d'ingressar 270 milions d'euros (45.000 milions de pessetes) a causa de 4.800 milions de pàgines fotocopiades, quasi la meitat dels ingressos per exportació, que van ser de 600 milions d'euros. Aquesta xifra, d'altra banda, s'ha vist afectada per la situació de crisi d'alguns països iberoamericans, com Argentina, que representa el 12% d'exportacions espanyoles. Aquesta situació inquieta els editors, que asseguren que durant l'any 2002, a l'interior de l'Estat, s'ha venut la cinquena part respecte de l'any passat.

El sector editorial va reclamar-hi un major respecte, per part de les administracions públiques, incloses les educatives, vers la llibertat de creació i de comunicació dels autors i editors i hi van mostrar el seu rebuig cap a les polítiques intervencionistes.

La Llei del Llibre Valencià, que va ser difosa entre els editors amb motiu del congrés, concedeix a la Generalitat Valenciana des del passat mes de juny –data en què va ser aprovada– el dret i el deure de legislar en aquesta matèria i d'assenyar les bases per a una futura política del llibre que defensi la cultura escrita en la llengua dels valencians.

Panoràmica del sopar oferit per l'empresa paperera Clariana, al monestir de Sant Miquel dels Reis, seu de la Biblioteca Valenciana.

El congrés va reunir 245 representants de 135 empreses editorials, 14 d'elles valencianes. A més de les autoritats que hi van assistir, s'hi van deixar veure un ventall ample de personalitats relacionades amb el llibre.

Costumaris

Els contes recuperen alguns dels sabers oblidats de les nostres comarques, que fan referència als camps temàtics més nostrats, i inclouen al final de cada relat un glossari de topònims i lèxic d'oficis per fer-ne més acurada la comprensió.

Com l'infant que ha après una paraula nova i la repeteix ara i adés amb gran profusió, amb la boca oberta i sense vergonyes, en veu alta,

només així s'han de llegir *El geperut del Biuxcarró i altres contes*. Hi ha moltes maneres de provar de salvar els mots i els costums: la manera seriosa de les tesis doctorals i dels estudis rigorosos dels antropòlegs, i la manera no menys seriosa de la ficció. Vicent Sanchis ficcionalitza per a nosaltres el món d'aquests sabers oblidats, però és conscient que, per fer-ho, ha de recórrer als glossaris on trobem les paraules poc conegudes. I és llàstima que siguin tan poc conegudes: qui no es lleva el barret davant de mots com dula, lligassa, falcat, estretaleta, corbellot, tresmall, calafat, bambau o escorrim? La sola pronúncia d'aquests mots ens endinsa en la terra calenta o ens fa sentir els cants de l'aigua de la séquia. Ens introdueix de ple dins la cultura de l'esforç, de cavar solc a solc i de parar l'orella al temps que fa. Vos encisarà el preciosisme d'aquestes paraules no asèptiques, no passades pel sedàs, no eufèmiques. Si les llegiu en veu alta, i preferiblement en companyia d'alguna de les biblioteques vivents que encara es conserven (la gent gran de la nostra ruralia) notareu que se us des-taparà l'oïda, se us obrirà el paladar com

EL GEPERUT DEL BIUXCARRÓ
I ALTRES CONTES
VICENT SANCHIS
IL·LUSTRACIONS D'ANDREU VALLS DÍAZ
77 PÀGINES
EDICIONS LA XARA, SIMAT DE
LA VALLDIGNA, 2002

en un badall i començareu a pronunciar les frases a la manera dels savis oblidats, en un gest d'autenticitat que, paradoxalment, alguns

castellans qualifiquen de «hablar muy cerrado». Perquè l'hàbit fa el monjo i la llengua fa els costums i la cultura, el que elabora V. Sanchis no és l'entreteniment folklòric d'una estona perduda, sinó un veritable costumari vivent. Ja ens té acostumats La Xara a aquesta actitud vital de no resignar-se a anar deixant caure la màrfega dels nostres costums pel camí (recordem el gastronòmic *Olles i monjos*) També Edicions del Bullent treballa en el camí de la recuperació i l'exhumació de tot el que és nostre i estem a punt de perdre, de la mateixa manera que ho fa la televisió que paguem, amb aquesta llarga llista de sèries de producció pròpia i de documentals en prime time que converteixen en objecte d'estimació les coses properes. Sort en tenim d'aquesta televisió adolescent –per edat i per interessos– que ha vingut per salvar-nos els mots.

Com diu a l'apartat de cites del llibre, «gràcies a la memòria recuperem la vida d'uns altres i l'essència de la nostra pròpia existència» (Ibrahim Al Koni), a banda de passar una molt bona estona llegint.

Maite Insa

El mal o l'altra cara de la biotecnologia

Els interessos econòmics que amaga la biotecnologia i, en concret, les noves generacions d'ordinadors de proteïnes, és el rerefons que empra Josep Franco per bastir una novel·la policíaca en un món globalitzat.

EL MAL

JOSEP FRANCO

COL·LECCIÓ «ESPURNA», 59

---

132 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Josep Franco alimenta la seua darrera novel·la –juvenil– amb elements que la realitat present ens ofereix dia a dia. Les protestes antiglobalització, l'evolució de la biotecnologia i el seu vessant més fosc –la màfia de tràfic d'òrgans– o la creació de grupuscles neonazis és el material que l'autor aprofita per bastir una novel·la de tall policíac, que ens recorda els clàssics catalans del gènere (pensem en Jaume Fuster o en Ferran Torrent, per exemple) per la manera de desenvolupar l'acció. Els personatges a través dels quals es basteix la trama són diversos i entrelaçats: un periodista; una important científica, exdona del periodista; la filla d'ambdós; i un jove amb pretensions de rocker, que s'enamora, és clar, de la filla del periodista. Una família, «desestructurada» com es diu ara, que es veu immersa en una trama criminal que hauran de resoldre: l'assassinat en sèrie d'adolescents a la ciutat de Londres.

Un tret que crida l'atenció és l'ús de diferents suports textuais per a construir la novel·la: hi ha cartes, correus electrònics, informes forenses, reportatges i entrevistes... a banda de l'habitual narració omniscient. És una manera de posar a l'abast, de manera pràctica, algunes de les tipologies textuais que els estudiants d'ESO aprenen dels llibres de text.

La finalitat d'aquest llibre també és educativa, en el sentit que vol fer pensar els nostres joves sobre els excessos que la voluntat de ser poderós i els interessos econòmics pot ocasionar, fonamentalment, sobre els més febles. El poder –polític o econòmic– mata, i matar és dolent. Per tant, el poder és el mal. I el mal l'arrossega la humanitat des que n'és conscient del que significa el poder. Josep Franco no se n'està d'exemplificar aquesta tesi traslladant-nos, en començar el llibre, a l'Etiòpia de fa tres milions i mig d'anys i explicar-nos una història sagnant sobre les relacions de poder en una tribu australopiteca. I tanca el llibre, també a Etiòpia, però a l'any 2003, amb la versió actualitzada d'aquesta demostració de poder: ja no és la disputa interna d'una tribu, sinó la intervenció de l'exèrcit dels Estats Units qui reparteix el mal, una vegada més, entre els més febles. El mal, doncs, té moltes cares, però sempre és al servei del mateix interès.

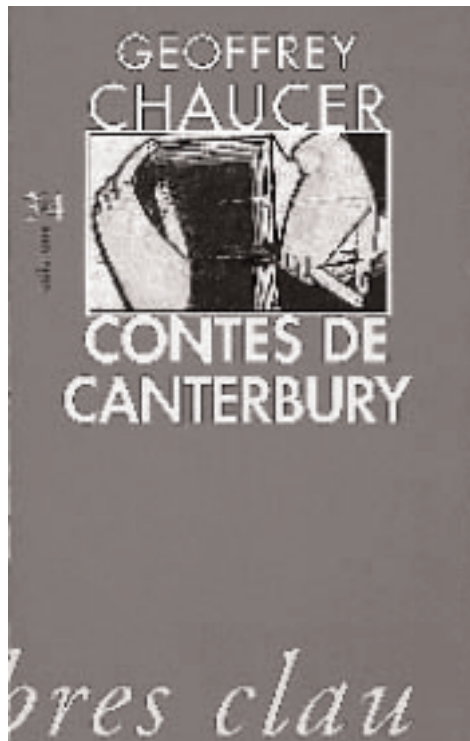
Josep Franco aconsegueix amb *El mal* una novel·la compromesa i reflexiva, que prescindeix del to moralitzador i de la demagògia i que deixa bon sabor de boca perquè, a més, està ben escrita.

Marc Candela

«Hi havia una vegada...»

Amb «Llibres Clau» de 3i4 ens acostem a una de les millors obres de la literatura universal. Del conjunt de relats –incomplet– que configura l'obra original, en aquest volum en coneixem quatre, a més del pròleg general i el comiat de l'autor; que emmarquen l'obra.

CONTES DE CANTERBURY

GEOFFREY CHAUCER

TRADUCCIÓ, SELECCIÓ, INTRODUCCIÓ I PROPOSTES
DE JOAN CASTELLÓ

COL·LECCIÓ «LLIBRES CLAU», 26

175 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA 2002

És un fet comprovat que, quan un grup de gent ha de conviure plegat durant uns dies o setmanes, tard o d'hora hi apareixen discòrdies. Conviure, vull dir, en el sentit de compartir molt estretament quelcom: un amagatall, un viatge... S'hi esdevé, llavors, allò que els americans –que en saben força, de quedar-se incomunicats per la neu– anomenen «síndrome de la cabana» i arriba un moment que l'ambient es fa irrespirable. D'aquesta idea atractiva de posar molta gent diversa dins d'un sac han partit obres genials de la literatura universal, i la primera que ens ha de venir al cap és el *Decameró*, de Boccaccio. La discussió entre els estudiosos és saber si Chaucer conegué l'obra de Boccaccio abans de la reelaboració dels contes que apareixen al volum. En tot cas, personalment em sembla que aquests dels quals parlem tenen un lleuger toc més impregnat de filosofia i d'ambient cortesà, però això va a gustos. El fet és que l'hostaler de Tabard Inn suggereix els pelegrins que s'hi troben –entre ells l'autor– que acompanyen l'anada a Canterbury de relats: «(...) Apostaria que us proposeu entretenir-vos contant contes durant el camí, perquè és molt avorrit cavalcar junts sense dir ni mitja paraula, muts com les pedres». Hauríem d'afegir, tenint en

compte el síndrome de la cabana, que a més de molt avorrit és perillós i neguitejador. I escolteu la petició que l'hostaler fa tot seguit. Els contes hauran de ser «del gènere de “Hi havia una vegada...” (...) I aquell que s'atrevisca a contradir-me pagarà les despeses de tots durant el viatge». Així és com, sense donar massa opció a la discrepància, tot s'ha de dir, l'hostaler esdevé generador d'uns relats que Chaucer va deixar inacabats pel que fa al nombre. Dins la gran història que estaria formada pel conjunt de contes, l'autor va voler que els narradors dels relats foren diversos: un monjo, un clergue, un moliner, un cuiner, un tapisser...però, evidentment, el to ni el llenguatge no canvien d'un a l'altre. La idea de necessitat de versemblança és posterior dins la història de la novel·la o, millor dit, les proves que els possibles lectors del s. XIV aplicaven a la versemblança d'una obra eren ben poc exigents. No és casual la petició de l'hostaler: «del gènere de “Hi havia una vegada...”», que dona a cada conte la perfecció d'un començament i d'un final en tota regla, i enmig un gust per la delectança en el llenguatge, en els detalls, en la simbologia.

Maite Insa

Políticament correctíssim

Una història senzilla –una xiqueta creu que la seua veïna és una fada perquè li regala uns objectes que, segons la nena, tenen poders meravellosos– és narrada de tal manera que resulta, al meu parer, un text excessivament pesat i allisonador.

LA FADA MASOVERA

VICENT MARÇÀ

IL·LUSTRACIONS DE RAMON PLA

PREMI DE NARRATIVA INFANTIL VICENT SILVESTRE 2001

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 81

93 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

De vegades una no sap perquè li agrada o li desagrada un llibre, però ara sí, en aquest cas sí sé perquè no m'ha agradat gens ni mica *La fada masovera* de Vicent Marçà: perquè té un narrador que, amb la bona intenció –supose– de buscar la complicitat amb el lector, al qual s'adreça constantment, i d'intentar mostrar algunes claus de la construcció d'un conte –com l'ús de l'el·lipsi, la mateixa figura del narrador, etc.– es converteix en una veu feixuga que atura contínuament la història intercalant tota una sèrie d'explicacions que, al meu entendre, ni calen ni són gracioses ni interessants ni aporten res més que una immensa quantitat de paraules innecessàries que destorben el desenvolupament normal del conte. Aquest sabut narrador explica mots i expressions que presumptament no entenem –que pressuposadament no entenen els lectors de més de 10 anys als quals, segons la contraportada, està des-

tinat el llibre—, qüestions tan *complexes* com el fet que la xiqueta protagonista use l'apel·lació «tia» quan s'adreça a la senyora Alberta, veïna seua —«no és que ella en siga neboda, sinó que es tracta d'un tractament (noteu: «es tracta d'un tractament») que tenen en alguns pobles cap a les persones majors»— o altres coses com aquestes: «El menjador va anar com una bassa d'oli, i no ho diem perquè van abusar del líquid que s'obté de les olives...» o «com devia ser el laboratori d'una bruixa autèntica (també hauria pogut posar «el laboratori autèntic d'una bruixa»... Deixe al teu criteri quina expressió és més encertada)» o encara «Cristina es posà a actuar (però no a fer teatre, ja m'entens)». A més a més, es permet la lleugeresa d'incloure comentaris amb un regust —sempre al meu parer— melós i allisonador, del tipus «Fins i tot podem dir, sense faltar al respecte a ningú ni entrar en el món desagradable de les mentides...» o «Daniel és cosí de Cristina, però com si foren germans, perquè (...) han fet les coses importants junts, fins i tot prendre la comunió». I per si no fora suficient, el relat conté un element d'integració racial d'allò més tòpic i desgastat: Karima, una xiqueta marroquina, «en els pocs mesos que viu entre ells, ja parla valencià i s'ha mos-

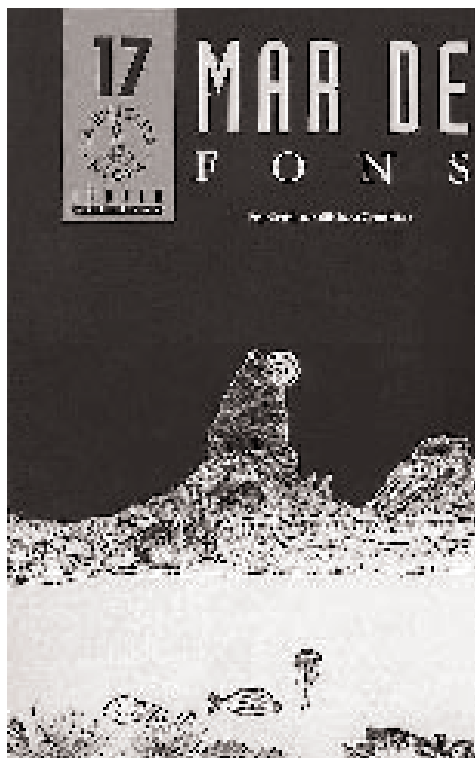
trat especialment hàbil en matemàtiques», i és atentíssima amb la protagonista i, en fi, atesora un munt de virtuts que es podria dir que dilueixen la taca terrible del seu origen. Estic segura que la intenció de l'autor no ha estat aquesta, sinó precisament la contrària, —mostrar l'absurd de la discriminació racial—, però sembla que els xiquets marroquins —o negres, sud-americans, gitanos, orientals, etc.— no tinguen dret a ser tan mandrosos, violents, egoïstes i deixats com qualsevol altre infant occidental, inclosos els valencians.

La història és senzilla i podria donar per a un conte sense pretensions si la narració haguera estat diferent. Però hi ha qui opina altrament, ja que cinc persones han guardonat aquest llibre amb el Premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre 2001.

Arantxa Bea

Fins al fons

Apareix un altre llibre per a joves amb guardó incorporat (algun dia caldrà fer recompte de quants se'n publiquen amb trofeu i quants sense, i el més graciós serà veure quins són millors), en aquesta ocasió sota els auspicis de Tàndem Edicions i del I Premi Vila de Paterna de narrativa Vicenta Ferrer:

MAR DE FONTS

PEP CASTELLANO

DIBUIXOS DE CANTO NIETO

COL·LECCIÓ «LA BICICLETA NEGRA», 17

124 PÀGINES

TÀNDEM, VALÈNCIA, 2002

Al text que hi ha al revers del llibre podem llegir: «Aquesta és una novel·la que fa joc amb el color de la col·lecció: és negra. Podríem dir que és una novel·la negra perquè [sic] en té els ingredients: assassinats, màfies, misteris [...]». Oblidarem l'errada perquè n'hi ha moltes altres: «tant contenta», «de Encarna», etc. I això, en una obra premiada i editada, és una mica inexplicable. El que més crida l'atenció, però, és la tranquil·litat amb què ací tothom fa una novel·la negra (o de qualsevol altre tipus): ens diuen que, com que ja han posat «els ingredients», ja l'han feta. Així de senzill. Quan vulguen fer «la gran novel·la sobre València», per exemple, suposem que també posaran «els ingredients» i prou. I així els eixirà, perquè *Mar de fons* té una trama inepta i lineal que s'endevina tota des del primer capítol. Per exemple: és una estupidesa que hi haja una màfia dedicada

al comerç clandestí amb peixos alterats genèticament i que aquests peixos, al principi de l'obra, estiguen a la vista de tots els alumnes que fan una excursió.... I, és clar, l'única persona que s'adona de la grandària dels peixos és Marta, la xiqueta protagonista. Tantes coses així demostren que el narrador no sap ni què està contant. Quan un dels protagonistes és a punt de morir sota l'aigua, els altres ho saben perfectament... i un està pensant que li hauria agradat dur la canya de pescar (!). Se'ls mor un home al davant quan estan aïllats enmig del mar, els converteix així en sospitosos, i ells només afegeixen que «Com a mínim s'ha pogut confessar!», com si estigueren veient-ho en un telefilm. La policia elimina impunement les proves que tots ells havien aconseguit, després d'haver-se jugat la vida, i el narrador tan sols comenta que «se sentien una mica decebuts». En fi... Més que una novel·la negra, *Mar de fons* seria una mostra més d'aquest nou gènere, el de la novel·la-juvenil-valenciana-premiada, que ens atreviríem a batejar si no fóra perquè hi ha honroses excepcions. Aquesta no ho és: sense elaboració, sense subarguments, sense treball de caracterització, sense estil de cap mena —el narrador anomena als protagonistes «la nostra amiga» i «els nostres amics»,

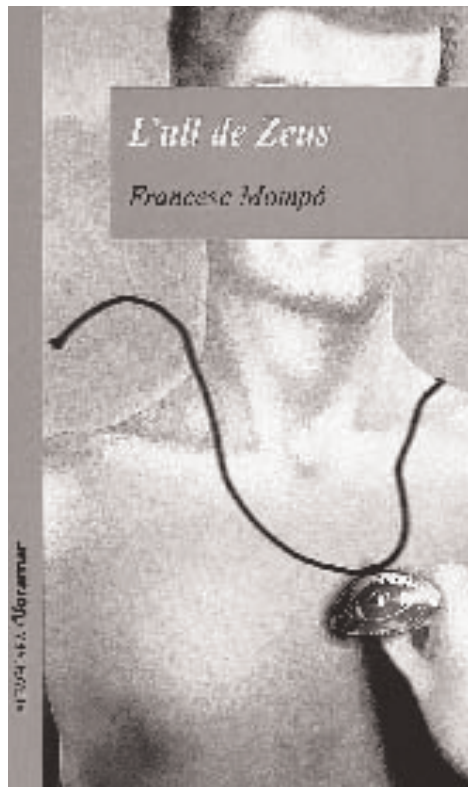
per l'amor de Déu—... però, això sí, molt ben documentada sobre la vida en un poble marítim. L'autor sap perfectament quins canvis tecnològics ha experimentat la realització de subhastes de peix. Però amb això i amb quatre ninots dansant per allà com si foren personatges no es fa una novel·la. Ni juvenil, ni negra, ni de cap altra mena.

Felip Tobar

Barreja incongruent

L'ull de Zeus barreja de manera gens convincent una tòpica historieta d'aventures adolescents amb la presència d'un ésser mític que apareix de forma totalment inexplicable. Malgrat tractar tangencialment temes actuals com el racisme, el conjunt resulta banal i poc entretingut.

L'ULL DE ZEUS

FRANCESC MOMPÓ

141 PÀGINES

ALFAGUARA-VORAMAR, PICANYA, 2002

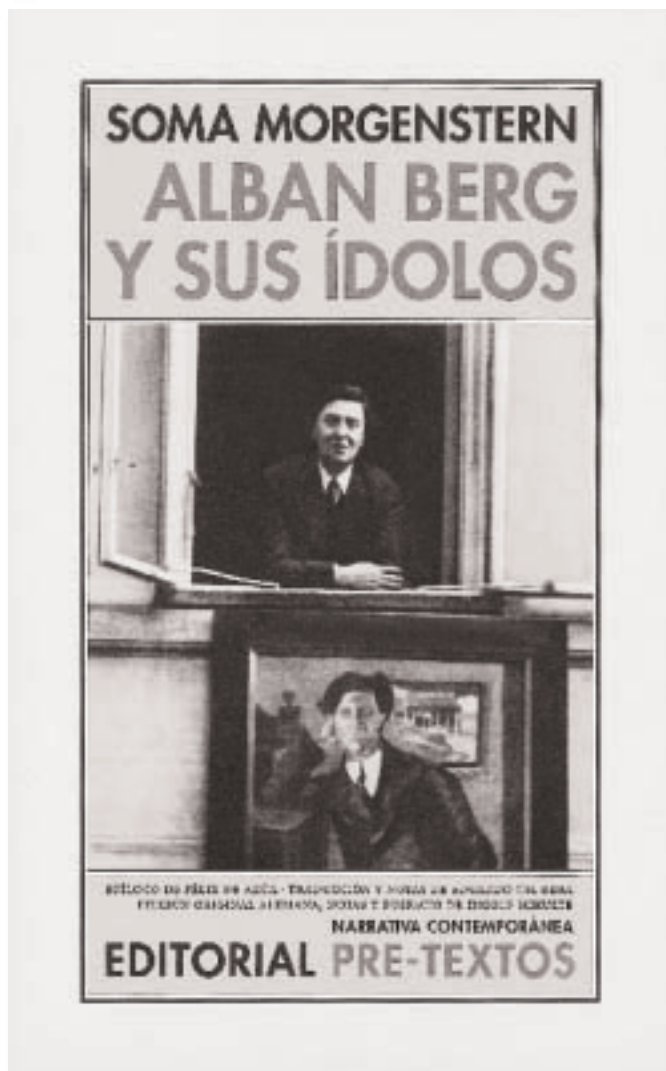

És un crit quasi unànim entre creadors, lectors i editors que la literatura anomenada juvenil necessita al nostre país una renovació que la traga dels tòpics a què ha estat condemnada en els darrers anys. Les històries de grupets d'adolescents enfrontats a aventures i misteris resulten totalment previsibles i només aporten la novetat del lloc o el temps en què es desenvolupen, cosa que justifica cada vegada menys la seua lectura. La necessitat és, a més, urgent perquè és, o hauria de ser, a través d'aquesta classe d'obres que els més joves poden començar a endinsar-se en el món cada vegada menys sovintejat de la literatura. Amb uns índexs de lectura tan baixos com els que tenim al País Valencià –en valencià són ridículs– la responsabilitat d'escriptors i d'editors de llibres pensats per a joves és encara major.

Francesc Mompó s'arrisca en *L'ull de Zeus* a innovar i a barrejar temes de sempre, el primer amor i l'amistat adolescent, amb d'altres d'actualitat com la discriminació racial i l'augment de la xenofòbia; i els adoba després amb una estranya presència mítica: ni més ni menys que la d'un fill d'Apol·lo. Aquest personatge, després de ser anomenat al llarg de la història amb el sobrenom d'«el poeta» i comportar-se de manera «misteriosa i absent», es presenta no-

més al final en una escena típica de «Deus ex machina», quan salva de la mort el protagonista, que ha caigut en coma per un accident de motocicleta. La barreja de narració més o menys realista amb elements sobrenaturals resulta ací totalment inversemblant, el final és precipitat i el lector queda inevitablement defraudat perquè sent que les peces de la història no encaixen de cap manera. Els personatges de *L'ull de Zeus* respecten, a més, els tòpics del gènere i mentre els xics són més decidits, graciosos i en general prenen la iniciativa, les xiques esperen i es preocupen molt més pel pla sentimental, com corresponia –o potser encara correspon?– a les integrants del seu sexe: en definitiva personatges plans i poc elaborats que no tenen matisos i que no contribueixen a fer atractiva aquesta història que naufraga sense remei. Una vegada més, i ja no recorde quantes, ens trobem davant d'un llibre que sota el pretext d'estar destinat a joves es limita a barrejar les vivències d'un grup d'adolescents, narrades de manera correcta però sense que cap història marc, ben travada i resolta, que justifique el fet mateix de la narració; una nova decepció en un panorama que comença a semblar desolat.

Jordi Sebastià

La Viena de entreguerras

El encuentro con una periodista de la revista Time en 1948 provocó que Soma Morgenstern fuera recogiendo diversos capítulos en torno al músico y amigo Alban Berg. Su testimonio constituye un fondo documental en torno a la intelectualidad de la Viena de entreguerras.

El escritor de origen judío Soma Morgenstern (Galitzia oriental, 1890) es un narrador poco frecuente en nuestra literatura —y por extensión en la literatura europea de

nuestros días—, cuyos libros afortunadamente están siendo recuperados, aunque con paso lento. Postergado al olvido en los años posteriores a su muerte (Nueva York, 1976) la actualidad de su literatura en castellano nos viene al paso con dos libros que ha editado Pre-Textos, dos títulos de su obra memorialista en la que sus recuerdos en torno a sendas figuras de la literatura y la música de la Viena de entreguerras, el autor de *La Marcha Radetsky*, el escritor Joseph Roth —en *Huida y fin de Joseph Roth* (Pre-Textos, 2000)—, y el compositor Alban Berg, autor de numerosas composiciones tales que las óperas *Lulu* o *Woyzeck*, conforman dos retratos fieles del autor en torno a estas dos personalidades indiscutibles de la cultura europea del siglo xx. Sin embargo aquí nos centraremos en su libro más recientemente editado, el escrito en torno al músico de la Escuela de Viena —*Alban Berg y sus ídolos*—.

Si en este otro libro anterior Morgenstern daba cuenta de la vida del escritor austríaco en pequeñas entregas, pequeños episodios sin orden ni concierto establecidos en los que hubimos de encontrar-

---

ALBAN BERG Y SUS ÍDOLOS.

RECUERDOS Y CARTAS

SOMA MORGENSTERN

EDICIÓN DE INGOLF SCHULTE

TRADUCCIÓN DE EDUARDO GIL BERA

EPÍLOGO DE FÉLIX DE AZÚA

436 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALENCIA, 2002

nos mayormente con lo más granado de la sociedad de aquel entonces en la Viena de entreguerras, en este otro no habrá por menos de ser diferente.

Por las páginas de *Huida*

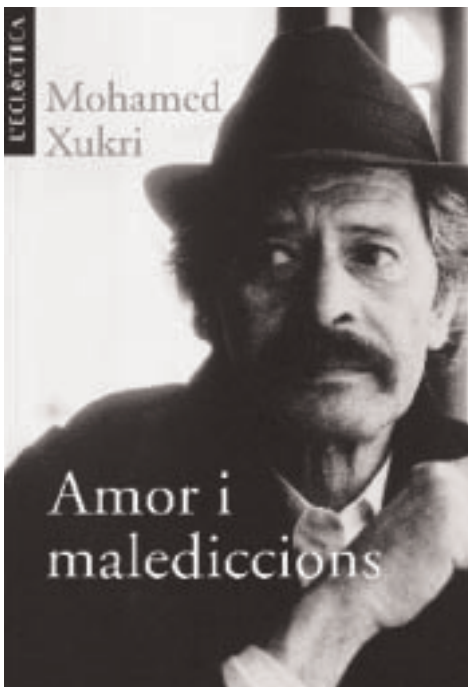
y fin de Joseph Roth vislumbramos al escritor acuciado por el alcohol, de viaje o en torno a la redacción del *Frankfurter Zeitung*, diario para el que también el propio Roth trabajó, con un Stefan Zweig o un Robert Musil copartícipes de encuentros y conversaciones. Y en estas otras el *dramatis personae* no habrá de ser extremadamente diferente —la plana mayor intelectual de la época—, si bien encontramos otros nombres propios en torno a estos dos amigos. A lo largo de la lectura de este libro las figuras de Mahler, Schoenberg y Karl Kraus —los maestros del músico—, el arquitecto Adolf Loos o situaciones aisladas —la película de Chaplin, *The Kid*—, constituyen el escenario recreado a lo largo del cual uno y otro —Morgenstern y Berg— se darán cita para construir esos episodios sueltos, retomados aquí, dejados allá —no en vano el subtítulo del libro ya nos advierte de su carácter— de una amistad que Morgenstern irá recogiendo desde su exilio norteamericano —del que no volverá a Europa más que en 1950— en unas exiguas, pero abundantes y jugosas, cuartillas.

Rafa Martínez

Des de Tànger, amb passió

Mohamed Xukri, encara poc conegut entre els lectors i les lectores de llengua catalana, es mereix una posició rellevant, justa si més no, en el gran món de la lectura per tot el que representen, senten i contenen les seves narracions. *Amor i malediccions* ens arriba en forma d'històries breus, que no petites, portadora de tot un món, o millor, de mons diferents que emanen d'una ciutat estimada i descrita per aquest autor marroquí.

AMOR I MALEDICCIONS

MOHAMED XUKRI

TRADUCCIÓ DE ROSALIA-ANNA BENLLOCH,
ISAÏES MINETTO I VICENT CARLES NAVARRO

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 86

173 PÀGINES

EDITORIAL BROMERA, ALZIRA, 2002

Tànger és, per al viatger anònim que creua l'estret amb la intenció d'enfonçar-se en el vast continent africà, una ciutat de pas, potser sense massa atractiu aparent. És una ciutat d'entrada i de sortida des d'on la gent que arriba al país marroquí s'anirà distribuïnt per tota la geografia, de nord a sud. Tanmateix, fou també la ciutat adoptiva de molts intel·lectuals que hi visqueren o passaren un temps de les seves vides.

Però aquesta ciutat desconeguda, objecte d'ocupacions, de guerres i de fams, se'ns presenta sota una mirada caleidoscòpica a través de la ploma de Xukri. Tot un fresc de personatges passa per aquestes històries, des de prostitutes amb grans cors a vells immigrants que tornen a la ciutat. I tot dins de l'ambient de tavernes, de mercats, de mar i d'amors. Tànger –de vegades, ciutat estimada que mai deixa d'estar present en

el record o l'enyor d'aquells que la deixaren i, d'altres, ciutat odiada per aquells que decidiren o que no tingueren l'opció d'anar-se'n— és el marc de tot el recull d'aquest autor marroquí que la coneix bé perquè en forma part, perquè hi ha viscut i hi ha après a estimar-la.

L'autor del Rif ens sorprén amb reflexions sobre l'escriptura —sobre com entén ell l'escriptura, per ser més exactes— realitzant afirmacions com ara el fet que començar a escriure siga complicat, però més encara el fet d'escollir un títol adequat. Açò ho fa de forma clara i ho pot fer perquè ell mateix és personatge de totes les seves històries; ara protagonista, ara simple actant secundari sense més importància que la que resulta de ser observador, amic o assidu dels personatges o dels llocs on passen les narracions.

És ell, de fet, qui s'enamora de la jove i bella prostituta anomenada Fâtî, així com també és el propi autor qui té relació amb l'home que se'n va de casa seva per instal·lar-se en la d'ell. La narració intitolada *Sense viatge* és ben significativa d'aquests quadres autobiogràfics que resulten ser petites peces del trencaclosques de la vida de Xukri. En aquest conte, doncs, l'autor parla de la literatura, dels sentiments, de l'amor, de les pròpies experiències com a es-

criptor fent, fins i tot, al·lusions paratextuals com ara la de *El pa de cada dia*, una de les seves obres anteriors.

Una de les coses que al meu parer és més interessant, per com dos gèneres diferents es combinen en perfecta harmonia, és l'aparició de poemes cada cop que comença una narració. No es tracta de citacions paratextuals i per aquest motiu resulta atractiu i novedós. Baix de cada títol podem gaudir d'una petita història en vers que condensa l'ànima de la narració que segueix. Poesies, a més a més, de gran qualitat i senzillesa que ens mostren al Xukri líric, a més del narrador.

A tall de conclusió, diré que aquesta lectura és ben recomanable per començar una relació amb la interessant literatura marroquina que s'està escrivint i que ja ha estat escrita sense haver arrelat massa entre nosaltres. És un bon començament.

Maria Sirera i Conca

Examen d'inconsciència

La recuperació d'autors cabdals de la literatura universal, amb edicions més acurades que d'habitud, sembla que és l'objectiu de la reputada editorial Pre-Textos amb aquesta col·lecció. El fet de recopilar en un volum aquestes obres de Nerval, que solen publicar-se per separat, n'és un bon testimoni.

---

*AURÉLIA O EL SUEÑO Y LA VIDA,
SEGUIDO DE LAS HIJAS DEL FUEGO*

GÉRARD DE NERVAL

TRADUCCIÓ I NOTES DE MARÍA TERESA MAS

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS», 15

---

376 PÁGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

Un exemple de la dispersió de l'obra traduïda de Nerval és justament la *Sylvie* que va aparèixer fa uns anys en la nostra llengua (Quaderns Crema, 1995) i que lamentablement, malgrat disposar d'una segona edició, no va propiciar l'aparició de més obres de l'autor en la mateixa editorial. Per això sens dubte sembla molt més encertada una edició d'aquest tipus, en un sol volum, on trobem aquesta obra («Sylvie. Recuerdos del Valois») inserida dins l'apartat de «Las hijas del fuego», precedit tot pel text més llarg que conforma el títol principal («Aurélia o El sueño y la vida»). El conjunt fa concloure que, certament, la narrativa de Nerval no encaixaria en el model més habitual del XIX: més breu i concís que la mitjana, sembla que els seus arguments sempre estiguen en un segon pla respecte de les emocions, que s'hi descriuen amb gran mestria (no només en «Aurélia...», sinó també en «Sylvie...», «Canciones y leyendas del Valois», «Octavie», etc.). Ara bé, tot això no vol dir que Nerval siga un mal argumentista o narrador, tot al contrari: n'hi ha proves com ara «Jemmy» –la peripècia d'una jove colona irlandesa als Estats Units–, «Corilla» –peça dialogada que és també tota una mostra d'enginy– o «Isis» –on més s'explicita la gran eru-

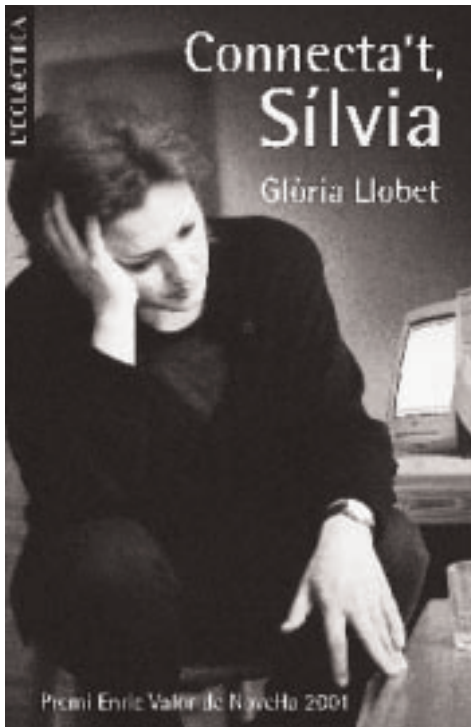
dició de l'autor, que, d'altra banda, sempre és present. No obstant això, per a mi els millors moments, els més intensos de tot el recull, continuen sent aquells que mostren el retrat cru de sentiments: tot «Aurélia...» podria considerar-se això, ja que la reflexió sobre la vida i el somni, concebuda a través de la vasta saviesa de Nerval, no distingeix entre coneixement i passió (els avantpassats que prenen la forma d'animals, els fantasmes de les coses i no dels éssers vius, el doble pervers que ocupa el seu lloc a l'altre món); o la magnífica pàgina de «Sylvie» en què una simple notícia de dues línies («Fiesta del ramo provincial. Mañana los arqueros de Senlis deben entregar las flores a los de Loisy») desperta en el narrador tot un seguit d'emocions intenses, reprimides durant molts anys. «Existen cuentistas que no pueden inventar sin identificarse con los personajes que imaginan», se'n diu en un moment del llibre; potser no és el cas de Nerval, però també és cert que fa la impressió que en la seua obra, quan més proper siga el jo del narrador al seu, més brillants són els resultats.

Felip Tobar

AI ID ÉI IA

De l'amor i de la comunicació

No és cap secret que la nostra societat ha evolucionat d'una manera vertiginosa en els darrers trenta anys. De ser un país eminentment rural hem passat a ser-ne un en què la tecnologia té un paper destacat. De la mà de les noves tecnologies apareixen noves formes de (in)comunicació que la literatura com a reflex de la realitat engul per a després transmetre en forma de gènere literari.

CONNECTA'T, SÍLVIA

GLÒRIA LLOBET

PREMI ENRIC VALOR DE NOVEL·LA 2001

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 89

218 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Atrapats per la teranyina de la rutina ens deixem arrossegar per la vida. Vivim immersos en els tòpics i en el desencant, on fins i tot arribem a sentir-nos còmodes. No trobem el moment d'aturar-nos i de reflexionar sobre el llarg camí emprés, l'estrés ens domina, ens convertim en éssers conformats amb un destí que no ens agrada, amargats, desencantats, sempre a un pam de la depressió o de la paranoia. De vegades només la tragèdia ens rescata de la realitat i ens fa veure l'absurd en què hem convertit les nostres vides. Sílvia, la protagonista de la novel·la de Glòria Llobet, és un d'aquests personatges que només la mort sobtada del seu marit fa que s'adone en què s'ha convertit i ha convertit la seua vida. La incomunicació, el fet de veure la vida a través dels ulls de la seua parella, n'han estat alguns dels culpables. En realitat, Sílvia i el seu marit, i fins i tot els altres personatges secundaris de l'obra, són prototipus d'uns individus que podríem trobar en la nostra societat: el marit su-

posadament progressista que es passa les hores davant de la televisió mentre la dona després de vindre de treballar neteja o fa el sopar; la sogra que té idealitzat el fill i que l'ha malcriat convertint-lo en el masclista que és; l'amiga que es casa per aconseguir una bona situació econòmica i acaba sent un objecte al qual el marit li presta el mínim interès.

El món de Sílvia fins a aquest moment ha anat deteriorant-se, ella ha deixat de comunicar-se d'una manera espontània i oberta amb la resta del món; només la casualitat, que fa que aparega en la seua vida un programa de xat, provoca que, a través de l'anonimat que dona aquesta nova forma de comunicació, Sílvia vaja lentament retrobant-se amb si mateixa i amb la llibertat hipoteca-

ceritat crua que segons a quin tipus de lector masculí arribe el pot fer sentir sobtat, contrariat i fins i tot dolgut en escoltar la versió de l'altra part de la parella de la vida en comú que mai ningú no ha trobat el moment de dir-nos.

Tinc la sensació que aquesta novel·la té una visió massa positiva del xat, i encara que parla, per damunt, de la frivolitat amb la qual alguns utilitzen el mitjà o dels paranyes que pot ocultar, l'autora troba en ell una panacea per a enfrontar-se a la solledat i a la incomunicació a la qual estem sotmesos i que deteriora les nostres relacions personals i professionals, dia a dia. De tota manera, i malgrat algun retret puntual, aquesta és una novel·la àgil, sovint valenta, que paga la pena de llegir.

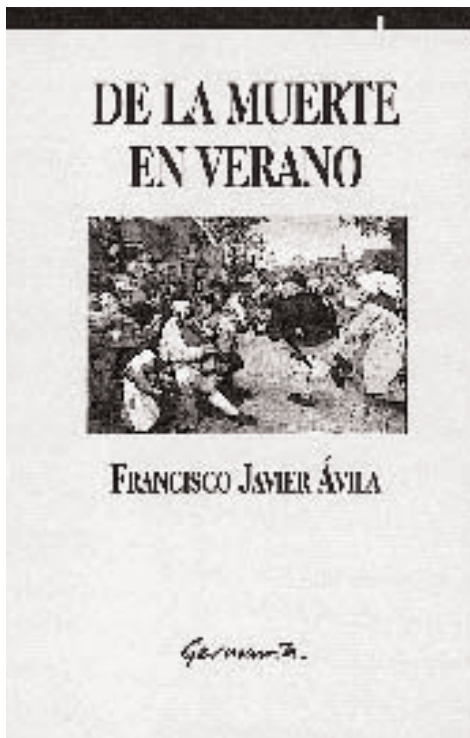
Manel Alonso

da i condicionada per una vida matrimonial que l'ha omplida d'insatisfacció. La novel·la està escrita a dues veus, però en el fons només és una en diferents tons: la veu és la d'una dona d'una sin-

Una novela calidoscópica

De la muerte en verano es la primera novela de Francisco Javier Ávila (Toledo, 1961) ganador en 1990 del prestigioso premio de poesía Hiperión. Con la muerte de la joven Marta como eje central Ávila construye una novela calidoscópica, experimentada que no experimental según su propio autor.

DE LA MUERTE EN VERANO

FRANCISCO JAVIER ÁVILA

COL·LECCIÓ «EL UMBRAL», 5

---

465 PÁGINES

GERMANÍA, ALZIRA, 2002

La editorial Germania acaba de publicar dentro de la colección «El Umbral», la primera novela del Francisco Javier Ávila ganador en 1990 del prestigioso premio de poesía Hiperión con la obra *Aquel Mar de esta orilla*. Se trata de una apuesta arriesgada pero que cuenta eso sí con la garantía de Manuel Rico y Esperanza Zamora, directores de la colección. Un colección en la que han aparecido hasta ahora las obras de Alfredo Buxán, Salvador Drôme, José Viñals y José Vidal Cadellans.

Arriesgada desde el punto de vista editorial porque de hecho *De la muerte en verano* no es una novela convencional ni su autor una *star* de la actual literatura de consumo. La obra de Ávila se asienta intencionadamente sobre los generos poético y narrativo en un ejercicio de marroquinería literaria que parece buscar la fórmula *magister* de la literatura pura. No obstante, el propio

autor advierte que su novela no es una novela experimental sinó experimentada y reclama la utilización de la poesía como forma posible de prosar. De hecho, *De la muerte en verano* es un extensa novela poética o una larga poesía novelada de sólida construcción en la que se reconocen las voces más importantes de la literatura hispánica.

La muerte en un trágico accidente de tráfico de una joven de treinta años, Marta, desata a su alrededor un complejo mundo de soledades, decepciones y desesperación. Amigos y íntimos reaccionaran de maneras muy distintas ante la inesperada muerte de Marta («mirada de ocre dulce, entre risueña y misteriosa»).

La escritura de Ávila es riquísima, heredera a todas luces de su dominio de la poética. *De la muerte en verano*, a menudo se apoya en el lenguaje cinematográfico proyectado éste sobre un fondo urbano lleno de desolación y en el que los personajes deambulan desorientados como en un laberinto a la búsqueda de si mismos.

De esta primera novela de Ávila, la editorial ha afirmado que se trata de una novela sorprendente e insólita en el panorama literario español. El autor, «con una prodigiosa capacidad para manejar el idioma en los más diversos regis-

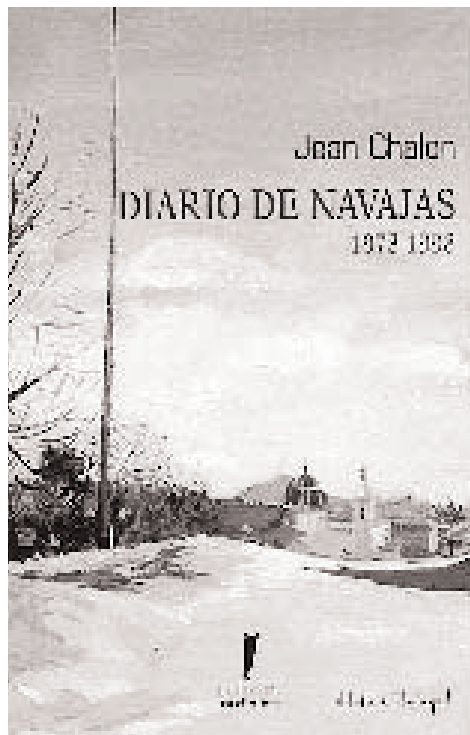
tros y para conjuntar tradición y modernidad, ha escrito una historia de amor apasionante, trenzada de peripecias divertidas y conmovedoras, que, a la vez que emociona e intriga, invita a la reflexión sobre la realidad social, política y literaria de las últimas décadas y de varias generaciones». *De la muerte en verano*, es una novela que puede leerse como un poema o un poema que puede leerse com una novela. Siempre queda, no obstante, la alternativa supuestamente propuesta por el propio autor: no leerla, experimentar el placer de ser antiguo y no arriesgarse.

Arnau Vidal

Notas vacacionales en Navajas

El autor de estos diarios, el escritor y periodista Jean Chalon, nos muestra a través de las notas tomadas durante sus periodos vacacionales en la localidad de Navajas, la influencia del paisaje sobre su estado de ánimo y las impresiones que recibe sobre la vida en este lugar próximo a la ciudad de Valencia.

DIARIO DE NAVAJAS (1973-1998)

JEAN CHALON

TRADUCCIÓN DE JOSÉ ANTONIO TORRES REDONDO

COL·ECCIÓ «ALCABOIRA», 2

146 PÁGINES

PALMART CAPITELUM, VALÈNCIA, 2002

El diario de Navajas recoge las impresiones del escritor y periodista Jean Chalon durante los periodos de vacaciones que ha pasado en la localidad de Navajas entre el año 1973 y 1998. Curiosamente más de veinte años en los que apenas se observa una evolución sobre el pensamiento de este autor. Sus textos escritos en tono poético están plagados de evocadoras imágenes sobre el entorno, la naturaleza, los pájaros, las flores, los arboles, referencias a Dios o curiosamente su admiración por Lola Flores. A lo largo de estas notas escritas con gran sencillez, en un lenguaje claro y preciso exento de barroquismos y grandilocuencias, Chalon nos ofrece su visión sobre esta pequeña localidad en la que se siente completamente entusiasmado con el atractivo y el encanto de sus parajes, no en vano se explaya describiendo con precisión la influencia que todo ello ejerce sobre su ánimo. Se suceden también las estampas locales: «Mercado en Segorbe. El Mercado y Segorbe me ponen en un estado de beatitud exacerbada. Ando sin rumbo por el mercado y por las calles como esa figurilla del nacimiento que se llama embelesado. El culmen del embelesamiento: comemos en una fonda, Casa Colón, una sopa casera y huevos fritos.» El autor muestra a través de estos dia-

rios escritos a lo largo de diferentes estancias espaciadas durante más de veinte años en Navajas su amor por la pequeña localidad a la que señala como su verdadera tierra, en la que ha pasado los mejores momentos de su vida. Los conocedores de la zona encontrarán curiosa la lectura de las notas de Jean Chalon y quizá descubran más de su entorno por la tendencia del autor a describir con detalles la flora y la fauna, una característica, sin duda, con muchas referencias a San Francisco de Asís, muy marcada también por las creencias religiosas del escritor francés.

Jean Chalon es licenciado en español y fue lector de francés en la Universidad de Valencia. Su tesis doctoral versó sobre *El sentimiento del destierro en la obra poética de Miguel de Unamuno*, es colaborador del *Figaro Littéraire* y el *Figaro*. Además ha escrito numerosas biografías entre las que se encuentran la de María Antonieta, George Sand y Santa Teresa de Lisieux. El escritor francés nacido en 1935 en Carpentras (Vaucluse) tiene además una amplia producción narrativa.

Lourdes Rubio

La quota de perdedors

Liam Kennedy, irlandés de divuit anys, entra a formar part del còmput de joves il·legals que travessen l'anomenat «passatge maragda» per tal de viatjar a Amèrica, paradís terrenal on farà per trobar un futur que el seu país, ara per ara, no li ofereix.

EL PASSATGE MARAGDA

MICHAEL COLLINS

TRADUCCIÓ DE FELIP TOBAR

COL·LECCIÓ "VALÈNCIES", 8

394 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Instal·lat als EEUU en unes condicions precàries, amb un present amarg i fracassat, el protagonista d'aquesta novel·la no és per casualitat que s'identifica amb el Gregor Samsa kafkià, quan ens permet entreveure el procés de metamorfosi que anirà patint en el seu periple: «Jo era una cosa tràgica, que formava part de la por per la malaltia, que formava part de l'arquitectura de la desesperança americana, i el més graciós de tot era que encara no duia ni una setmana a Amèrica i ja era tot un símbol de l'abandó i l'aïllament».

Des de l'inici dels fets, com veiem, ja pinten ben magres per a Liam, carn de canó, disposat a qualsevol cosa per tal de tirar endavant. Amb una veu narrativa que vol ser desenfadada i insolent ens anirà mostrant la seua visió del món, com aquell a qui res no li ve de nou, amb una bona mesura de ràbia continguda i d'innocència malgrat tot, maldient a cada minut i veient merda

i *tios* collons pertot arreu. I si el començament va ple de mals auguris, l'aparició de nous personatges, Sandy i Angel sobretot, amb els quals fugirà d'aquest túnel per endinsar-se en un altre de més llarg i perillós, traça definitivament un itinerari cap a la destrucció. Així, a mesura que avancem la lectura, tot es despulla i es complica alhora que s'ompli d'una paradoxal bellesa de matisos. Estructurada per capítols d'una vintena de pàgines i amb títol representatiu cadascun –«Metamorfosi», «Presoners de guerra», «Fugida», «Matança»–, hom hi fa al·lusió a nombrosos elements paratextuals: pel·lícules i sèries de televisió, personatges de ficció, esports, cançons, etc., elements que conformen l'univers d'aquest jove, que mai no oblida d'on ve, que recorda constantment la mare malalta, tot allò que ha anat deixant, els amics de l'internat on es va (mal)educar, el seu desig de convertir-se en un bon corredor de fons, metàfora també d'aquesta cursa vital. I, darrere d'aquest escenari, la figura del pare autoritari acompanyat del grotesc gos Setanta, els quals se li apareixen sovint com la més crua veu de la consciència. Cal destacar, sobretot, el treball realitzat per Felip Tobar, el qual no solament tradueix l'obra amb una admirable correcció, perquè

sap trobar el to adequat, perquè fa que Liam Kennedy parli un català col·loquial no gens artificios, sinó que s'esforça per aclarir a peu de pàgina molts dels clucs d'ull que hi apareixen, sense l'explicació dels quals algun que altre passatge hauria quedat més aviat orfe de significat.

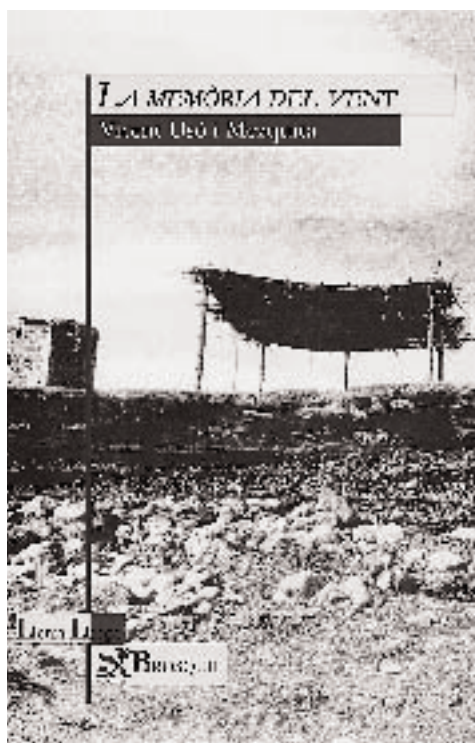
Que la història tinga o no un final feliç és purament anecdòtic, si allò que realment hem captat és el sentit del trajecte, la importància dels entrenaments cap a la cursa final.

Begonya Mezquita

La segona oportunitat

L'editorial Brosquil ha tingut l'encert de recuperar els dos primers relats de Vicent Usó i Mezquita en un sol volum. Una oportunitat per rellegir-los, especialment el primer d'ells, "La cançó de la terra estimada", que narra amb encert i força una història sobre la guerra civil.

LA MEMÒRIA DEL VENT

VICENT USÓ I MEZQUITA

PRÒLEG D'ALFONS CERVERA

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 14

142 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

La memòria del vent recull en realitat les dues primeres peces narratives del vilarealenc Vicent Usó i Mezquita, «La cançó de la terra estimada» del 1992 i «I en els arbres i en el vent» del 1995, ambdues guardonades amb el premi de narrativa Ciutat de Vila-Real. És d'agrair que l'editorial Brosquil recupere aquestes peces en un país on les edicions solen ser curtes, estar malament distribuïdes i desapareixen amb celeritat dels prestatges de les llibreries –en els macrocentres culturalcomercials ni entren–. Les dues narracions tenen en comú el fet d'estar estructurades al voltant de fets passats, no gaire llunyans, però tanmateix en fase accelerada de quedar oblidats per sempre.

No obstant això, hi ha una diferència molt gran entre el primer relat i el segon. Mentre «La cançó de la terra estimada» és una història completa i ben resolta sobre la guerra civil i les seues conseqüències en uns personatges molt

concrets d'un poblet qualsevol de la nostra geografia, «I en els arbres i en el vent» es limita a ser una evocació del protagonista cap a la figura del seu avi i cap a les tasques agrícoles a què dedicava la seua vida que el narrador veu en perill d'extinció. En la segona, part doncs, el lector no trobarà més que un exercici de rescat antropològic disfressat de narració literària, escrita, això sí, amb l'habilitat d'Usó que aconsegueix mantenir sempre la nostra atenció.

Molt més interessant resulta «La cançó de la terra estimada» –i tanmateix es va publicar abans– ja que a més d'habilitat narrativa, Usó demostra que sap confeccionar històries i crear personatges. La narració relata l'aventura vital d'un jove que ha de fugir del seu poble per causa de la guerra civil i que hi torna molts anys després, quan ja és un home madur que ha viscut una falsa vida normal en l'exili mexicà. Durant tot aquest temps ha estat obsessionat per les circumstàncies de la seua fugida –que inclouen la mort del seu germà i l'abandonament de sa mare– i per l'amor cap a una jove que no sols es quedà al poble sinó que es va casar amb el cap dels falangistes que mataren el seu germà. La impossibilitat del retorn, tot i que es puga dur a terme físicament, i la impossibilitat d'esbor-

rar les petges d'un enfrontament tan brutal com la guerra civil –ni ta sols amb la venjança– planen de manera constant sobre el relat que Usó conta amb cruesa i valor. Valor per a parlar de temes com aquella guerra –que després de ser tema quasi únic en pel·lícules i llibres ara semblava no interessar ja ningú– i per a tractar conflictes humans de primera magnitud. Un bon antidot contra la frivolitat que amera la literatura actual i una bona oportunitat per rellegir un bon relat.

Jordi Sebastià

Prohibida l'evasió

Edicions 3 i 4 ens ofereix, dins de les obres completes de Josep M. de Sagarra, el llibre de viatges *La ruta blava*, que ens relata un particular viatge de noces a les remotes illes de la Polinèsia. El llibre, que fou redactat entre desembre de 1936 i juliol de 1937, no va ser editat en català fins 1965.

LA RUTA BLAVA. VIATGE ALS MARS DEL SUD

JOSEP M. DE SAGARRA

OBRA COMPLETA, VOLUM XI

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA 2002

La ruta blava va ser concebuda en la llunyania d'uns territoris totalment aliens a les convulsions polítiques i a la tensió bèl·lica provocades per la guerra civil, i mentre la Barcelona i la Catalunya de Sagarra quedaven destrossades sota focs creuats. La crítica més recent afirma que molts dels seus coetanis no perdonaren a l'escriptor barceloní l'escapada polinèsica, i menys encara la literaturització aparentment frívola d'aquesta experiència tan exòtica. Aquests mateixos crítics, però, i amb motiu de l'aparició l'any 2000 de l'edició feta per Edicions 62, coincidien en apuntar la vàlua d'una prosa «que té la riquesa del diamant en brut» i que és tan sols comparable, a nivell qualitatiu, a la del prosista català per excel·lència, Josep Pla. Pels suplementes literaris dels diaris més importants, planava llavors una reivindicació del valor d'aquesta crònica de viatge, injustament menystinguda, per circumstàncies alienes a l'obra.

La ruta blava és el resultat d'un cúmul de circumstàncies històriques, personals i professionals, tot i això, no és un llibre d'encàrrec, ni projecta la mirada d'un turista despreocupat en un indret que, en l'imaginari col·lectiu, no deixa de ser un bocí de paradís. Sagarra aprofita el generós regal de noces de Francesc Cambó per emprendre un viatge a les illes del Pacífic Sud, i en rendibilitza l'experiència tot escrivint un llibre de viatges, influït per la bona acollida que aquest gènere rebia al París de l'època. Els germans Tharaud, prolífics conreadors d'aquest gènere i coneguts de Sagarra, l'animen i l'encaaminen cap a la companyia naviliera que el portarà a Tahití.

La dilatada estada de Sagarra i la seua esposa en aquelles latituds representa el punt de partida, a partir del qual, l'escriptor reflexionarà sobre la finalitat i la suposada dolcesa del viatge. Així com sobre la seua condició d'home lligat al vell continent, un entorn tan sacsejat i insegur com la mateixa Polinèsia. És per això que no cal buscar en la crònica de Sagarra la descripció d'un lloc immaculat i d'unes gents innocents, ni l'abundància o la felicitat del remot paradís bíblic. El perill de les malalties més monstruoses –la presència de l'elefantiasi ens acompanya constantment–, la

incomoditat que es crea amb l'escassetat i la poca varietat de menjar o el perill poc evident d'una mar gens hospitalària són alguns dels inconvenients que Sagarra ens fa notar durant la seua narració. La frivolitat aparent que esmentàvem al principi s'esvaeix, però, si gratem sota l'esperit aventurer dels funcionaris francesos o la necessitat d'una bona dosi d'exotisme dels poderosos turistes americans. Els indígenes pateixen l'explotació de la colònia i de l'instint comercial dels xinesos, i assisteixen impotents als canvis d'un entorn que, en paraules de Comadira –i que de ben segur subscriuria també el mateix Sagarra–, és només un «assaig de paradís».

Isabel-Clara Moll

La magia de las tierras altas

Tilde edita por segunda vez, *La Saga de los Inglincos*, texto con el que el traductor recibió en 1998 el Premio Nacional de Traducción del Ministerio de Cultura y en el que se recogen una serie de historias acerca de los legendarios reyes de Suecia y Noruega, una auténtica muestra de la literatura antigua nórdica.

LA SAGA DE LOS INGLINCOS

SNORRI STURLUSON

TRADUCCIÓN, INTRODUCCIÓN Y NOTAS DE SANTIAGO
IBAÑEZ LLUCH. PRESENTACIÓN DE LUIS E. VALERA MUÑOZ

COL·LECCIÓ «GORGONA», 2

119 PÁGINES

EDICIONES TILDE, VALENCIA, 2002

No es de extrañar que Santiago Ibañez ganara con la traducción de este texto el Premio del Ministerio de Cultura pues con él muestra no sólo sus conocimientos de la literatura nórdica antigua, tal y como refleja en la explícita y amplia introducción de *La Saga de los Inglincos*, sino también sus dotes para descifrar los pormenores de las letras islandesas medievales.

Las sagas se nos muestran a través de esta traducción como un documento indispensable para conocer la mitología, la literatura y la historia de los antiguos pueblos escandinavos. Snorri Sturluson comienza su relato con descripciones geográficas muy habituales en otras crónicas anteriores de la época e intercala para narrar sus historias poemas que utiliza como fuente. Los héroes y reyes legendarios se remontan hasta los antiguos dioses y así encontramos constantes alusiones a

las divinidades. Se entremezclan también los testimonios relativos a reyes sanadores, la adoración a reyes ya fallecidos como si fueran dioses y un sin fin de anécdotas que bosquejan la historia antigua de los países nórdicos, y al mismo tiempo nos transportan a una atmósfera y un ambiente absolutamente mágico, nos presentan la dimensión literaria de las sagas.

Cantos poesía, prosa, historias de dioses y reyes que a modo de narración literaria nos presentan problemas cotidianos de la época, la división de las tierras, las sucesiones, peleas entre hermanos, guerras entre pueblos vecinos, matrimonios, muertes. Son textos todos ellos escritos con gran sobriedad, no hay alardes ni recursos literarios sofisticados más allá del uso de la poesía para narrar algunos acontecimientos. Pero incluso la poesía es de una parquedad absoluta, muy descriptiva; la metáfora, las recreaciones o el lirismo no existen en las sagas, en la que la utilización del lenguaje se reduce a su aspecto más formal de la comunicación de acontecimientos y hechos: «Visbur heredó a su padre Vanlandi. Fue a desposar a la hija de Audi el Rico y le ofreció como regalo de boda tres grandes casas y un collar de oro; tuvieron dos hijos, Gisli y Öndur; pero Visbur la

abandonó y tomó otra mujer, ella se fue a casa de su padre con sus hijos.»

Las sagas son pues textos literarios muy peculiares, propios de la cultura nórdica en la que se explican los hechos de manera directa y en la que no existe tensión dramática. Sin embargo, su interés radica precisamente en esta forma de contar ya que así nos muestra la idiosincrasia de los países del norte y las características propias de su literatura. Un texto que interesará sobre todo a los estudiosos de este tipo de culturas.

Lourdes Rubio

Una herència, una memòria

Encara que podria restar inadvertit enmig de la rabiüda multitud d'obres emparades sota la denominació de «novel·la històrica» en totes les llengües, estils i propòsits, aquest *Llibre dels desheretats* reprèn una via de qualitat en la literatura juvenil a l'alçada d'aquell mític i primerenc *El guardià de l'anell* de Vicent Pasqual.

LLIBRE DELS DESHERETATS

ENRIC LLUCH I GISBERT

COL·LECCIÓ «LETRA LLARGA», 15

150 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Vicent Lluch (Algemésí, 1949) ens ofereix una bona mostra de l'ofici d'escriptor amb aquesta novel·la, adreçada en principi als lectors més joves, però que –tòpicament ho repetiríem– resulta perfectament recomanable per al lector adult, encara que de l'ombrívola manera com se'ns presenta el migrat panorama lector del nostre país, ben bé ja no podem fer distincions tan sibil·lines. L'obra mostra al llarg de quasi un centenar i mig de pàgines de tipografia generosa i interlineat amable, l'esdevindre d'una família de moriscs valencians, bastida sobre el relat de tres generacions dels Beni-Palau en boca del darrer, ja després de l'expulsió de 1609 i establert al Magrib. Hem de destacar els punts en comú que s'estableixen entre aquesta obra de Lluch i la novel·la de Miquel Mas i Ferrà *Allah Akbar, el morisc* on també es recuperava part de la memòria dels moriscs

valencians, tot i que des d'una perspectiva diferent. En qualsevol cas, però, aquest *Llibre dels desheretats* mostra un retrat creïble, convincent i documentat del que haurien pogut estar els anys crepusculars dels moriscs valencians, moriscs de la Ribera del *Sukr*, sense caure en el parany del fàcil romanticisme i mantenint en tot moment una elevada fidelitat respecte de la versemblança històrica. Aquesta profunda dignitat dibuixa misèries i ignoràncies, dignitats i domèstics esdevindres, però també l'opressió patida fins la fi mateixa de la seua existència com a poble diferenciatiu.

La prosa de Lluch resulta rica i mesurada, amb un domini evident dels diàlegs i –no ens cansem d'insistir-hi– una òptima focalització dels personatges, amb una magnífica intertextualització entre la veu que, passats els anys i la Mediterrània, relata els fets, i la pròpia veu contemporània dels personatges retratats. En tot cas, trobaríem a faltar una major densitat dels personatges; de vegades el que promet o ofereix possibilitats de mostrar-s'hi polièdric i profund, s'esvaeix amb quatre pinzellades esquemàtiques, ràpides, que ens deixen amb la mel als llavis.

Fet i fet, aquest *Llibre dels desheretats* esdevé un reeixit exercici de memòria

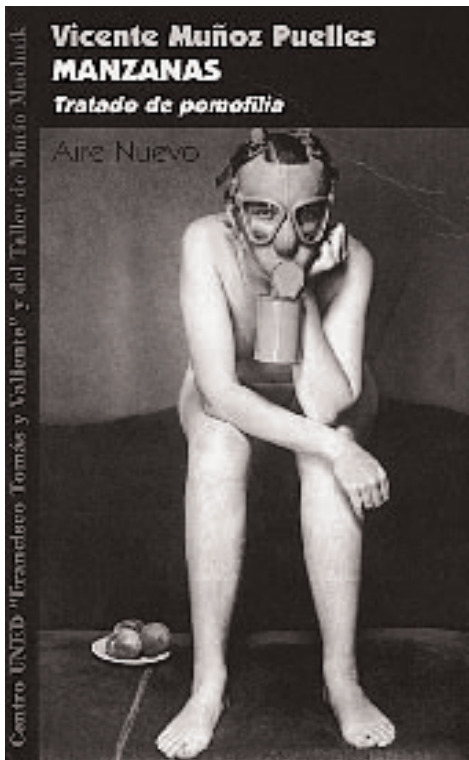
històrica per a un poble, el nostre, on una part gens menyspreable de la seua identitat el fonamenta en el fet de la conquesta i el foragitament dels altres, els dits popularment *moros* que en bona part no eren sinó els habitants originaris d'aquestes terres des de l'antiguitat. I que ara, potser molts dels qui arriben des del Magrib a la recerca d'una possibilitat de treball i subsistència, no siguen sinó descendents d'aquells expulsats *manu militari* del vell regne valencià. No volem deixar d'assenyalar un detall de bon gust editorial en aquest llibre: la magnífica fotografia de Vicent Salvador que il·lustra la portada.

Alexandre Navarro

Admirables pometes

Vicente Muñoz Puelles construeix un jardí de relats plens de creativitat que comparteixen la presència d'una fruita feliç, la poma, per a oferir-nos una lectura agradable i ben saborosa. El llibre aplega trenta-quatre vies per les quals l'autor ens mostra amb humor i fluïdesa la varietat de la seua capacitat narrativa.

MANZANAS. TRATADO DE POMOFILIA

VICENTE MUÑOZ PUELLES

COL·LECCIÓ: "AIRE NUEVO"

214 PÀGINES

CENTRE UNED "FRANCISCO TOMÁS Y VALIENTE" I TALLER
DE MARIO MUCHNIK, VALÈNCIA, 2002

En la conclusió del darrer relat d'aquest llibre, l'autor s'interroga sobre si serà capaç d'escriure un llibre sencer amb un tema únic: les pomes. La resposta afirmativa és llavors evident, i d'aquesta manera Vicente Muñoz Puelles augmenta la seua prolífica producció editorial amb una obra audaç en la qual s'aventura en àmbits narratius diferents a la novel·la, format al que ens té més habituats. Però des de la ironia d'aquella pregunta, Muñoz Puelles encara ens insinua que ha acomplit el requisit indispensable per a sol·licitar l'ingrés al selecte club dels pomòfils, amb la discreció característica d'aquesta societat, així com ens demostra l'habilitat amb què la creació literària pot oferir frescor des de l'obligada adaptació a un tema definit. També, i açò és una constant arreu del llibre, ens esperona la imaginació per a que siga el lector qui continue les històries.

Prèviament, qui s'acoste a aquesta obra s'haurà vist envoltat per referències a personatges històrics o mitològics, a deeses i herois, al pioner i a les pioneres de la humanitat, així com per filòsofs, literats, artistes o inventors. De tota aquesta galeria se serveix l'autor per a calibrar el prestigi de les pomes, alhora que en cada cas aprofita per a guiar-nos a través de relats que expliquen delers i relacions humanes ben efectives per a implicar-nos amb la sort dels personatges. Però la varietat també impregna les diferents perspectives de redacció, des de la crònica periodística a la pedagogia o el somni. Com diu Lilith, personatge de *Las manzanas del Edén*: no sols poden menjar-se, sinó que hi ha moltes maneres de preparar-les. I en aquest cas el que val per a les pomes pot aplicar-se a les històries.

La precisa descripció d'alguna anècdota deriva en un fil argumental on les activitats més cèlebres s'entrelliguen amb els impulsos més quotidians. A més, aquesta espontaneïtat que transmeten els relats està amanida amb consells savis, reposats, sobre l'exercici de l'amor, el saludable contacte amb la natura, o la dieta convenient, entre molts d'altres. Les matisacions que abunden en les detallades anècdotes i en el dibuix dels contextos històrics o vitals, estimulen

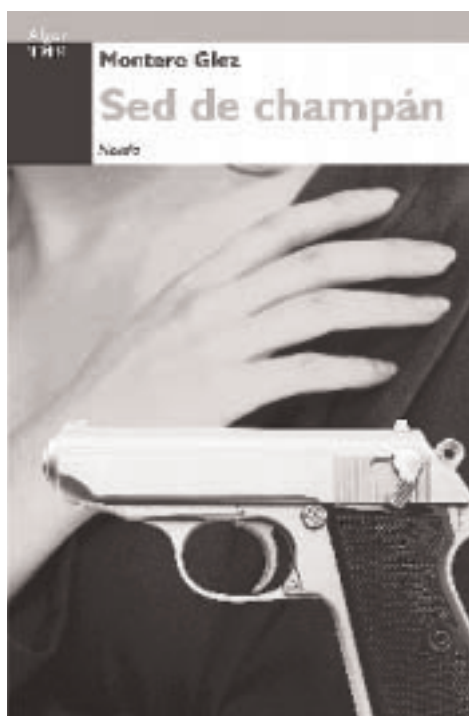
sovint la nostra curiositat cap a l'erudició o cap a la xafarderia. No cal, però, més requisit que la predisposició al gaudi propi de la lectura, perquè la bona mà de l'autor ens subministra allò necessari: versemblança, rellevància, consecució i suggeriment. La literatura, sàviament, no exigeix exactitud.

En una altra de les històries, Zeuxis sucumbeix al realisme dels seus frescos a Crotona, i se'ns fa entenedor quan entrem en el joc d'espills i evocacions que Muñoz Puelles teix, amb gran capacitat fabulatòria i la poma com a icona, en aquest recull de trenta-quatre relats detallistes, sorneguers i molt recomanables.

Eduard Ramírez

Suburbis i navalles

La primera novel·la del escriptor Montero Glez torna a les llibreries de la mà de la editorial Algar y el Taller de Mario Muchnik. Publicada per primera vegada en 1999, en *Sed de champán* el lumpen madrileny conviu amb narcotraficants argentins i toxicòmans del barri de La Rosilla. Una novel·la de vides marginals i personatges condemnats a viure en els marges.

SED DE CHAMPÁN

MONTERO GLEZ

COL·LECCIÓ «ALGAR I TMM»

204 PÀGINES

EDITORIAL ALGAR, ALZIRA, 2001

Sed de champán presenta les característiques pròpies de la novel·la negra, principalment perquè narra la rivalitat i la persecució existent entre dos clans rivals: narcos argentins i gitanos de l'inframón de la delinqüència, que es mou còmodament en un Madrid marginal i corrupte. Així, la novel·la crea una tensió i una intriga que creix a mesura que el tràgic desenllaç s'apropa. Però no anem a dir que aquesta novel·la és aixó, una novel·la negra, d'intriga, d'assassinats i de persecucions. Montero Glez aconsegueix amb *Sed de champán* anar mes enllà del gènere i ens ofereix el retrat d'un món i el testimoni de les persones que hi viuen. El protagonista del llibre, el Charolito, —qui ben bé podria ser el fill espiritual del Pijoaparte de Marsé en *Últimas tardes con Teresa*— aconsegueix integrar dintre de la seua veu narrativa tres

trames argumentals diferents que ens condueixen, d'una manera àgil i amb un llenguatge sec i directe, cap a un final inevitable. Dedicat exclusivament al robatori de cotxes de luxe, el Charolito se les haurà de veure amb el Flaco Pimienta, un narcotraficant argentí conegut sobretot per la seua manca total d'escrúpols. Un personatge despietat que s'instal·larà en les històries que el protagonista ens relata al llarg de la novel·la, sense que pugam oblidar la seua presència en cap moment.

És al voltant d'aquest violent enfrontament on Montero Glez construeix la seua galeria de personatges, sens dubte un del millors encerts del llibre: un món de prostitutes, d'advocats corruptes, de patriarques gitanos del barri de La Rosilla o de simples matons. Tots ells constitueixen el fil dramàtic d'una novel·la, en la qual el testimoni social adopta un caràcter, de vegades, esperpèntic i on les veus narratives es barregen –van del passat al present. A més, s'hi inclouen històries dins de la història i s'hi transmet una visió irònica i, alhora, tendra d'un món deformat i marginal. I és el llenguatge una de les millors eines que troba l'autor per diferenciar clarament l'ambient en què es desenvolupa l'acció. Paraules que exhibeixen una enorme plasticitat

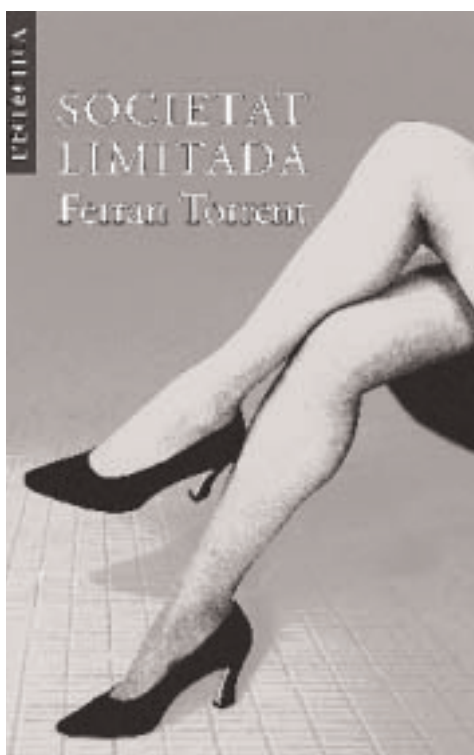
i que s'apropen, en moltes ocasions, a Valle Inclán i al seu *esperpento*: un léxic que combina expressions cultes amb el vocabulari dels suburbis. L'ús que fa l'autor de l'idioma i de la estructura narrativa són uns dels aspectes més destacats de *Sed de Champán*, sense oblidar els personatges que omplen les seues pàgines que, tot i malviure en un món corrupte i dolorós, tenen una humanitat que, sovint, és difícil de trobar en aquest món de fora dels suburbis, llunyà i ceg respecte d'aquesta altra realitat.

Sònia Martínez

Un retrat de família

Societat Limitada és una novel·la elaborada, indagada a partir dels batecs de la ciutat i dels comportaments socials d'alguns dels seus protagonistes. Un retrat de família on l'autor no estalvia detall per perfilar certa idiosincràcia valenciana, metàfora d'una societat «acomplexada» que, plena de limitacions, no acaba de créixer.

SOCIETAT LIMITADA

FERRAN TORRENT

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 87

---

274 PÀGINES

EDITORIAL BROMERA, ALZIRA, 2002

Els lectors assidus de novel·les –i encara que el mètode no és infalible– solem intuir una bona novel·la darrere d'un inici sorprenent i captivador. Se m'ocorre ara la sentència que encapçala *Anna Karenina*: «Totes les famílies felices s'assemblen...» i que resumeix l'esperit del llibre, En un altre context i en una realitat ben diferent, l'últim treball de Ferran Torrent, *Societat Limitada*, s'obre a la lectura, des de la sorpresa i la seducció, amb un primer paràgraf ple d'intencions sociològiques on es concentra l'eix temàtic de la novel·la: la idiosincàcia de la burgesia valenciana. «A diferència de la burgesia catalana, delerosa de seure en una llotja del Liceu, els empresaris valencians –comença escrivint Torrent– han tingut i tenen en la cacera el símbol de distinció social. L'empresari valencià, també ha preferit sempre les putes a la tradicional *querida*». Amb aquest retrat de la burgesia autòctona comença l'últim entramat novel·lesc d'un *best seller* –també autòcton– on l'esperit crític i les intencions sarcàstiques de l'autor desvetlen les misèries i les mediocritats d'unes vides no sempre exemplars: empresaris especuladors, polítics i funcionaris corruptes, mafiosos. Paral·leles a les intrigues empresarials i polítiques, les maniobres del periodisme i de la prostitució –on també hi ha

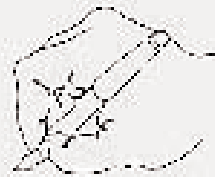
lloc per a la il·legalitat– són els altres dos escenaris on transcorre l'acció. Terrenys per on Torrent es belluga amb destresa i que actuen ara com a contraforts d'un edifici metàforic: aquesta *Societat Limitada*, radiografia de la ciutat de València i del seu teixit social. Una novel·la que l'autor «desitjava escriure des de feia temps» –com ell mateix ha declarat recentment– i que potser la constància o el «regal» de la maduresa –desconfiem de les inspiracions artístiques– ha tret ara a la llum.

Fruit de l'observació constant i d'una recerca minuciosa i documentada, *Societat Limitada* dona vida a uns protagonistes i a uns diàlegs propers i fidels, com mai, a la realitat sociocultural valenciana, on –a voluntat de l'autor– els diferents registres lingüístics emprats contextualitzen i descontextualitzen amb mestria moments i personatges. Una història –fornida de moments carnals– que es va fent amb un *tempo* narratiu lent, a través d'encontres i d'intrigues que es desenllacen sense estridències, amb el rerafons de les paraules d'afecte i de comprensió entre Lloris –el protagonista– i l'oncle Granero, que –malgrat viure en mons diferents– estan estretament units per un paisatge i una llengua, complicitats que la vida ens ofereix.

Lourdes Toledo

JOSEP ROMEU I FIGUERAS

Imatges i metàfores

Poesia 314

Poètica de la identitat

Feliçment recuperat per al conreu de la poesia des de fa ben poc, Romeu i Figueras ens ofereix una nova mostra del seu treball líric en aquest recull que indaga en la consciència del propi ésser; en la relació amb els altres, amb ell mateix i amb el diví.

Sovint s'ha dit que les modes i les tendències tenen un moviment d'anada i de tornada semblant al d'un pèndol, i potser

el cas de Josep Romeu i Figueras (Òdena, 1917) en siga un exemple. Conegut sobretot com a assagista i crític literari, bàsicament en l'àmbit de la literatura popular, els seus inicis estigueren, tanmateix, marcats per una intensa vinculació a la poesia. Però quan el 1951, amb *Obra poètica*, reunia tot el seu treball líric, semblava posar punt i final a aquest gènere. Fins i tot, va optar per deixar inèdit el llibre *Tres cicles de retorn* «per la crítica dels anys 60 [...] una crítica molt dura i molt polititzada, interessava més l'aspecte social, marxista de l'obra, que la poesia». Així, l'autor hauria tingut el coratge d'emmudir quan va creure que havia passat el moment de la seua poesia, i de tornar-hi quan els vents eren favorables. Perquè el 1993, després de molts anys de silenci, es reeditava aquest treball –incloent-hi *Tres cicles de retorn*– amb el títol de *Tots els poemes* i, recentment, Romeu i Figueras en reprenia el conreu amb la publicació de *Versos a mitja veu* i *Ésser i estar*, tots dos l'any 2000, i d'aquest *Imatges i metàfores*, fa tot just uns mesos. En concret, aquesta obra recull, en tres apartats, poemes que tenen en la intimitat i en la consciència del propi ésser una

---

IMATGES I METÀFORES

JOSEP ROMEU I FIGUERAS

PRÒLEG DE SEBASTIÀ ALZAMORA

COL·LECCIÓ «POESIA 314», 110

64 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

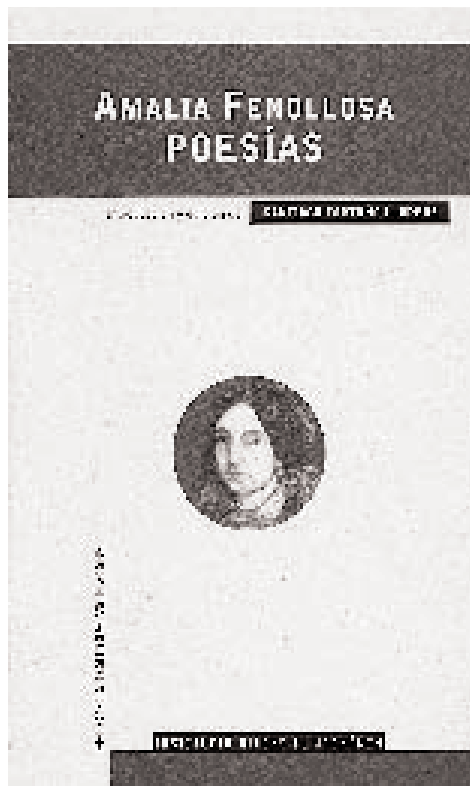
unitat que els vertebrava, amb un treball formal impecable. A la primera part, «Des de l'urbs», l'autor s'interroga sobre

la seua condició de ciutadà –sobre «El ser i el ser amb els altres», com diu Sebastià Alzamora– sense defugir una visió de la part més inhumana de la ciutat: «Tan tristes les maltempsades / que afecten poblats sumits / a fam duríssima! / Misèria vergonyant / en l'urbs ubèrrima i rica, / sens caritat!». A «Concordances», el fet poètic té una important presència en unes composicions que indaguen, des de la dignitat i un sentit pregonament humanista de l'existència, en les formes de viure: «Perquè amo i he estimat, té un sentit / ma condició humana i sensible». Mentre que la tercera, «Encara el diví», centra la recerca en la voluntat de transcendència i invoca, en aquest sentit, la divinitat: «vaig finalment a Tu, ara que em sé captaire / de llum definitiva per a un etern saber». En suma, una poètica de la identitat i de l'experiència que està lligada als grans noms de la poesia catalana, des de March fins a Riba. Una poesia que transcendeix l'anècdota per esdevenir universal, i oferir-nos un llibre actual però amb perfum de clàssic; perfum que, diguem-ho de passada, no és el de la naftalina.

Pere Calonge

La discreta elegància del segle XIX a Castelló de la Plana

La poetessa Amalia Fenollosa nasqué a Castelló de la Plana el 1825 i morí a Barcelona el 1869. Amb una producció literària fins ara dispersa i en part desconeguda, trobem reunida la seua obra, alhora que és recuperada aquesta figura amb un acurat estudi sobre la seua trajectòria.

POESÍAS. AMALIA FENOLLOSA

SANTIAGO FORTUÑO LLORENS (ED.)

PRÒLEG DE ROSA NAVARRO DURAN

---

418 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2002

Encara que la figura d'aquesta escriptora ja havia estat objecte d'alguns estudis anteriors, creiem que aquesta edició a càrrec de Santiago Fortuño suposa, d'alguna manera, la presentació plena i unificada de l'obra lírica de Fenollosa. A més, són publicades quatre cartes a Víctor Balaguer i un poema inèdit. Sorgida sota una clara adscripció romàntica i enmig d'una societat hostil a la conquesta per part de la dona d'un paper rellevant en el món social, fou una escriptora d'extracció burgesa i de clara consciència de gènere, tot passat pel sedàs romàntic. La seua obra es desenvolupa en el marc temporal del regnat d'Isabel II: no debades ha estat inclosa en l'anomenada «generació de 1843», l'any de la coronació de *la Chata*. Les seues produccions responen amb lleus variacions al cànon isabelí que «identifica la belleza artística con aquellas obras de inspiración cristiana y moralizante [...] (y) se inspira en una sistemática transmisión de contenidos virtuosos y antirrevolucionarios». Els mitjans de difusió de la seua poesia, des de l'època de l'adolescència, se centren en les revistes més o menys literàries de l'època, on ja publicava als setze anys, a banda d'altres nombrosos periòdics arreu de la geografia peninsular. Hem de destacar també la profunda relació d'amistat que mantingué amb el renaixencista

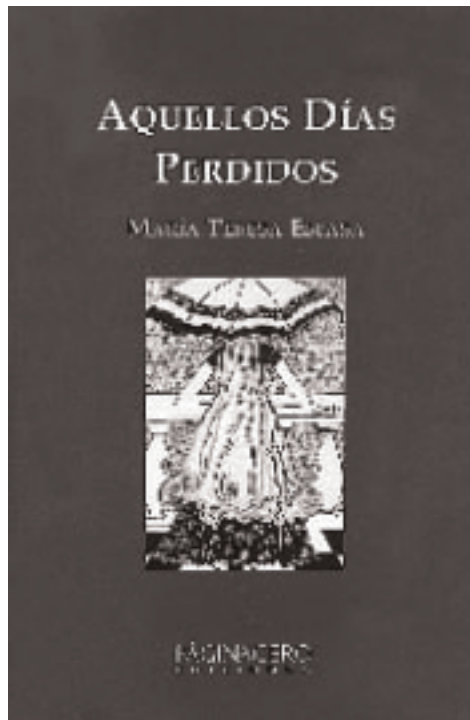
Víctor Balaguer, tot formant un curiós i quasi simètric paral·lelisme amb el progressista Constantí Llombart, i amb les poetesses contemporànies Manuela Cambroner i Vicenta García Miranda. En un plànol estrictament literari, tres són els temes que basteixen la seua producció lírica: *el mal du siècle* –romàntic habitual–, la conscienciació femenina i les peces de circumstàncies. A banda, escriví també dues novel·les breus i una obra de teatre, la qual ens és desconeguda. Altrament, Amalia Fenollosa es conforma com una escriptora fixada a una societat que la mira amb recel, on malda per desenvolupar una obra seriosa i de qualitat, sense permetre que les distàncies o el relatiu aïllament social puguen impedir-ho. Alhora, és plenament conscient de les limitacions ambientals imposades per raó de gènere i que reivindica el seu lloc en la societat decimonònica emergent.

La fi de la carrera literària d'Amalia Fenollosa és, però, producte del seu temps: deixa d'escriure en el moment de contreure matrimoni amb el periodista de Barcelona Joan Manyé i Flaquer, doncs li sembla que el fet de conrear l'escriptura resulta un «robo» al «culto» del seu espòs: unes acaballes, doncs, pròpies encara del seu temps, un temps contra el qual es volgué rebel·lar.

Alexandre Navarro

Vida en verso

Aquellos días perdidos es un libro que recapitula una experiencia vital, como corrobora la colección diacrónica de fotografías de la autora que también resumen toda una vida. El poemario se encuentra dividido en cinco partes, representando cada una una época distinta.

AQUELLOS DÍAS PERDIDOS

Mª TERESA ESPASA

COL·LECCIÓ «ARCO IRIS», 8

---

72 PÀGINES

PÁGINACERO EDICIONES, VALENCIA, 2002

Aquellos días perdidos es la última entrega poética de Mª Teresa Espasa, autora nacida en Denia y vecina de Valencia desde los once años. Licenciada en filosofía y teología y profesora de enseñanza media, Espasa viene dedicándose desde hace tiempo principalmente a la poesía, tanto en lo que respecta a su escritura como a la organización de actividades culturales. Entre los poemarios que Espasa ha venido produciendo a un ritmo regular se encuentran *Desierto articulado* (1992), *El bazar de los insomnios* (1994), *El gesto habitual de la torpeza* (1997), *De la ilusión del amor a la pérdida del tiempo* (1998), *Cuando quieras llamas* (1999), *El ocio de la gaviota* (1999) y *Poesía ¡al límite!* (2000). Las cinco partes del poemario *Aquellos días perdidos*, que representan cada una una época distinta, son: «Señas de identidad», «Paseo del saladar», «Bajo la sombra del Montgó», «Los versos más tristes» y «Penúltimo intento», además de un «Epílogo» también en verso que ejerce el papel duplicado de epítome de un epítome.

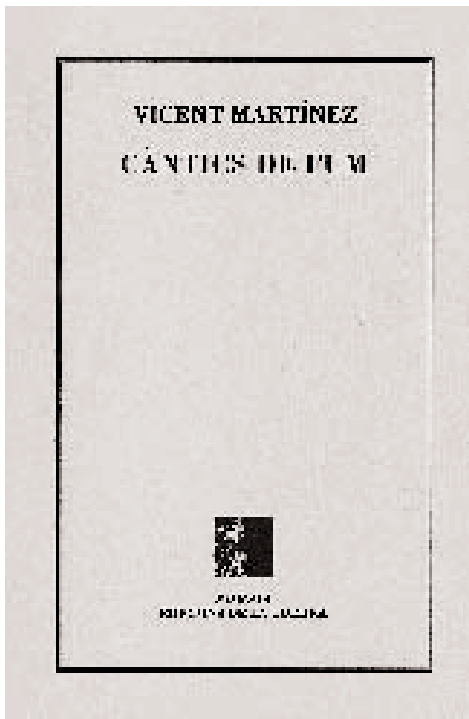
La de Espasa es una poesía intimista, que busca siempre los tonos medios, con una voluntad de hacerse entender sin recurrir a las posibilidades más ex-céntricas del lenguaje. El asunto predominante de la obra es sin duda el pa-

so del tiempo en sus múltiples formas y apariciones; una fenomenología de la fugacidad y una sentimentalidad que va de la serena melancolía de una infancia que se intuye tibia y agradable, si no feliz («Historias de La Pedrera» o «Tarde de campo»), incluso cuando se recuerdan sus terrores («Señas de identidad», V), a modos más acerbos del recuerdo, como los que se desprenden de los amores idos, y entonces la temporalidad adopta la forma de los ladrones que buscan su parte del botín en casas ajenas («Como el rayo del sol»), o la herida de la primera muerte de crueldad innombrable en el animal doméstico («Pampapa»); en ocasiones con la simple precisión que garantiza la verdad de lo sucedido («Calle San Juan, número ocho», «La casa del abuelo»). Pero es sin duda la concepción de la literatura como un refugio contra o después de la vida, perceptible en «Cuando el viento», lo que da el tono de la obra: «Sólo por la necesidad de vivir, / de encerrar el tiempo entre paréntesis, / aprendí a refugiarme en las palabras / que muy poco a poco iban trazando / la estructura de un poema».

Miguel Catalán

El ritme d'un alé que perviu

Trobem en *Càntics de fum* la mirada mediterrània dels paisatges i dels entorns més íntims, la sensualitat i el ritme constant d'un batec vital. Una proposta treballada d'evocadores atmosferes en el primer llibre de poemes d'una veu amb experimentat rerefons.

CÀNTICS DE FUM

VICENT MARTÍNEZ

IL·LUSTRACIONS DE T. CAÑETE

COL·LECCIÓ «EDICIONS DE LA GUERRA», 45

72 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2002

Que Vicent Martínez publique el seu primer llibre de poemes no ens ha de confondre respecte a la seua dedicació a l'ofici de trobador, lluny de creure'l nouvingut caldrà interpretar-ho com un eixamplament de les seues manifestacions expressives. Aquest poeta de Tavernes dels Blanquers –com li agrada matisar– ha estat lletrista del grup Carraixet i se'l pot veure actuar en l'interessant espectacle poèticomusical Badall, però també podem sentir la seua veu recitar, entre altres coses, a Ràdio Klara. Així, a *Càntics de fum* trobem l'acurada presentació d'una veu colrada amb el cant i les actuacions.

L'obra està dividida en dues parts d'extensió desigual. Els primers nou poemes conformen el grup intítulat «Des de l'Egeu», de clara identificació mediterrània, on aflora la memòria de paisatges, sons i gestos que l'autor destaca d'aquelles illes del Llevant. També d'allí resultaria més exacte, perquè l'oli, les

parres, els pins o el salobre, així com el lirisme i la delicadesa d'una terra a vora mar que des d'antic és treballada sota el sol, ens són imatges ben familiars. De fet, aquesta sensualitat vital persisteix en les atmosferes que segueixen, si de cas més cassolanes i més personals. Com quan es fan evidents les referències a paisatges valencians, al senyor Valor, a racons de la ciutat de València, o quan empra personalitzacions per als estímuls perceptius. I juga amb la mescla: «Sàvies mans a la palpa,/ ulls tendres a l'oïda,/ convidant llavis tènues/ a beure blancs poemes/ per llegir licors a la taverna.»

En el segon bloc del llibre («Atmosferes»), una primera part se centra en l'encís i l'estima, en l'impuls amatori, mentre que la darrera i més extensa versa sobre l'experiència individual que busca transcendir-se en l'expressió i compartir. Al llarg de l'obra trobem descripcions insinuades en llistats o en reiteracions matisades, així com les resonàncies musicals. Per moments, la lectura dels versos de Vicent Martínez ens evoca la sonoritat de la seua veu de recitador greu, amb un ritme entretallat en dosis precises d'expressió, com si els mateixos poemes bategaren.

Cal destacar també la presència de cinc dibuixos de T. Cañete, que segueixen

consecutivament cada títol, ja siga el del llibre com el de cada secció, i ens els relacionen amb imaginatius suggeriments. Llàstima d'alguna estridència tipogràfica. Finalment, de les tres dedicatòries que l'autor escriu en l'obertura hi ha una més íntima, una altra als amics de l'Aplec que ens remet a una ciutat a cau d'orella que ara s'arrecera en el record, i una per a tots els que han sofert qualsevol tipus d'exili, que marca l'abast general, solidari i compromés de la seua escriptura, juntament amb la idea d'intercanvi que travessa el llibre: «Esguitaré poemes/ guspirejant entre boira/ entrellaçant enteniments./ Esguitaré poemes/ colpidors com sagetes/ escandint sensacions.»

Eduard Ramirez

Vicent Penya o la quotidiana saviesa d'un poeta

Vicent Penya ha esdevingut un dels poetes que, d'una manera silent i sòlida, ha sabut bastir un món personal, amb notes d'elevada sinceritat, profund domini del llenguatge poètic i una creença absoluta en la poesia com a redempció de les misèries quotidianes.

EL JOC

VICENT PENYA

PRÒLEG DE XULIO RICARDO TRIGO

COL·LECCIÓ «POESIA», 13

---

80 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Aquest poeta, nascut a Rafelbunyol (l'Horta Nord) fa quaranta-un anys, ha recollit en un sol i contundent volum diversos poemaris guardonats al llarg i ample de la nostra premiable geografia literària. Tots ells guarden una elevada similitud temàtica i formal, que ens remetent a una pretesa senzillesa, quasi com un volguda revisitació dels paradisos perduts de la pròpia infantesa. Sota aquesta primera impressió, però, es concreta un intens treball discursiu on el poeta recupera una llarga sèrie de personatges, elements, situacions i indrets que li permetran tornar a bastir el temps perdut. El recull oscil·la entre el to elegíac –d'una elegia blanca, però, acostada al tractament de Llorenç Villalonga– i l'aparentment *naïf*, com el de Vicent Andrés Estellés a *Antibes*, però sense oblidar un vessant escatològic, cru, elemental, fins i tot descarnat quan l'ocasió mereix ser retratada sota aquesta òptica contundent. De la mateixa manera, en aquesta obra de Peña, la terra, la musicalitat terrible i evocadora dels topònims, juga un paper important, així com les elementalitats, les realitats alhora dures i enyorades d'un món desaparegut a dos nivells: el personal, de l'home que envelleix, i el col·lectiu, d'aquell temps irrecuperable, dels espais desapareguts o transformats per a sempre més. Allò que distingeix i en-

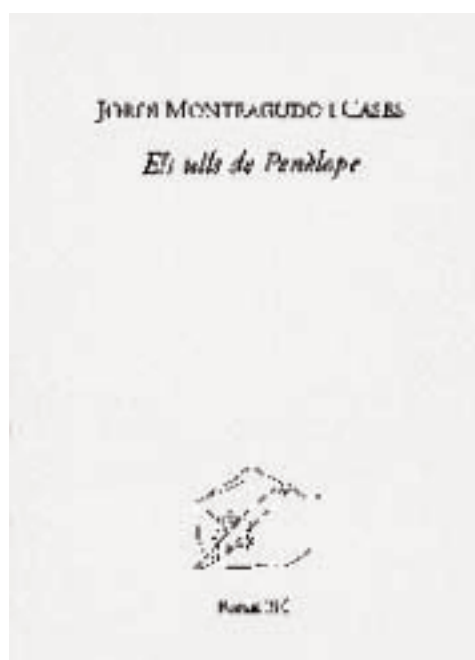
nobleix d'alguna manera la poesia de Peña és l'epicitat que sorgeix amb força, una elevada força expressiva, rere la senzillesa que abans hem esmentat. A més, cal assenyalar l'ús exclusiu com a forma mètrica del tercet blanc, que limita i alhora condensa les possibilitats de la veu poètica. Així, trobem moments tan contundents com aquest: «Estàvem acostumats a conviure amb la merda./La merda, de tant en tant, ens assaltava/ pels racons més insospitats. Cabassos de merda». Tanmateix, Peña arriba a moments d'un lirisme aclaparador, com «Un fil de llet brollava del pit de la mare./ La carona esguitada de llet del pit de la mare./ Un somriure tendre bevia del pit de la mare». Amb exemples com aquests, podem concloure que Vicent Peña («Peña» per als amics, segons l'inoblidable presentació de Manel Alonso a *L'Aljamia*) domina tots els ressorts del llenguatge poètic, amb una posició de serena creença en les possibilitats de la poesia com a vehicle expressiu. Per això, aquest autor, mereix una consideració de primer rengle entre els escriptors de la seua generació, tot i que potser les perifèries que patim a nivell col·lectiu i l'escàs afany de protagonisme, creen el bosc que no ens deixa veure arbres com aquest.

Alexandre Navarro

Què miren els ulls de Penèlope?

Amb *Els ulls de Penèlope* el poeta i crític Jordi Monteagudo va obtenir la XXI edició del Premi de Poesia Senyoriu d'Ausiàs March que organitza el poble de Beniarjó, un guardó des del qual s'han donat a conèixer alguns poetes de destacat interès de les darreres generacions.

ELS ULLS DE PENÈLOPE

JORDI MONTEAGUDO I CASES.

COL·LECCIÓ «POESIA 314», 109

70 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

Jordi Monteagudo, amb aquest aval, es presenta al públic lector amb un llibre de poesia que gira entorn al mite de Penèlope. La factura d'aquests poemes de vers lliure els lliga i els acosta al fet teatral, concretament al monòleg, són versos en la seua majoria que demanen ser declamats en veu alta. La veu del poeta s'adreça a un tu d'una manera clara, directa i amb una gran força lírica. S'alça des del centre de la pàgina com si fóra el centre d'un escenari i, sota l'atenta mirada de Penèlope en la platea, denuncia, acusa, avisa, acull, es confessa, ens parla dels temes de sempre, però amb el seu propi timbre, el seu propi to. El poemari es dividix en tres parts: «El món sobre els muscles», «Secret espant» i «Penèlope torna a Ítaca». El primer està format per cinc versos, és per tant el més breu i el que d'alguna manera posa en perill l'equilibri del llibre, ja que la segona i la tercera part tenen dènou i díhuit composicions cadascuna.

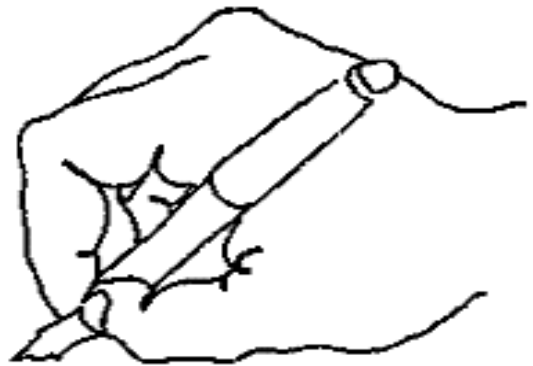
En «El món sobre els muscles» Montegudo oferix acolliment a tots els desencantats, desgraciats i miserables del món com un nou messies que creu tindre el guariment de tota desgràcia aliena. Ho fa mitjançant cinc poemes, en forma de clam religiós, escrit d'una manera tan clara que el lector quasi oblida que darrere d'eixa claror està la trampa del doble sentit, la crítica dura a l'egocentrisme i la vanitat exacerbada.

«Secret espant» té el ressò de la poètica de Vicent Andrés Estellés i Salvador Espriu, dos poetes que de tant de témer i de fer-nos partíceps del dolor que els produïa el pensament de la mort arribaren a parlar d'ella com si d'algú del veïnat es tractara. La mort guaita Montegudo, l'observa i espera el moment de jaure amb ell i, després d'un coit infinit, endur-se'l (encara que Pessoa ens va avisar que el poeta és un fingidor, hi ha entre línies un polsim de sinceritat que ens fa pensar que la presència de la mort en la vida de Montegudo fou més tangible en una època del que és normal, una malaltia?). És una mort personal, fidel, dolorosament fidel que ens atemoreix.

«Penèlope torna a Ítaca» s'inicia i s'acaba de la mateixa manera, amb una idèntica mirada talment un cercle que

s'obri i es tanca en el mateix punt. Aquesta Penèlope ja no és la que espera la tornada d'Ulisses fent i desfent el tapís, és una dona més vella, més sàvia, més desencantada, sap que la vida és un engany, tot és mentida menys la mort. Des de la saviesa que li ha donat el pas del temps, des d'eixe desencant que li ha provocat el fet de ser el centre d'un univers, Ítaca, rememora tots els esdeveniments del passat. Els ulls de Penèlope s'endinsen en els racons de la memòria i el seu esguard albira el desig d'alliberar-se de la mentida que li oferix el present. Els seus ulls són els de sempre, només l'esguard li ha canviat.

Manel Alonso

Sonoridad y nostalgia del verso victoriano

Una antología ofrece una muestra de los distintos registros, temas y tonos de Alfred Tennyson (1809-1892), Poeta Laureado muy popular entre los británicos, considerado –según A. Rivero, responsable de esta edición– «el más grande de los poetas posrománticos de Inglaterra».

LA DAMA DE SHALOTT Y OTROS POEMAS

ALFRED TENNYSON

EDICIÓN, TRADUCCIÓN Y INTRODUCCIÓN DE ANTONIO

RIVERO TARAVILLO

COL·LECCIÓN «LA CRUZ DEL SUR», 570

165 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALENCIA, 2002

Cuesta un poco, desde este agitado siglo XXI, volver la mirada para leer a Alfred Tennyson: es como si hubiera que acomodar el oído para escuchar con complacencia otros ritmos, otros tonos, otras cadencias; ha de hacerse un pequeño esfuerzo para reconocer el motivo que apenas se muestra, muy discreto, entre una forma brillante, ostentosa. Una vez ajustados los sentidos y ayudados de alguna información sobre el poeta, los gustos y modos de la época, es posible deleitarse con textos épicos, meditativos, y otros repletos de nostalgia por lo que se fue: tiempos, espacios, amores, amistad. A pesar de la buena intención y del esfuerzo, algunos poemas no se salvan: cuesta mucho disfrutar con, por ejemplo, «La carga de la Brigada Ligera», una «ardiente y viril elegía», como generosamente califica Antonio Rivero en su introducción, quien, además, ofrece en

las primeras líneas una definición precisa del escritor que ha traducido con esmero: «Si un poeta hubiera de resumir en su persona y obra el mundo de la Inglaterra victoriana, con sus grandezas y limitaciones, éste sería sin duda Alfred Tennyson (1809-1892)».

Rivero, citando a Cernuda, quien a su vez recoge palabras de Auden, resalta la «radical melancolía de Tennyson, que invadió toda su obra de añoranza y de un profundo sentimiento de pérdida» y valora, sobre todo, sus cantos a la amistad y a los amores truncados e imposibles: «Me envolveré en estériles palabras / como toscos ropajes contra el frío», escribe Tennyson cuando intenta, inútilmente, expresar en verso la aguda desdicha por la muerte de Arthur Hallam, su mejor amigo y crítico, a quien dedicó 131 poemas recogidos en el libro *In Memoriam A. H. H.* Muestras de la nostalgia de Tennyson por el pasado –personal o legendario– aparecen aquí y allá en muchos poemas: así, en «La margarita», a partir del encuentro casual de esta flor disecada entre unas páginas, rememora su viaje al sur, por tierras de Francia e Italia, acompañado de un amor que tampoco permanece. O en el excelso poema épico donde narra la muerte del Rey Arturo, la mirada final de sir

Bedevere –el último caballero– concentra la añoranza por un tiempo mítico que no ha de volver.

Pero es en la recreación de estampas naturales, presentes en casi todos sus textos, donde Tennyson muestra sus dotes de sonoro versificador: «El sauce palidece, tiembla el álamo,/ cae en sombras la brisa, y se estremece/ en esa ola que corre sin cesar/ a orillas de la isla por el río/ que fluye descendiendo a Camelot./ Cuatro muros y cuatro torres grises/ dominan un lugar lleno de flores,/ y en la isla silenciosa vive oculta/ la Dama de Shalott».

Esta edición bilingüe ofrece una muestra de los distintos registros y tonos de Alfred Tennyson, quien, según Auden, «tuvo quizá oído más fino que cualquier otro poeta inglés».

Arantxa Bea

Al·legoria del silenci

Una recreació de l'obra plàstica de Johannes Vermeer (Delft, 1632-1675) ens arriba de la mà i dels versos de Carlos Pujol (Barcelona, 1936) amb aquest volum que l'editorial Pre-Textos ens ofereix, amb la delicadesa i la correcció a què ens té acostumats.

LA PARED AMARILLA

CARLOS PUJOL

COL·LECCIÓ «LA CRUZ DEL SUR», 567

46 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

Recull de poemes nascuts de la contemplació del món a través de la mirada d'un pintor, Johannes Vermeer, artista holandès que buscà captar l'essència de les coses més senzilles a través de la seua escassa però interessant producció. Aquest enigmàtic pintor de Delft és considerat com un pintor d'escenes quotidianes, amb una lluminositat especial i un marcat interès per les estances serenes i silencioses. I és precisament aquest concepte tan sovintejat pel llenguatge poètic, el silenci, el que serveix de nexa d'unió entre imatge i paraula. L'un el pinta, l'altre l'escriu i li ret homenatge. Carlos Pujol pren la veu i la paraula, es converteix en la figura del pintor i ens interpreta les imatges pictòriques en primera persona. Ens hi dona una lliçó important: que res no pot ser més lloable que la recerca de la bellesa que amaga cada detall de la vida. La portada del volum a què fem referència és il·lustrada amb un dels retrats més representatius de l'artista, titulat Cap de noia i que trobem fet paraula a l'interior del llibre: «Es como si salieras de la noche / disfrazada por juego, y me mirases / haciendo una pregunta / inaudible. ¿Quién eres? / Reconozco la perla / y el temblor de tus ojos, / hasta el turbante de un azul zafiro / y amarillo limón; /

pero de ti prefiero no saber, / no sea que la vida que te he dado / sea también mi vida y su secreto».

Somnis i estampes de la memòria des de la casa de Delft, escenes de la vida quotidiana que no interroguen, que no demanen cap explicació sinó la meravella que provoca una imatge domèstica: «con la humildad serena / de quien no tiene rostro / ni ocupa más lugar, gloria ni estado / que una silla, costura y el silencio». Ens convertim així en espectadors insignificants d'un univers infinit encabit en la mirada. Assistim a la contemplació del no-res que fascina, de la carícia insistent de les coses que es repeteixen, de l'esclatxa que obri el temps sense arribar a vèncer-nos, de la mudesa d'uns ulls que observen, que dibuixen, que escriuen. La voluntat de pintar-ho i de dir-ho en aquesta conjunció magnífica. «Yo pintaba todo eso para hacer / una humana, pequeña eternidad».

Begonya Mezquita

Balanç provisional d'un ric itinerari poètic

Marisol González (Nules, 1962) és una de les veus poètiques valencianes més prolífiques i personals. Amb *Paraula de retorn* fa balanç de la seua dilatada trajectòria i ens ofereix una panoràmica del seu consistent i reeixit projecte líric.

PARAULA DEL RETORN. TRIA PERSONAL 1988-2000

MARISOL GONZÁLEZ FELIP

PRÒLEG DE MIQUEL MARTÍ I POL

COL·LECCIÓ «POESIA», 14

---

139 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

L'abundància i la dispersió –i, en el cas dels poemaris editats sota els auspicis d'algun ajuntament, la nul·la distribució– de la seua producció poètica feien difícil seguir-ne l'evolució i ponderar-la justament. Aquesta tria personal, que prescindeix de la seua estrena editorial *Els tolls de pluja són infinits* (1985) però que inclou versos de dos poemaris inèdits recents, *Lletres de Montbui* (1997) i l'obertament estellesià *Suite de València* (1998), ens permet de resseguir el disciplinat capteniment del seu discurs poètic on ara és senzill discernir dues etapes clarament diferenciades.

La primera, que abasta des de *Crònica de llunes* (1988) a *Mar d'heura* (1994) s'ordeix sobre el canemàs del desamor i de l'absència: l'autora traça, poemari rere altre, cercles concèntrics mirant d'aprehendre –de racionalitzar– el neguit i el dolor que la corprenen i que, a poc a poc i paradoxalment, esdevenen més serens i harmoniosos una vegada sotmesos a la formidable musicalitat dels versos i el recer protector de la metàfora. La pròpia autora s'adona repetidament de la capacitat taumatúrgica d'aquests poemes que creixen com monòlegs adreçats a la persona estimada i on el lector es veu immiscit, ben bé intrús, dins del flux confidencial.

La segona s'enceta amb *Papallones de dilluns* (1995) i, després d'un sobtat punt

d'inflexió amb les proses epigramàtiques, com una mena de lúcid dietari poètic, de *Paral·lelament a la fosca* (1996), es perllonga fins a *Pasqual* (2000). Tot i mantenir alguns dels trets característics de l'obra anterior –intensitat expressiva, influències ben assimilades (Estellés, alguns poetes del 27), un to general d'íntima sinceritat, presència constant de la quotidianitat– aquesta segona etapa es desplega sobre uns pressupòsits formals i ideològics força diferents: el tu a qui anaven adreçats els poemaris primerencs s'esvaeix i el lector deixa de ser un convidat de pedra per saber-se destinatari immediat del poema; la temàtica abandona els penosos viaranyes del desamor per assolir una pluralitat enriquidora; i, com assenyala oportunament Martí i Pol al pròleg, l'autora adopta una veu més coral, col·lectiva. Marisol González ha patit una mena de discriminació crítica positiva que, massa sovint, ha fet parar més atenció en la seua feminitat que en la seua poètica. Fóra bo que amb aquesta tria personal –i atenent la nodrida nòmina de poetesses amb què a hores d'ara comptem– hom deixara ja d'arreglar-la en l'enfilall presumptament excepcional de dones-poetes per atorgar-li la consideració a què el seu ric itinerari poètic la fa mereixedora.

Josep Vicent Frechina

Contenció suggestiva

Perquè res no ha estat maleït és el primer llibre de Roger Costa-Pau. Es tracta d'un recull de poemes extraordinàriament heterogeni. La concisió i la brevetat dels poemes que s'hi apleguen els converteixen en petites composicions summament suggestives.

PERQUÈ RES NO HA ESTAT MALEÏT

ROGER COSTA-PAU

EPÍLEG DE JAUME BOSQUET

I PREMI DE CREACIÓ POÈTICA PAIPORTA

COL·LECCIÓ «LA POESIA DE TÀNDEM», 6

60 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Conec Roger Costa-Pau gràcies a les seues col·laboracions en les pàgines de crítica del suplement cultural de l'*Avui*, però no tenia ni idea que també fos poeta tot i que ha publicat alguns poemes en revistes i opuscles i el seu nom apareix antologat en reculls de poesia d'autors diversos: *Tenebra blanca* (Proa, 2001) i *T'estimo* (Eumo, 2002). *Perquè res no ha estat maleït* és el seu primer llibre, un recull de poemes que s'ha gestat a Girona entre 1998 i 1999, encara que, com ens confessa el mateix autor, alguns dels poemes que hi apareixen són d'anys anteriors i vénen, en bona part, de més lluny, concretament com a testimonis o recordatoris d'algunes vivències a l'illa de Skiros. També hi ha poemes que són deutors d'altres poetes, alguns de renom i d'altres de menys volada i reconeixement, que l'han influït a partir de la lectura de la seua poesia o a un nivell més personal i íntim. Tot plegat converteix *Perquè res no ha estat maleït* en un recull de poemes disperss i dispersos més que no en un poemari homogeni. La manca d'una marca personal de conjunt o d'unes línies mestres definides que ens permeten trobar un perfil comú entre els poemes que s'hi apleguen fan pensar que estem davant d'una autèntica miscel·lània, d'una mena d'antologia que no acaba de funcionar com un tot unitari. Pot-

ser l'autor tampoc no tenia la intenció d'escriure un llibre de poemes, de la mateixa manera que hi ha qui escriu poemes totalment independents i després les apleguen en poemaris només per imperatius editorials. És més, també és possible que l'heterogeneïtat temàtica i formal siga una característica volguda i que fins i tot arribe a esdevenir el segell personal d'aquest poeta. Però encara és massa aviat per arriscar-se a afirmar de manera contundent el que només és una simple apreciació fruit de la lectura del primer llibre de l'autor. Haurem d'esperar que Costa-Pau compte amb un corpus literari més extens per poder parlar amb seguretat sobre la seua poètica i per establir quins són els eixos bàsics sobre els quals fonamenta la seua concepció de la poesia, i això sense por de jugar-nos-ho tot a una sola carta ni d'espifiar-la d'una manera indigna i estrepitosa.

De moment, podem parlar de *Perquè res no ha estat maleït* com un recull de poemes que concentren en pocs versos una història i que descriuen en quatre paraules l'essència de les coses, dels sentiments, d'un moment o d'un paisatge. Aquest exercici de contenció i de concentració obliga el poeta a recórrer sovint a la simple insinuació, al simbolisme i, sobretot, a la suggestió imaginativa.

Sergi Verger

Tenir i partir

El present volum, en edició bilingüe anglès/castellà, aplega un total de 73 poemes de l'escriptor nordamericà John Updike (Shillington, Pennsilvània, 1932), més conegut com a autor d'exitoses novel·les, de reculls de relats breus i d'obres de crítica literària.

POEMAS

JOHN UPDIKE

PRÒLEG, SELECCIÓ, TRADUCCIÓ I NOTES DE
JOSÉ MARÍA MORENO CARRASCAL

COL·LECCIÓ «POESIA», 587

244 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

L'eterna qüestió dels gèneres, a què una gran part de la crítica, tant la de caràcter utilitari com aquella altra amb pretensions més acadèmiques, se sol agafar com el naufragi a la fusta (en comptes d'acceptar el naufragi sense salvavides que comporta tot acostament a un text literari), pot arribar a extrems certament perniciosos quan s'entesta a encasellar un escriptor com a «novel·lista», «poeta», etc., i es pren a broma tota excursió fora de la casella prefixada. Quants escriptors no han estat víctimes d'aquests pretextos, d'aquests apriorismes miops! Sembla que John Updike ha hagut d'arrossegar també durant molt de temps aquella estranya fórmula segons la qual un bon narrador no pot ser sinó un poeta menor (i equivalents). A la confusió, que es dissipa amb una lectura atenta dels seus poemes, potser ha contribuït el fet que, sobretot en els seus inicis, l'obra poètica d'aquest paisà de Wallance Stevens discorre per allò que en la tradició anglòfona s'ha denominat *light verse* (o vers lleuger) per contraposició a una suposada poesia seriosa, o feixuga. Com que aquesta subdivisió genèrica no té, per sort, gaire predicament per les nostres latituds, farà bé el lector d'acabar els poemes seleccionats de John Updike sense manies per gaudir-los en la seua magnífica varietat de formes i mo-

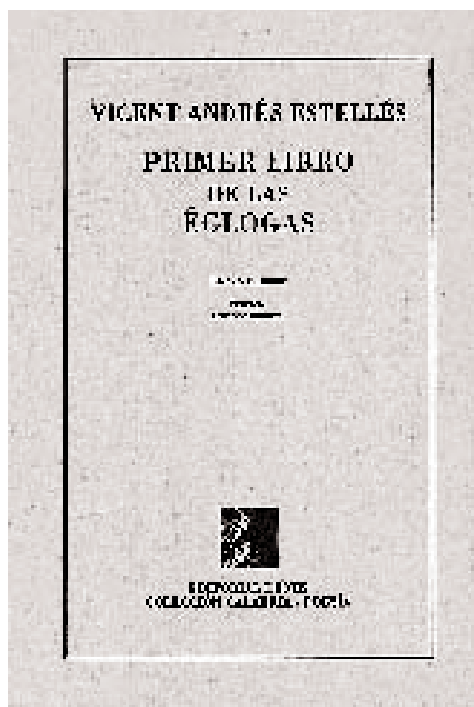
tius i descobrir-hi algunes autèntiques peces mestres (em permet suggerir en aquest sentit els poemes «Shillington», «Cavar», «El juego de la memoria» i «Gente de pueblo», per exemple).

L'obra poètica de John Updike comprén els poemaris *The Carpentered Hen* (1958), *Telephone Poles* (1963), *Midpoint* (1969), *Tossing and Turning* (1977), *Facing Nature* (1985) i el recent *Americana* (2001), als quals caldria afegir els *Collected Poems* publicats el 1993. A l'edició de José María Moreno, presentada en tres parts («Poemas escogidos 1953-1993», «Verso ligero» i «Americana 2001»), hi figuren alguns poemes inèdits. L'estricta composició verbal d'aquests poemes, que recorren sovint a formes estròfiques tradicionals, troba un correlat eficaç en les versions castellanques de Moreno Carrascal, forçosament més sinuoses i expansives, però de bella i precisa cadència. Des d'una mirada irònica i distanciada quallada en el pòsit de l'experiència, John Updike ens condueix amb particular saviesa per un paisatge de ciutats, d'aeroports i de memòria, com qui anota en el seu quadern de bitàcola els detalls multicolors del seu periple i sap que: «We have one home, the first, and leave that one. / The having and leaving go on together».

Manel Rodríguez-Castelló

Les èglogues del poeta valencià més venut i llegit en català de tot el segle XX, ara en castellà

Una amarga paròdia de les èglogues clàssiques, presenten l'aspra postguerra espanyola: trista, miserable i dolorosa, tant intel·lectualment com ètica. Antonio Moreno així ho ha sabut veure i n'ha fet la versió en un castellà elegant, sense retoricisme, tan directe, íntim i narratiu com volia el verb estellesià.

PRIMER LIBRO DE LAS ÉGLOGAS (1953-1958)

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

VERSIÓ BILINGÜE D'ANTONIO MORENO

COL·LECCIÓ «CALABRIA/POESÍA», 44

85 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA 2002

L'obra ha estat traduïda amb una ajuda de la Conselleria de Cultura i Educació de la Generalitat Valenciana. És traducció de l'original «El primer llibre de les èglogues», dins *Recomane Tenebres*, Obra completa Volum I; Vicent Andrés Estellés, Eliseu Climent Editor, València 1972; col·lecció Tres i Quatre, núm 9.

El dibuix de la coberta és d'Antoni Miró, les fotografies d'Estellés pertanyen a l'arxiu Estellés i a J.V. Rodríguez. El dibuix interior, caricatura d'Estellés, és d'Ernest Méndez, 2002.

El volum consta d'una introducció firmada pel traductor A. Moreno, seguit de les vuit èglogues, de les quals se'n referencia el primer vers en valencià i castellà a l'índex.

Fa dos o tres anys Vicent Berenguer (poeta, traductor i editor d'Edicions de la Guerra) arribà a un acord amb l'editorial Denes i va nàixer la col·lecció «Ca-

labria/poesía». Berenguer dirigiria la col·lecció i Denes es feia càrrec del fons de poesia en castellà d'Edicions de la Guerra i d'Edicions Malvarrosa. Així, les obres de José Luís Parra, Quintín Cabrera, Max Aub, Juan Àngel Castaño, Miguel de Unamuno i Gabriel Celaya veien assegurada la seua continuïtat i l'editorial Denes reforçava la seua presència amb una col·lecció de poesia, que sempre comporta prestigi entre els lectors de bona literatura.

Doncs bé, ara s'afegeix a aquest fons una traducció de Vicent Andrés Estellés, el poeta valencià més venut i llegit en català en tot el segle xx. Per al 2003 serà la traducció castellana de *Ciutat a cau d'orella* a càrrec de Marc Granell, amb el títol de *Ciudad susurrada al oído*. Al 2004, la traducció d'*Horacianes*, també d'Estellés, a càrrec de José Luís Parra; i posteriorment, es preveu la publicació d'un text original recuperat d'Antonio Machado, *La guerra*, en el seu pas per València en 1937. «Calabria/poesía» publica poc, però selecte. En gran part són autors valencians o vinculats a València per la seua vida o per la seua obra, però també altres autors espanyols, amb l'objectiu comú de donar a conèixer una part de la poesia que no és de fàcil accés per al públic lector.

Es tracta, com diu el traductor a la introducció, d'una «lúcida reacció contra el encogimiento y la esterilidad artificiosa del neoclasicismo cultivado por los poetas garcilasistas» del grup «juventud creadora» i la seua revista Garcilaso, coetanis espanyols d'Estellés i amb els quals havia coincidit una part dels poemes del seu llibre *Donzell Amarg*, que suposem van ser elaborats en la seua estada a la capital d'Espanya, estudiant periodisme abans dels anys 50.

Ens agrada la versió de Moreno, per la visió de reconstruir el ritme del vers, més que no pas el metre; per la pureza i la simplicitat del seu castellà i perquè sap i coneix el nostre i seu Estellés de memòria. Però caldria demanar-li als responsables d'aquestes edicions una cura major en la composició del llibre: hi ha massa errades tipogràfiques imperdonables i una presentació física precària.

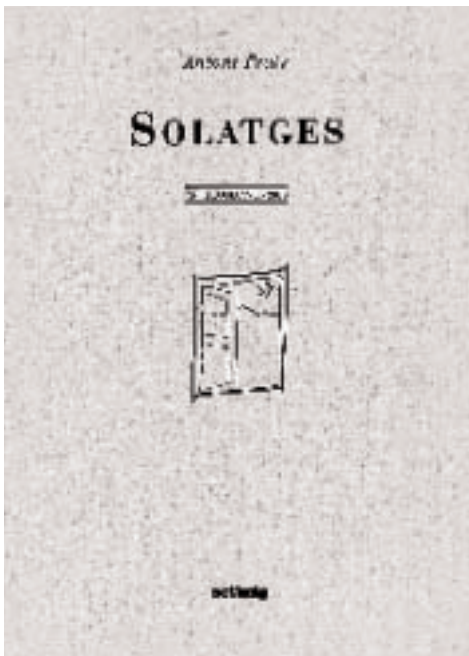
Francesc Collado

Viatge al fons de la paraula

Sis reculls poètics, d'èpoques diferents, a més d'un conjunt de poemes esparsos, configuren *Solatges*, aquest pòsit que la paraula i els anys han deixat en el poeta i on, a mena d'espill o mar interior, es retroba i es significa.

SOLATGES.ANTOLOGIA 1981-2000

ANTONI PRATS

COL·LECCIÓ «TRAÇ», 5

---

103 PÀGINES

EDITORIAL SET I MIG, BENICULL DEL XÚQUER, 2002

Antoni Prats busca al fons de l'aigua, al si del riu i de la vida, els més diversos camins per expressar el seu viatge particular com a pelegrí de la paraula, tot submergint-se en evocacions remotes de la mar, del taronger i dels poetes àrabs, elements que defineixen sensuïtats i sensibilitats ben pròpies del nostre poble.

Prats inicia la seua travessia poètica en un temps en què escriure en valencià era ben bé testimoniatge d'una lluita. Així els seus primers poemes antologats, pertanyents al llibre *Epigrammata*, foren escrits a començaments de la dècada dels setanta. El poeta assumeix la veu en la llarga nit del seu poble, «bevent l'inabastable mar pels ulls/...car sols el mar reïx d'aquesta ferum». Les referències i connotacions estellesianes són ja ben presents en aquest primer recull. Un dels poemes està dedicat expressament al poeta de Burjassot, el titulat «Catul», amb una clara i intencionada

intertextualitat que delata la lectura apassionada que Antoni Prats ha fet de l'obra de Vicent Andrés Estellés.

En *L'illa del riu*, a banda de la influència estellesiana, l'autor introdueix referències a la poesia àrab valenciana, i connecta el paisatge i la flaire de tarongina amb un exquisit i sensual lirisme. Cal destacar d'aquest conjunt el poema subtitulat «Flor de taronger»: «Blancs corsers desbocats cavalquen aures,/ assetgen els ravals, i tot bleixant/guanyen els murs i munten les teulades./ Lassos per fi, es vessen als carrers/ com una boira o borriçol dolcíssim». Dins la mateixa atmosfera lírica es troben poemes com: «Casida a Wal-lada» i «Elegia de l'illa negada», ambdós autèntics homenatges als poetes àrabs Ibn al-Zaqqaq i Ibn Khafaja, els textos dels quals, segons el professor Tomàs Llopis, se situen en la base de la nostra sensibilitat, tant vital com literària.

Dic el teu nom és un poemari on, curiosament, es poden trobar paralel·lismes amb el darrer Estellés de *Sonata d'Isabel*. En paraules del també poeta Emili Rodríguez-Bernabeu, «suposa un canvi estilístic acomplert i un canvi temàtic». («¿Hi hagué un abans/ o havia estat de sempre/ al si del riu, clarificant-se,/ el nom dins d'un estoig?»).

En *El barranc i els còdols* la paraula poètica pren un to reflexiu, quasi filosòfic, sense abandonar els temes que han estat presents en les obres anteriors: «El teu país és una runa satisfeta./ I has après que l'adéu serà molt fred, / com el bac dels orígens». (...) «Déu va acabar essent un prisma/ tot transparent de fred».(...) «Hi ha una altra vora, tanmateix,/ on ningú mai no arriba./ Per això, Ulisses,/ et xiulen les orelles».

A *Vora el silenci*, Premi Jaume Bru i Vidal 1998, el lector de la present antologia troba un punt d'inflexió en l'obra d'Antoni Prats. «A poc a poc, esmussant el silenci,/ ha vençut la paraula». És, sens dubte, el llibre més original de l'autor, i també el de més força lírica. Antoni Prats ha tancat el cercle de la seua poesia anterior i esdevé un poeta nou: «Hi ha encara al cor de l'home/ la llavor incorrupta,/ el dia i l'hora per al somni». Finalment, a *Quadern de Benimaquia* els pensaments del poeta prenen forma de haikú, i la bellesa, el sentiment i la vida es condensen en aquests petits agrupaments de versos, que no resten, en absolut, intensitat a l'expressió poètica.

Marisol González

Una mà que escriu des del cor

Escrit com una gran obra elegíaca, aquest segon llibre de Pilar González España conté un alt grau de veracitat a l'entorn de l'experiència de la soledat i del silenci a què ens aboca el curs del temps. Una poesia de la precisió i de la sensibilitat amb rostre humà.

UNA MANO ESCONDIDA EN UN CAJÓN

PILAR GONZÁLEZ ESPAÑA

PRÒLEG DE GERMÁN MOLERO, EPÍLEG D'ÀNGEL ZAPATA

COL·LECCIÓ «HOJA POR OJO», 17

80 PÀGINES

GERMANIA, ALZIRA, 2002

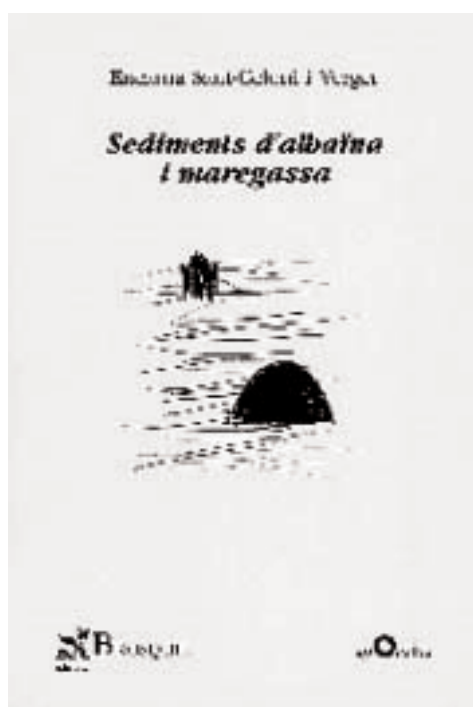
Probablement ens trobem amb un llibre francament original que va més enllà de la veneració per la paraula i pel tòpic a l'ús. Sovint, en molts llibres, aquest concepte pot arribar a nivells en els quals les especulacions s'eleven fins al punt que no troben aturador. Això és una prevenció necessària, perquè davant aquest segon llibre de Pilar González, amb un títol tan inquietant, cal remarcar que les al·lusions a les paraules, al silenci i a la soledat tenen un sentit, ja que això és el que provoca l'escriptura, un origen que ara concerneix a la poeta. En trobem, doncs, amb l'expressió d'un lúcid món sensorial que és, com déiem, la conseqüència d'alguna cosa, la vida, és clar; la vida viscuda i sentida, que ja és alguna cosa més concreta. Els precedents, poc importa, no s'expliciten ací, perquè la voluntat és donar constància d'un buit o anhel d'acceptar que el paisatge està dominat per la soledat, el silenci, les paraules com a única constatació. I construir un món nou, una nova visió on orientar-se, trobar un sostre, o un sòl, no exactament material, potser és un dels objectius de l'escriptura d'ara tan vinculada a la memòria. Parlem doncs d'una poesia de les entranyes, construïda per a deixar constància que els humans estem, en gran part, constituïts d'absència i de malenconia,

probablement enyor. I la rica morositat sensorial que domina el discurs, l'aportació de les dades que ha pogut retenir la memòria, ara, de sobte, aconsegueixen ocupar la consciència del lector per a establir subtils fils entre el text i les seues connotacions, les paraules, la soledat o el silenci que intueix en el món, i posar-nos davant la continuació del temps, del temps més individual. Les diferents veus que intervenen en el text, potser encara augmenten més aquest efecte d'implicar-hi el lector en aquesta commovedora veu poètica que únicament s'esforça, amb una elegància i una serenitat singular, a declarar l'estat de la corporeïtat, que «el seu cos té la mida justa de la seua ferida». Una escriptura elegíaca que revela el sentir, però també l'entendre, que l'individu en general potser està abocat a aquesta condemna; que el llibre estiga dedicat «als sols» no és només significatiu, és, acabat de llegir, una evidència, però bella i monstruosa. Amb aquests conceptes i les diferents veus del text, com l'ordit i la trama, l'autora ha aconseguit quedar-se en un costat i fer que el lector siga interpret, és clar que aproximativament, en un paisatge d'una reiterada atmosfera cap a endins d'un món repetit que per això parla de la memòria, la soledat, el silenci i les paraules.

Vicent Berenguer

Els estadis de l'amor

Encarna Sant-Celoni ha dotat el seu nou poemari d'una estructura molt elaborada que relata el periple íntim d'una passió. El llibre es mou entre la calma de l'enamorament submís de qui no plany esforços, i la maregassa d'una tempesta emocional.

SEDIMENTS D'ALBAÏNA I MAREGASSA

ENCARNA SANT-CELONI I VERGER

POEMA INTRODUCTORI DE MARIA FULLANA

COL·LECCIÓ «POESIA», 9

93 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Ja fa sis anys de la publicació de l'últim llibre de poesies d'Encarna Sant-Celoni, *Dèria i fal·lera* (La Forest d'Arana, València, 1996); molt de temps per al ritme aclaparador de l'edició actual, el necessari, però, per a la maduració pausada d'una creació com *Sediments d'albaïna i maregassa*. Aquest és el quart poemari de l'escriptora, tertuliana fidel de la Forest d'Arana que, a més de les obres esmentades, ha participat en nombrosos llibres col·lectius de poesia i ha publicat *Sénia de petits vicis* (La Forest d'Arana) i *Arran de pantomima* (Amós Belinchón).

En *Sediments...*, esprem i modela el català amb habilitat per adaptar-lo a les capritxoses formes dels sentiments íntims. Sovint empra verbs en futur, construccions condicionals: «Si m'engolires d'un glop/no podries ni alear», omple els seus mots de promeses i de possibilitats. Així la seua poesia es mou còmoda en el lloc del potencial,

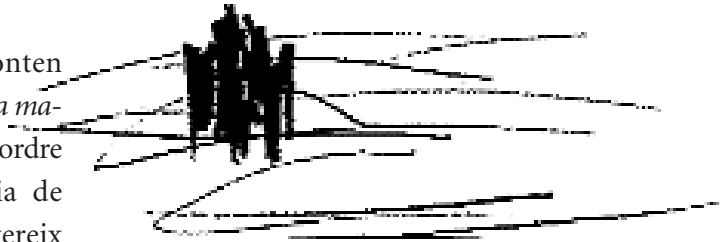

lluny del present, s'instal·la en el desig. Tot i poder ser definida, a causa de la implicació de les vivències del jo, com lírica en estat pur, els versos de Sant-Celoni estan estructurats de manera que inciten a una reconstrucció narrativa. El llibre es divideix en quatre parts, numerades en sentit decreixent, del 4 al 1: *nivell mareal*, ALBAÏNA; *nivell litoral*, MAREJADA; *nivell batial*, MAROR i *nivell abissal*, MAREGASSA. Un últim apartat, sense numerar, titulat *roca mare* SOTRAGADA, amb només la silueta negra d'un pany, tanca la simetria del text que està introduït pel poema «Clau» de Maria Fullana.

Els poemes, com els apartats, contenen cap arrere: LVI, LV, LIV... fins la *roca mare*, on apareix la sotragada. Aquest ordre es converteix en una evidència de l'inexorable pas del temps i suggereix una història anunciada, un destí inexcusable, o també, el reflex d'un espill. El primer nivell presenta un amor en calma, alimentat per la donació, que va complicant-se a mesura que cauen les pàgines. A la maror, es pregunta retòrica: «Per què aquest esclat de baralles/ a l'endemig de verbs eternals/ que, l'olor i tot, fan indeleble?», encara que el final d'aquest capítol anuncia que encara «podríem creure'ns la mentida que s'ha estés una drecera entre la teua illa

i la meua». El nivell abissal, la maregassa, es ple de poemes d'una bellesa emocionant. La poeta passa de la rancúnia (IX): «Odie el teu nom» a la resignació (V) i conclou amb la constatació del poema I: «Milers d'aromes sotjant-me pertot, i encara no m'ha estat concedit oldre'n la teua.», i amb el vers d'Ausiàs, «...perquè d'Amor me veig tancada porta...». El poemari de Sant-Celoni és un viatge intens i amarg cap al desamor a través de tots els seus complicats estadis.

Imma Gandia

El sentido verdadero del camino

Juan María Calles (Cáceres, 1963) es Doctor en Filología y autor de los siguientes libros de poesía: *El peregrino junto al mar* (1987), *Silencio Celeste* (1987: premio Adonais), *Extraño Narciso* (1992), la antología *Kairós* (1997) y la plaquette *El ruedo ibérico* (2002).

VIAJE DE FAMILIA

JUAN MARÍA CALLES

PRÓLOGO DE JOSÉ LUIS VILLACAÑAS

COL·LECCIÓ «SERIE MAIOR», 2

100 PÁGINES

FUNDACIÓN MAINEL, VALÈNCIA 2002

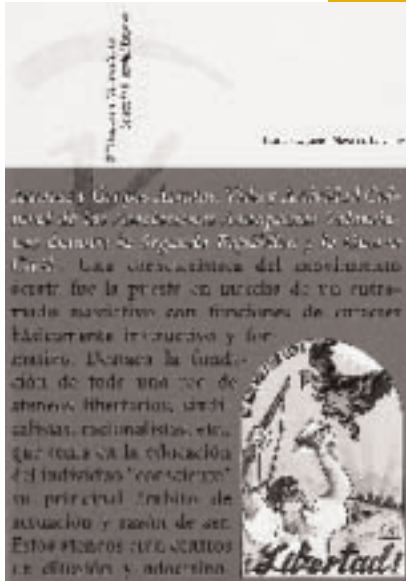

He seguido la poesía de Juan María Calles desde que sus versos presagiaban el futuro de un primer libro. Siempre he visto en sus poemas un sujeto poético desplazado de su tierra y que, por tanto, se siente un tanto extranjero, un «extraño Narciso» a quien la deriva ha llevado a otras playas en las que sobrevivir al naufragio. En sus versos siempre hay alguien que está en un lugar distinto al de su alma, pero que busca el orden agredido en lo que le rodea: la naturaleza, el espacio o la familia. Y también aquí aparece el otro, el doble o el desdoblamiento, que «es un desconocido que me ignora». Sin embargo, en *Viaje de familia*, anclado en lo que ya es suyo —ya ha hecho suyo— eleva al primer plano la importancia de lo que está por descubrir: la certeza de otro mundo, inundado de catolicismo es verdad, y, por ello, enfrentado a lo que los sin fe llaman destino. El camino, machadiano como el espacio y el tiempo que inundan los poemas de Juan-María Calles, es también aquí heredado; por lo tanto un eslabón, correa de transmisión de lo revelado, bañado de recuerdo y de evocación del ámbito maternal que se proyecta más allá de lo que ya es presente. De ahí que, buceando en el porvenir, «todo lo que ha empezado ya no importa» y lo verdaderamente necesario es lo que aún no ha sido.

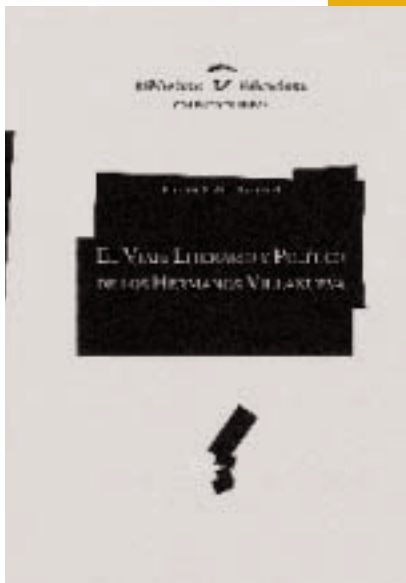
Por otra parte, el «viaje» tiene una escala desde la que se reinicia, se reactiva y se le da sentido al conjunto de poemas del libro. Y ello se justifica con claridad precisamente en el poema «Viaje de familia» —que da título al poemario—. Allí se deja ver el sujeto poético enamorado y al poeta homenajeando el momento crucial de entregar la fidelidad a quien habrá de ser su compañera; en el mismo momento en el que se percibe también la sensación del acierto al haber encontrado esa indeleble compañera de viaje que despierta el «deseo de ser padre» y hace crecer la posibilidad de ver en sus descendientes el tiempo repetido de su infancia luminosa en la que lanzar piedras al agua constituía adueñarse del mundo, un mundo clausurado por el tiempo pero no por la memoria que invita al recuerdo y a la evocación.

Por último, no se olvida el viajero de dar gracias a Dios por la travesía que se cumple y que el poeta ve reflejada en el espejo del poema, el mismo que no ofrece la imagen literal de su pensamiento. Sin duda, *Viaje de familia* es un poemario excelente en el que la sinceridad aflora para dar a entender cómo lo importante es el camino, pero también otorgarle un sentido al trayecto: llámese verdad, fe, necesidad o causa final.

Pasqual Mas

Una característica del movimiento ácrata fue la puesta en marcha de un entramado asociativo con funciones de carácter básicamente instructivo y formativo. Destaca la fundación de toda una red de ateneos libertarios, sindicalistas, racionalistas, etc., que tenía en la educación del individuo «consciente» su principal ámbito de actuación y razón de ser. Tampoco conviene olvidar la actividad de determinados grupos y núcleos de Juventudes Libertarias, Mujeres libres, etc., también con una orientación cultural importante.

Del importante legado de los Villanueva, Soler ha elegido para su glosa el *Viaje literario a las Iglesias de España*. Es obra conjunta que quedó inacabada, pero demostrativa del tesón y esfuerzo erudito de nuestros ilustrados, cuya trayectoria, en muchos casos plena de contradicciones, intentó siempre adaptarse a las circunstancias cambiantes de un tiempo difícil sin olvidar su objetivo último de hacer del pueblo, nación.

*Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma*

MAX AUB: PRIMER TEATRO VOL. VII-A.
MAX AUB: TEATRO BREVE VOL. VII-B.

Nos encontramos ante las primeras formulaciones de una manera de escribir teatro que Max Aub desarrolló con solvencia a partir de los años cuarenta. Y no sólo esto: comprenderemos el interés que bastantes de estas obras despertaron en los cincuenta y sesenta entre dramaturgos, críticos, historiadores del teatro e, incluso, entre los jóvenes renovadores de la escena. Interés que, así lo pensamos, continúa siendo plenamente justificado en la actualidad.

Se recogen en este volumen las ponencias del congreso celebrado en Roma en julio de 2001. El encuentro reunió un conjunto de especialistas en tres áreas de conocimiento: historia del arte, literatura y filosofía, con el fin de intercambiar conocimientos y debatir puntos de vista sobre las ideologías estéticas y los productos literarios y artísticos del siglo XIX al siglo XX, acercándose desde distintas perspectivas al conocimiento de esa época que, por muchas razones, puede ser considerada precedente de la nuestra.

L'Estatut incomplet

Aquest llibre s'endinsa en els anys immediats al final de la dictadura; un període intens que acabaria amb l'aprovació d'un Estatut d'Autonomia per al País Valencià que no acabaria per satisfer i abordar completament els temes de la identitat i de la sobirania política de la societat valenciana.

El final dels anys setanta estigué marcat per un intensa activitat política i social que tingué de fons l'elaboració d'un Estatut d'Autonomia per al País Valencià i l'impuls que generà en la societat valenciana l'intent de recuperació de la identitat nacional. Però el procés d'aprovació de l'Estatut obrí també l'enfrontament entre aquells que defensaven un «regionalismo bien entendido» i els que perseguien la consecució d'unes coordenades culturals i lingüístiques que conduïren a la progressiva normalització del país. Aquest fet donà, si més no, un caràcter específic al procés estatutari valencià la importància del qual no fou entès per altres processos que es produïen aleshores a la resta de l'Estat. No és aquest un llibre sobre la història de la transició valenciana. Més bé es tracta d'una aproximació al fenomen del *blaverisme* nascut i criat des dels sectors involucionistes de l'anterior règim dictatorial. Alfons Cucó ens presenta, en una primera part del llibre, els antecedents d'aquest anticatalanisme, representat pels grups del blasquisme anteriors al conflicte bèlic, fins abordar l'evolució d'aquest sentiment durant els anys de la transició, convertit ja per la dreta en una eina contra l'avanç de les forces d'esquerra nacionalistes, dels «rojos».

ROIG I BLAU. LA TRANSICIÓ
DEMOCRÀTICA VALENCIANA

ALFONS CUCÓ

COL·LECCIÓ «ARGUMENTS»

---

369 PÀGINES

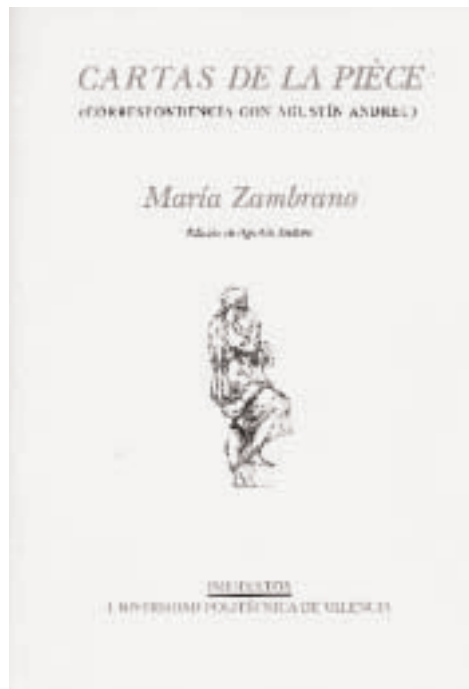
TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Al País Valencià, a diferència del que havia passat a Catalunya i a Euskadi, no existí una dreta nacionalista, o una certa sensibilitat cap a aquestes postures. La UCD de Burguera o Atard, seria prompte la d'Abril Martorell i Brosseta, la de *Las Provincias* de Maria Consuelo Reyna i la violència anticatalanista. Els anys de l'anomenada «batalla de València», foren en realitat els de la batalla per un estatut per la via de l'article 151, el mateix que havien seguit a Barcelona i a Vitòria, o pel que finalment s'utilitzà, el 143. Aquest, amb menors competències per a l'exercici de l'autogovern i que fou l'utilitzat per la majoria dels nous governs autonòmics formats aleshores a l'Estat, no reconeixia el caràcter de «nacionalitat històrica» per al País Valencià. L'aprovació de l'Estatut per la via de l'article 143, deixà també com a herència la substitució de la senyera de les quatre barres per la franja blava, i dels noms de Regne i País, pel de «Comunitat». Precisament dos dels cavalls de batalla que havia perseguit la UCD d'Abril Martorell, del qui aquest llibre també ens ajuda a saber d'una locució seua al Parlament de Madrid a principis del any vuitanta durant la qual qualificà com a «element de maduració» el cop d'estat del 23 de febrer de 1981.

Pau Caparrós

Cartes des de l'exili

L'Editorial Pre-Textos i la Universitat Politècnica de València coediten *Cartas de la Pièce*, la correspondència que Maria Zambrano mantingué amb el teòleg valencià Agustí Andreu de 1973 a 1976. Es tracta d'un document d'inestimable valor per a les persones interessades en l'obra i la vida de la filòsofa.

CARTAS DE LA PIÈCE
(CORRESPONDÈNCIA CON AGUSTÍN ANDREU)

MARÍA ZAMBRANO
AGUSTÍN ANDREU (ED.)

---

405 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS/UNIVERSITAT POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2002

Cartas de la Pièce recull la correspondència amb Maria Zambrano (1904-91), filòsofa que va viure en l'exili de 1973 a 1976.

El valencià Agustí Andreu ha volgut difondre només les cartes de M. Zambrano ja que, segons ell, «este epistolario cuenta desde el punto de vista de María lo que significó en aquella circunstancia ese encuentro para ella, y el pensamiento a que dio lugar». Aquest llibre, magníficament documentat, ha de llegir-se tot atenent la relació que Andreu i Zambrano mantingueren des dels anys 50, d'una banda i, des dels anys 70, de l'altra (la situació de crisi internacional, la transició espanyola i el distanciament d'Andreu del ministeri eclesiàstic).

L'epistolari, «útil a biógrafos e historiadores, a filósofos de la religión, y por supuesto a estudiosos del pensamiento de la Zambrano», és el lloc on cohabitien tant reflexions plenes de connexions, coincidències d'interessos, com fractures i divergències, sempre escrites en el més pur estil d'aquesta filòsofa; seguint les paraules d'Andreu, «hay en el epistolario un poemario».

Ambdós comparteixen l'interés per l'helenisme i pel cristianisme (el neoplatonisme i Climent d'Alexandria); les indagacions de la Zambrano són el resultat d'un llarg camí de reflexió, que

il·luminarà el pensament d'aquest jove teòleg. D'altra banda, les influències que aquesta filòsofa va rebre al llarg de la seua vida es reflecteixen en les cartes. Podem dir que María, filosòficament parlant, és filla del seu temps (la filosofia existencial, fenomenològica i vitalista), però amb una marcada preferència pels grecs, especialment Plotino, i també per Spinoza, amb qui comparteix emocionalment el pensament ètic i metafísic.

Entre altres influències també podem esmentar autors que pertanyen a l'àmbit de la psicologia, de la mística i de l'antropologia de la religió: Jung i la psicoanàlisi en la fenomenologia dels somnis i l'arquitectura de la persona; els místics Joan de la Creu i Miguel de Molinos van oferir-li un conjunt de símbols que responien a l'univers que ella volia expressar; M. Eliade i el seu estudi al voltant del sentiment religiós com a fenomen bàsic d'allò humà.

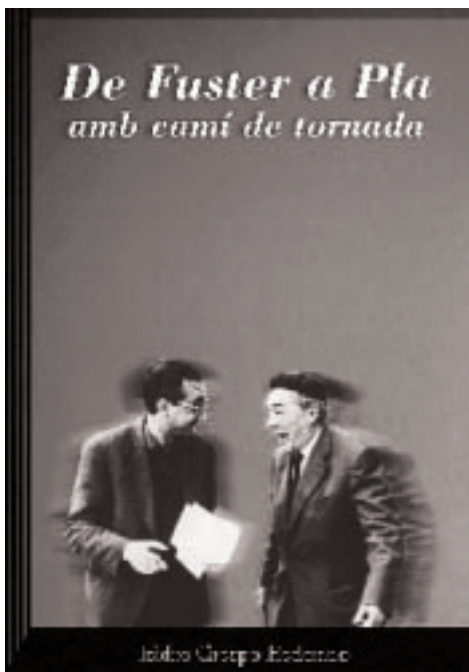
Així doncs, la lectura d'aquest epistolari ens transmet tot un corrent de pensaments embastats de circumstàncies personals, que reflecteixen una tradició alhora que un estil propi: Maria féu el seu camí personal, aquest camí va ser la raó-poètica. I pel que fa a la forma, la metàfora i els símbols van ser la seua matèria primera.

Nieves Avilés

Fuster i Pla, en primera persona

El professor Isidre Crespo ha estat l'encarregat de reunir en aquest volum els textos que Fuster va deixar sobre Pla i els que Pla va deixar escrits sobre Fuster. Aquest és l'homenatge que el CEIC Alfons el Vell de Gandia vol retre a l'escriptor suecà als deu anys de la seua mort.

DE FUSTER A PLA AMB CAMÍ DE TORNADA

ISIDRE CRESPO REDONDO

414 PÀGINES

CEIC ALFONS EL VELL, GANDIA, 2002

L'última conferència de Joan Fuster, la que va realitzar a Bellguard per parlar de Pla fa deu anys, inicia aquest volum de textos que els mateixos Pla i Fuster van escriure l'un sobre l'altre: crítiques de llibres, apunts de com i quan es van conèixer, reflexions sobre temes en què discrepen o coincideixen, i un llarg etcètera.

Uns textos que fan la delícia del lector. Per dos motius, sobretot. Perquè són dos dels millors prosistes de la literatura catalana de tots els temps i perquè el lector té l'oportunitat d'assistir a l'evolució de la relació –literària i amistosa– d'aquests dos homenots, gràcies a l'esforç que ha fet Isidre Crespo aplegant tots aquests textos dispersos al llarg de la vasta producció d'un i de l'altre.

Admirables són, per exemple, les «notes introductòries» a l'obra de Pla que li dedica Fuster. Admirable és també el debat que mantenen ambdós –en diverses ocasions– sobre el paisatge, ar-

ran d'un d'aquests passejos que van fer plegats per les terres de la Ribera i que tant impactaven Pla.

Aquest és el gruix del llibre, però també hi ha una part important dedicada a textos d'estudiosos d'ambdós autors, articles periodístics, entrevistes, etc. De fet, el llibre té voluntat d'arxiu minucios en el qual s'hi pot trobar des de cartes a tercers en què parlen l'un de l'altre, fins a referències de textos en què se citen l'un a l'altre de passada, sense ser-ne el tema central. Aquesta voluntat arxivística de Crespo el porta a elaborar un sumari laberíntic, carregat de subapartats que, al lector corrent li serveix de poca ajuda i més aviat li fa perdre el fil, si no para una mica d'atenció.

D'altra banda, on també s'han aplicat zelosament –no sé si el mateix Crespo o els responsables editorials del CEIC– és en l'absurditat de regionalitzar l'escriptura de Fuster. Tothom sap que Fuster escrivia en català oriental i tenia claríssim perquè ho feia. Manipular l'opció lingüística de Fuster és una estupidesa colossal, que no fa altra cosa que desviar l'atenció del lector acostumat als seus textos. Una altra cosa és que des del CEIC consideren que cal «traduir» al valencià (el que es parla des de Sagunt a Alacant) un autor de

la Ribera, cosa que ens recorda la polèmica i, insistisc, estúpida ¿«adaptació»? ¿«traducció»? de *Harry Potter* al valencià. El resultat, ja ho hem dit, és que el lector perd la concentració en el contingut i s'hi enrabia per la política «correctora» i censora de l'editorial. I més encara quan el zel posat en aquesta tasca se'ls en va de les mans i esquitxa els textos de Pla, la qual cosa arriba a nivells de ridiculesa grotescs i preocupants. Però no s'acaba ací la cosa i la indignació del lector esdevé una lletania de malediccions incontrolables quan comprova que no s'han molestat gaire en corregir les desenes d'errades tipogràfiques que l'escaneig dels textos comporta. Pacència.

Marc Candela

L'obra definitiva per conèixer la família valenciana més internacional: els Borja

El diplomatarí Borja és un ambiciós projecte dirigit pel pare Miquel Batllori, un document molt valuós (50 volums) per reconstruir la trajectòria de la il·lustre família valenciana, que tingué una influència capital en la societat i en l'economia dels segles XV i XVI.

DIPLOMATARI BORJA I

MIQUEL BATLLORI (ED.)

PRESENTACIÓ D'ELISEU CLIMENT

PRÒLEG DE MIQUEL BATLLORI

NOTA PRELIMINAR DE MERCÉ ESCRIG

INTRODUCCIÓ DE LUIS PABLO MARTÍNEZ I

MIGUEL NAVARRO

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA 2002

Es tracta d'un llibre amb un format preciós, alhora clàssic i modern, mida carta (21 x 28 cm), tapes de cartró folrat de seda negra amb lletres en or. Un veritable plaer tenir-lo a les mans. En aquest volum I, en seguiran uns 50 més en els propers 25 anys, amb l'intent de posar a l'abast del públic la recopilació més completa del fons documental dels Borja amb els originals procedents de València (Arxiu del Regne de València i altres arxius), de ciutats com ara: Florència, Gènova, Milan, Mòdena, Orvieto, Torino, Venècia, Roma... De l'Arquivo nacional da torre do Tombo de Lisboa, Portugal; de l'Archivo histórico nacional de Toledo, o de L'archivio Segreto Vaticano, entre molts altres de tota Europa.

I tot això gràcies a unes persones que tot país voldria per a ell. La iniciativa de l'investigador valencià Lluís Cerveró, que en començà la recerca; la tossuderia i l'afany de l'editor Eliseu Cli-

ment, que aconseguí el suport financer d'algunes institucions públiques (Diputació de Barcelona, Ajuntaments de Xàtiva i de Gandia...); de la Fundació Winterthur que facilità la compra de les còpies de la documentació borgiana que hi ha a l'Arxiu Secret del Vaticà, i que ara passaran, convenientment microfilmades, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó en Barcelona.

Hi ha, naturalment, la col·laboració acadèmica: nombrosos investigadors d'universitats europees (especialment dels països de parla catalana), erudits de l'església, autoritats eclesiàstiques i civils, d'Espanya i d'Europa, que formen part del Patronat d'Honor per a l'edició del *Diplomatari Borja*.

Però res d'això no hauria estat possible sense la saviesa i el treball del pare Miquel Batllori, director del projecte, expert borgià, savi erudit i humil treballador de la cultura, per a qui tots els premis rebuts, honors i reconeixements sempre seran pocs. Ell té 92 anys, treballa sis hores al dia, revisa la seua obra completa i dirigeix el *Diplomatari Borja*. Onze universitat de l'àmbit dels països de parla catalana l'han proclamat simultàniament Doctor Honoris Causa, junt a les quatre (U. d'Andorra, U. Politècnica de València, U. de València i U. Oberta de Catalunya) que ja ho ha-

vien fet abans. Premi Príncep d'Astúries d'Humanitats 1996, Premio Nacional de las Letras 2001, té la creu Pro Ecclesia et Pontifice màxima distinció del Vaticà. Tothom l'ha reconegut i reconeix la seua obra, en els països de parla catalana, en Espanya, ... en tot el món, entre els erudits i savis eclesiàstics o laics. I per això, molts intel·lectuals encara es fan creus per l'obcecació evident de certes autoritats valencianes contra aquesta iniciativa que tant ens honora com a valencians i homes de cultura, bé minimitzant-la, obviant-la o deixant-la de costat, quan no influint decididament entre els seus feligresos de la dreta perquè no facen costat ni participen en aquesta festa de la saviesa.

Francesc Collado Soler

Ètica i política

Aquest volum és una selecció de textos de Doro Balaguer, datats entre l'any 1976 i el 2001. Ve a ser una mena de prolongació de la medalla que la Universitat de València li va concedir el 2001. L'edició està a cura de Gustau Muñoz que, a més, és l'autor d'un «Perfil biogràfic». S'hi inclouen els parlaments que en tal ocasió van pronunciar Emèrit Bono –«Doro Balaguer: la llibertat radical»–, el mateix Balaguer i el discurs de l'aleshores rector Pedro Ruiz. El volum inclou una fotografia de l'autor:

ART, CULTURA, POLÍTICA, PAÍS

DORO BALAGUER

GUSTAU MUÑOZ (ED.)

COL·LECCIÓ «PARANIMF»

241 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2002

L'aparició d'aquest llibre coincideix amb una sèrie d'obres sobre la transició política del franquisme a la democràcia que s'han publicat últimament. No es tracta, però, ni d'unes memòries ni de l'obra d'un investigador o historiador. És un document de l'experiència de Doro Balaguer, d'uns anys decisius en què ell va tenir un paper molt rellevant com a artista i com a polític. Hi trobem les seues posicions i les seues oposicions sobre la marxa dels esdeveniments. Són anàlisis i propostes crítiques amb una intenció constructiva, oberta, realista. Des del primer text, datat el 1976, fins a l'últim, del 2001, aquesta actitud radical no canvia, tant durant el seu període comunista com durant l'etapa posterior. En el seu parlament, amb ocasió de la medalla que

la Universitat de València li va concedir, afirma: «Per la meua part vaig començar ben aviat a ser escèptic. Ara, com es pot observar, sóc directament optimista». El recull d'articles d'aquest recull no el desmenteix.

Una altra característica –més aviat una coordenada– és el punt de mira permanentment polític de l'autor. «Jo arribe al tema de l'autonomia i de la democràcia des de la política». I hi afegeix: «i no des de cap especialització professional». Democràcia i autonomia –per a ell indissociables– són els dos temes recurrents de la primera part, la més llarga, del volum. Ara bé, convé advertir que Doro Balaguer parla com a polític, però no, perquè no ho ha estat mai, com a *polític professional*. La seua idea de la política respon a una exigència ètica personal, social, nacional. Per això critica –mai amb menyspreu o irritació, una altra característica d'ell– les alternatives tecnocràtiques i oportunistes, no polítiques, dels «professionals», dins o fora dels partits o del govern.

En la segona part –«Sobre art i artistes»– aplega articles sobre artistes –Victoria, Sempere, Toledo, Alfaro–, que van compartir amb ell la tasca de treure l'art valencià del conservadorisme, de la ignorància i de l'esterili-

tat estètics. O parla d'un personatge tan important en aquest procés com el pare Roig. També de Joan Fuster i del problema de la pintura abstracta, així com de Josep Renau. La política, però, no hi està absent.

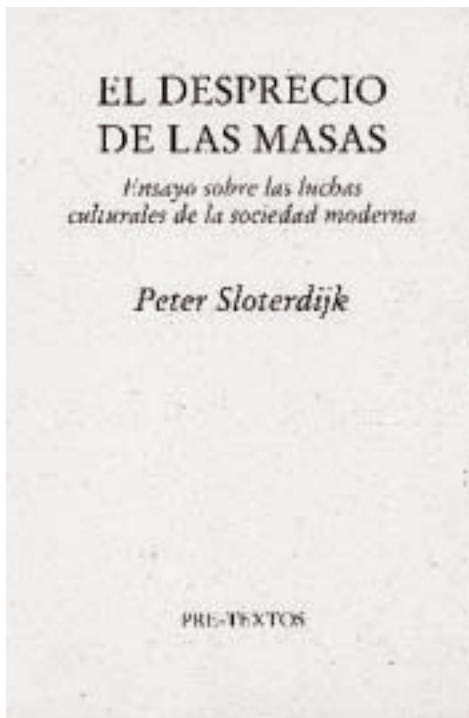
Molt present tornem a trobar-la en la tercera part –«Sobre qüestions culturals i polítiques». És una selecció dels articles que ha publicat en els darrers anys, a propòsit de l'«anècdota» valenciana, amb pactes i sense pactes, del terrorisme, basc o internacional, del permanent boicot de la llibertat i de la justícia, etc. S'hi ha inclòs un parell de papers sobre Vicent Ventura, que evoquen l'amistat i l'aventura política compartida.

Josep Iborra

La nova presència de les masses

D'aquest autor s'han publicat en castellà uns quants llibres. En aquest tracta el tema de la presència de les masses en el temps actual, en tant que subjecte històric de posicions igualitaristes, tant en el pla social i econòmic, com en el cultural i polític.

EL DESPRECIO DE LAS MASAS. ENSAYO SOBRE
LAS LUCHAS CULTURALES DE LA SOCIEDAD MODERNA

PETER SLOTERDIJKE

TRADUCCIÓN DE GERMÁN CANO

101 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

Un terme clau del pensament del segle passat és el de «massa». Sociòlegs, psicòlegs, historiadors, polítics, intel·lectuals i periodistes l'han utilitzat d'una forma cada vegada més insistent a partir, sobretot, dels anys entre les dues grans guerres. Aleshores l'atenció es va centrar en la seua presència, o irrupció, en la història com una mena de marea revolucionària, tumultuosa, que amenaçava l'estabilitat política i social d'Occident. La seua força s'havia mostrat en la creació a Rússia d'un estat proletari, que va esdevenir una referència inevitable per als moviments de masses, amb unes banderes o altres. Els treballadors es manifestaven ara i adés contra l'ordre burgès establert. El concepte de «massa» era, en definitiva, el terme que es posà en circulació per anomenar aquesta nova manifestació del poble, o de la *foule*, com en deia Le Bon. El llibre d'Ortega y Gasset, *La re-*

belión de las masas, responia a aquest espectacular fenomen social.

Després, a partir de les últimes dècades del xx, aquesta massa començà a perdre presència política mentre que en guanyava en el pla social i cultural com a subjecte de consum, ja que es va crear, s'ha creat, un mercat progressivament més ampli i diversificat per a ella –des de les vestimentes al turisme, passant pels esports– i amb un potent sistema de mitjans de comunicació, que es diuen precisament de masses.

Peter Sloterdijke, en aquest assaig, es situa centralment en el nou moment històric de la massa actual. El primer text del volum és un comentari de les idees que Elias Canetti va exposar en la seua obra *Massa i poder*. En el segon, repassa les posicions respecte de la multitud en Hobbes, Spinoza, Nietzsche, Rorty i Heidegger, continuant, en el tercer, amb Voltaire, Fichte, Bernard Shaw...

En els dos últims textos és quan l'autor tracta més directament les característiques de la massa del nostre temps. Per a ell, el fenomen de la massa gira entorn de la igualtat, en el sentit que comporta la voluntat d'esborrar les antigues diferències, que ja no considera com a «naturals», sinó com a «construïdes» i, per tant, sense raó

de ser. «No hay señores, sólo procesos de sometimiento, no hay talento natural, sólo procesos de aprendizaje; no hay genio, sólo procesos de producción». I en un altre lloc: «la masa significa distinguirse sin hacer diferencia alguna».

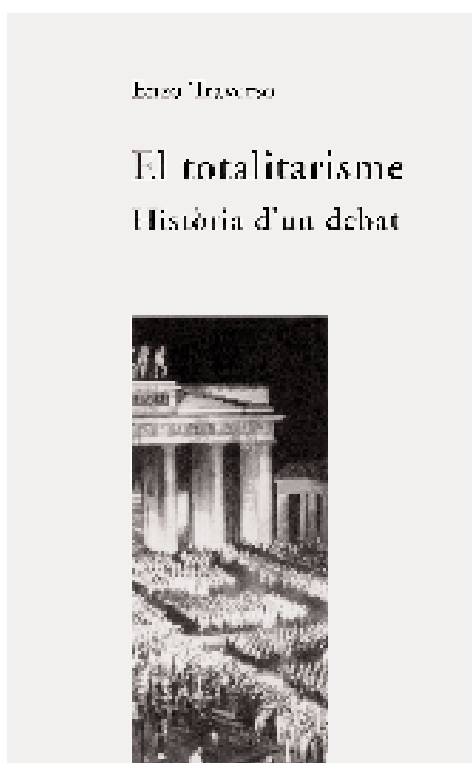
Es tracta, doncs, d'una especulació –bastant abstracta i conceptualista, en l'estil més típic alemany– que resulta un poc difusa i bastant discutible, precisament, a causa del seu plantejament al·lusiú, sense referències concretes que pogueren recolzar-lo. De més a més, utilitza gairebé com a sinònims els termes «societat moderna» i «massa».

Josep Iborra

La repressió com a forma de govern

Es tracta d'un assaig al voltant del concepte de «totalitarisme» des del seu origen fins a l'actualitat. Terme que ha tingut un itinerari marcadament ambigu, mal·leable i elàstic segons aquell qui l'ha emprat i amb les determinades circumstàncies on s'hi ha produït.

EL TOTALITARISME. HISTÒRIA D'UN DEBAT

ENZO TRAVERSO

TRADUCCIÓ DE JORDI MUÑOZ

COL·LECCIÓ «ASSAIG», 4

245 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2002

L'obra esbossa un itinerari ben intel·ligent del concepte i de les teories al voltant del «totalitarisme», tant a favor com a la contra. Enzo Traverso ens mostra i ens fa reflexionar a partir d'una radiografia molt nítida dels diversos territoris ideològics en els quals s'ha mogut al llarg del segle XX. El camp semàntic tan vast i, de vegades, d'unes relacions tan complexes com el caràcter polimorf de totalitarisme ens pot indicar alhora: un fet, els règims totalitaris com a realitats històriques que milions d'éssers humans han sofrit; un concepte, l'estat totalitari com una forma de poder inclassificable dins d'això que hom coneix com a pensament polític clàssic; i una teoria, una manera definida de repressió comuna als diversos règims totalitaris. Sense oblidar que el mateix vocable assumeix significats diferents, tot depenent d'aquell qui l'empra i com ho fa. La idea de totalitarisme té els seus orígens en el context històric després de la Primera Guerra Mundial que durant el conflicte ja s'havia esmentat com una «guerra total». En l'origen d'aquest

concepte hi ha tres experiències històriques nascudes d'aquelles circumstàncies: el feixisme italià, el nacionalsocialisme alemany i l'estalinisme rus. Tres règims que presenten aspectes inèdits on els crims massius ens obrin interrogants en la relació que s'estableix entre el poder polític i la societat civil. Ningú no dubta que el totalitarisme és l'antitesi de la llibertat i de l'estat de dret. Hi ha un intent d'absorció de la societat civil, fins la seua anul·lació, en estat. El terror de l'estat menysprea el dret, però sempre pressuposa el monopoli de la força, que desplega amb mètodes que pertanyen a la racionalitat dels governs moderns. D'aquesta manera va emergir una nova entitat capaç de controlar l'economia, la cultura, el pensament, l'opinió pública, és a dir, estatalitzar la societat civil. I de pas, estendre el terror com a forma de govern. Enzo Traverso després d'una anàlisi de la seua gènesi, de les diverses transformacions teòriques i del seu ús social i polític a través de tot el segle, ha mostrat un esquema bastant diàfan de les seues etapes: una primera, que aniria de 1923 a 1933, on l'adjectiu «totalitari», encunyat per l'antifeixisme, ben aviat, però, se'l fan seu les forces més reaccionàries i el redefeixen tot donant-li l'estatus d'un autèntic concepte. Així el feixisme italià parla de *Stato totalitario* i el feixisme alemany de *totale Staat*; una segona, que comprendria de 1933 a 1947, on el concepte i la idea del totalitarisme té una gran difusió en la cultura anti-

feixista i al mateix temps, s'inicien les primeres veus crítiques de l'esquerra a l'estalinisme; una tercera, que va des del 1947 fins al 1968, on gràcies a l'inici de la guerra freda, el «totalitarisme» es converteix en la millor publicitat per assenyalar l'enemic del món capitalista; una quarta, del 1968 al 1989, on a partir de la traducció d'Arxipèlag Gulag de *Soljenitsin*, és redescobert pels dissidents de l'Europa Oriental a l'exili; cinquena, després de 1989, on a partir de la caiguda del Mur de Berlín i l'esfondrament de l'URSS, s'ha posat de nou en el punt de vista del debat. Fet i fet, l'adjectiu «totalitari», apareix en un primer moment a partir de 1923 en els escrits dels anti-feixistes italians i a través dels anys i de les circumstàncies històriques i polítiques ha anat engreixant aspectes, significats, punts de vista, continguts diferents com una espècie de matroixca russa que creix. Un concepte amb un doble tall que ha estat instrumentalitzat per ideologies i règims. De vegades, hom pot pensar que aquells esdeveniments són un malson, que Orwell va mostrar-nos molt bé a *1984* o a *La revolta del animals*, o alguna cosa del passat que molts van patir. Ara, però, potser ja no és cap Gran Germà, l'autoritat absoluta, tanmateix sí que pot ser-ho la llei implacable del mercat. El totalitarisme ens obliga a repensar el present, sense oblidar-nos, ni del passat, ni del futur.

Josep Ballester

Els subjectes silenciats de la història

Tot treball científic necessita d'una autocrítica que li ajude a mantenir el seu rigor. El llibre que ara presentem és el fruit d'un debat creat entre historiadors, en el llindar del segle XXI, on diferents veus reflexionen sobre l'evolució dels estudis històrics durant el segle XX i plantegen la necessitat i la responsabilitat de la disciplina de travessar fronteres, a la recerca de nous subjectes històrics que ajuden a superar els antics models d'escriure i d'entendre la disciplina.

EL SIGLO XX. HISTORIOGRAFIA E HISTORIA

M. CRUZ ROMEO, ISMAL SÁEZ (EDS.)

COL·LECCIÓ «HISTÒRIA OBERTA», 80

278 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2002

El debat és el lloc d'encontre per excel·lència de tota disciplina, un signe de bona salut on la discussió lliure i enriquidora permet escoltar, qüestionar, comparar i replicar sobre les anàlisis, els mètodes i els projectes de futur dels investigadors. Aquest és l'origen del llibre *El siglo xx. Historiografía e historia*. Un balanç sobre la manera d'escriure i llegir la història en el segle passat, que aplega les intervencions realitzades en maig de l'any 2000 a València en el V Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea. El debat comença al voltant de l'autonomia de la disciplina com a condició indispensable per a la història per tal d'adquirir el caràcter científic que els seus estudiosos li han reclamat en la segona meitat del segle passat. Una autonomia que, segons planteja Gérard Noiriel, queda garantida quan la disciplina demostra capacitat suficient per a plantejar les seues pròpies preguntes –a la manera com Marc Bloch parlava d'*Historia-Pro-*

blema—, quan la veritat —el rigor científic— no es presenta com un estat sinó com un procés social —una discussió col·lectiva— i quan es creen unes normes pròpies (exclusives) de la disciplina. Tampoc el significat d'un text històric està tancat, ens diu Noiriél, sinó que «s'enriqueix amb les lectures successives que se'n fan». Escriure la història, en canvi, no ha estat un acte tan participatiu i heterogeni. Detenir-se a analitzar qui ha construït (contat) la història més recent i quins han estat els subjectes protagonistes del relat, és la línia que uneix gran part de les intervencions. És el cas de Mary Nash, qui a través de la qüestió de gènere es demana el perquè de la resistència i de la lentitud en reconèixer les dones com a subjectes històrics, o el de Julián Casanova, en reclamar la incorporació de les multituds anònimes com a subjectes col·lectius, i el de Jesús Millán, quan escriu sobre els subjectes i les accions en l'anàlisi històrica. A través de l'estudi de les representacions culturals i de les pautes de construccions d'identitats, Nash denuncia l'homogeneïtzació cultural i interpretativa pròpia de l'Europa moderna que, a partir del model androcèntric proposat per l'home blanc, exclou les dones de la raó, de la paraula i de l'espai públic, tot negant-los la capacitat d'actuar com a subjectes polítics, legals i històrics, i que vistes, doncs, com a part de l'alteritat, passen a formar part de la representació cultural de la diferència que equipara, en ocasions, la dona a la raça no blanca. Paradoxalment, planteja Nash, la reapropiació progressi-

va per part de les dones de la subjectivitat històrica crearia de nou subjectes silenciatos, ja que va ignorar novament el reconeixement de la seua diversitat de veus, tot donant lloc a una nova homogeneïtzació femenina, seguidora de l'actitud de l'«home blanc», i que ha dificultat la construcció d'una identitat col·lectiva universal de les dones com a grup.

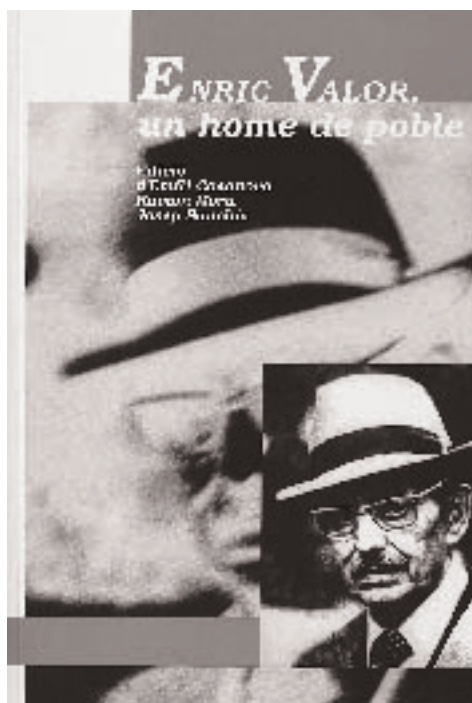
Per la seua banda, Casanova planteja l'evolució de la història com la democratització de l'estudi del passat en busca d'una major igualtat, on la història social, avui complementada amb noves fonts com l'antropologia i la literatura, deixa pas a una història cultural que rescata les multituds anònimes com a nous subjectes col·lectius, a través de les seues experiències quotidianes, dins d'una proposta més ampla de revisió i d'actualització dels nous models d'història social, cultural i política utilitzats en les dècades centrals del s. xx.

Sense oblidar l'enriquiment de les fonts, Millán trenca amb el que ell denomina «la concepció unilateral de la història», on un subjecte té una funció determinada i representa un model a seguir. L'historiador proposa una concepció diferent dels subjectes i de la lògica de les seues accions, i per tant, un significat nou per al procés històric. La història donaria, doncs, la benvinguda a un major nombre de protagonistes: tots aquells sectors humans i socials silenciatos per la historiografia i per les biografies històriques.

Lourdes Toledo

La presència prodigiosa d'Enric Valor

Aprofitant la Jornada d'estudi i d'homenatge a Enric Valor, diversos especialistes estudien la seua obra des de diferents punts de vista, com les bases de la seua narrativa, la relació amb el context històric, el model de llengua literària i oral que defensava, l'anàlisi dels recursos literaris que utilitza, la seua aportació gramatical, etc.

ENRICVALOR, UN HOME DE POBLE.
JORNADA D'ESTUDI I HOMENATGE A ENRICVALOR
I LA SEUA OBRA (AGULLENT-VALÈNCIA, 2000)
EMILI CASANOVA, RAMON MORA I JOSEP SÀNCNIS (EDS.)
COL·LECCIÓ «ESTUDIS»
250 PÀGINES
EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2002

El llibre recull una part dels treballs que es presentaren a la Jornada d'estudi i homenatge a Enric Valor i la seua obra, la qual es va realitzar l'any 2000 a Agullent, població en la qual va viure deu anys. Els tretze treballs es dediquen a analitzar l'obra i la figura d'Enric Valor des de diferents punts de vista, la qual cosa permet aprofundir en el coneixement d'uns dels principals escriptors valencians del segle XX.

Vicent Escrivà li dedica dos treballs on estudia les bases de la seua narrativa i constata que el cos literari de les 36 rondalles s'ha constituït en un trencaclosques engrescador, ja que l'autor ha introduït correccions de tota mena en les posteriors edicions. Segons aquest autor, les rondalles valorianes se situen més pròximes als contes cultes. En el segon treball, Vicent Escrivà analitza el paper dels personatges femenins del cicle de Cassana. Vicent Simbor, per la seua banda, relaciona l'obra valoriana amb els seus contextos, com la preguerra, la postguerra i l'etapa actual, i constata que els seus objectius literaris no sempre han coincidit amb els dels escriptors contemporanis. Josep Daniel Climent també dedica dos treballs a l'escriptor. En primer lloc, estudia el model de llengua literària que defensava Enric Valor, el qual consistia en reiniciar la incorporació al procés de nor-

mativització començat amb l'aprovació de les Normes de Castelló. En segon lloc, estudia les activitats lingüístiques de l'escriptor abans de la guerra civil, com ara les col·laboracions en el setmanari *El tio cuc* d'Alacant. Victor G. Labrado estudia la figura del gegant negre que apareix a les rondalles i el compara amb altres corpus rondallístics.

Maria Conca fa un anàlisi dels recursos lingüístics emprats per l'autor en la seua obra, la qual qualifica com un pou de riquesa fraseològica. Emili Casanova, que també hi contribuïx amb dos treballs, ens aporta diversos textos inèdits de l'autor, com una traducció de fragments de l'obra de Gabriel Miró, l'adaptació d'una rondalla de Jordi des Racó i «El Llibre de l'Infant». En segon lloc, Casanova estudia la tasca de Valor com a lexicògraf. Abelard Saragossà fa un estudi de l'aportació gramatical de l'escriptor de Castalla, al qual qualifica de gramàtic reflexiu i metòdic, però també actiu i crític davant la llengua comuna. Brauli Montoya estudia el model de llengua oral que propugnava Valor a les seues gramàtiques, proposant solucions que entroncaren amb la tradició de la llengua catalana. En darrer lloc, Vicent Brotons reflexiona sobre la figura d'Enric Valor com a mestre, i Vicent Pitarch sobre la percepció que tenia de la llengua.

Francesc Torres

Experiment en fals

Guerra ambiental sorprén pel seu disseny i per la incorporació original d'elements gràfics a la narració. No obstant això, la història, que narra una fugida, envoltada de drogues, alcohol, sexe i reflexions sobre comunicació, publicitat o música, acaba per defraudar.

GUERRA AMBIENTAL

JAVIER MONTERO

440 PÀGINES

NUMA EDITORIAL, VALÈNCIA 2002

Des de la primera pàgina, el lector se n'adonà que *Guerra ambiental* pretén ser un llibre «diferent» i gràcies al disseny que ha realitzat l'estudi «El 40. de los fantasmas» i a l'acurada edició a què ja ens té acostumats l'editorial Numa, ho aconsegueix; el que no aconsegueix però, és ser una novel·la diferent ni tampoc una novel·la ben resolta. La història de tres joves que arriben a un poble estrany on han de passar uns dies esperant aconseguir una bona quantitat de «X» mentre es dediquen a prendre substàncies diverses i a establir contacte amb personatges curiosos, recorda en excés altres històries de joves i camins, de vides més o menys buides i de deliris provocats per psicotròpics o qualsevol altra mena de droga. L'estil amb què Javier Montero es col·loca en la veu de Patricia, la narradora, no resulta convincent, especialment perquè la barreja incoherent d'expressions ben quotidianes del tipus «vamos a toda hostia por la carretera», amb reflexions pseudointel·lectuals sobre la comunicació o la conformació de la realitat, donen un grau molt elevat d'artificialitat a la narració. Més atractiva és la concatenació d'històries dins d'històries, algunes de les quals resulten francament interessants; sembla com si en aquest terreny, el de la història més curta, l'au-

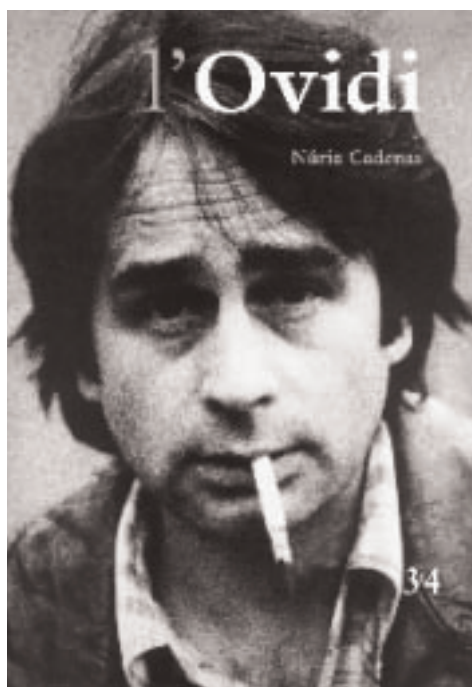
tor es trobara molt més còmode i desenvolupara millor la seua habilitat.

El balanç definitiu de l'obra resulta, doncs, decepcionant. *Guerra ambiental* té l'encert d'aprofitar elements del disseny gràfic, com ara el tipus de lletra o la intensitat de la tinta, per a entrellagar-los amb la història, intent que en altres llibres resulta totalment fracassat; aprofita també aquests elements per a donar un aspecte «televisiu» a la narració, amb algunes interrupcions per a publicitats certament enginyoses, però el gruix de la novel·la –història i personatges– no té la força suficient per captivar el lector. Les històries de festes i drogues, les referències a sèries televisives i estrelles del pop o les descripcions intenses de contactes sexuals diversos, poden resultar tan avorrits i previsibles com qualsevol altre tema literari i ser tan poc «moderns» com qualsevol altra història. Montero deixa veure en alguns fragments una habilitat com a escriptor capaç d'aconseguir intensitat i força narrativa però no aconsegueix estendre-la a la totalitat de la narració; sembla conformar-se amb aquesta temàtica, que ja no resulta ni sorprenent ni cridanera, i amb un escàs treball amb els registres lingüístics; i al lector li fa l'efecte que amb això no hi ha prou.

Jordi Sebastià

Una biografia d'Ovidi

Set anys després de la mort d'Ovidi Montllor, Tres i Quatre, de la mà de la periodista Núria Cadenas, publica l'aproximació més completa feta fins ara a la vida i obra de l'autor alcoià, amb poemes inèdits i relació de llibres, discos i filmografia.

L'OVIDI

NÚRIA CADENAS

298 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

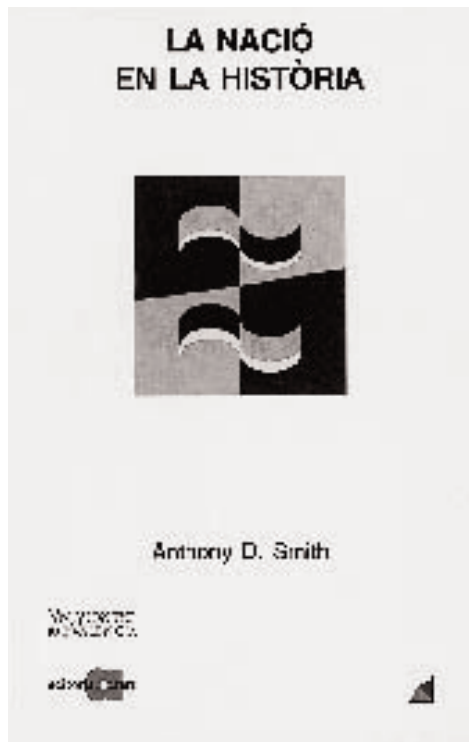
Si tota vida es resisteix als límits de la biografia, molt més la d'algú de la talla de l'Ovidi. Mort als cinquanta-tres, en plena maduresa creativa, i quan tot just començava a véncer l'oblit que com una llosa la «democràcia» i la «normalitat» col·locaren damunt alguns autors incòmodes, la seua conversió en mite té a voltes el regust de la justificació i dificulta l'acostament a la persona i l'obra en termes no tan sols encomiàstics sinó crítics i capaços d'avaluar com cal les aportacions que l'autor alcoià va fer en el camp de la cançó i de l'art de la interpretació sobretot. És ací on el llibre de Núria Cadenas fa més aigua, ja que l'ombra del mite pot desdibuixar el perfil humà i artístic de l'Ovidi, que serva un punt de misteri a les interpretacions esquemàtiques. El llibre té, més que no la forma d'una biografia en sentit literari, la d'un extens reportatge periodístic, escrit amb un to lleuger i una prosa una mica ingràvida, mancada a estones de profunditat i rigor, diríem que apressada. Sembla com si la vindicació de l'autor hagués de passar irremissiblement per la voluntat d'adreçar-se a un públic «nostrat» i casolà, prèviament encisat per les qualitats del biografat, i això deriva sovint en localisme estèril. L'abús del cluc d'ull al lector amanit amb el recurs del fals diàleg

amb l'artista i la presentació una mica caòtica del material (sovint costa identificar la veu dels nombrosos entrecollats; la introducció es ventila amb la citació literal d'unes paraules d'Enrique Cerdán Tato del 1980) són els principals llasts que arrossega una obra que, per altra banda, aporta guanys valuosos. No és el menor el fet que, efectivament, es tracta de l'aproximació més completa a l'Ovidi des del llibre de Cerdán Tato, l'eco del qual es deixa escoltar per tota l'obra. *L'Ovidi* inclou, a més, un interessantíssim material gràfic i es fonamenta en una voluntat coral, amb opinions de personatges diversos. Aquesta mirada polièdrica, però, si bé aconsegueix articular un testimoni plural, també eximeix a voltes l'autora de cenyir-se als fets i les dades objectives que tota biografia reclama per assajar les pròpies conjetures i provoca un amuntegament innecessari de simples opinions d'amics i coneguts que mediatitzen en excés la visió del lector. La revisió crítica del «fracàs» de la nova cançó, a voltes a penes insinuada, i el dibuix precís de la trajectòria professional de l'autor, avalen una obra que, amb tots els seus defectes, és de lectura obligatòria per a tots els ovidians presents i futurs.

Manel Rodríguez-Castelló

Cap a una teoria de la nació

Amb la voluntat de donar compte de la significació de la nació i del nacionalisme en la història i simplificar els diversos punts de vista sobre aquest fenomen, Anthony D. Smith repassa les principals teories sobre la nació i en proposa la seva pròpia.

LA NACIÓ EN LA HISTÒRIA

ANTHONY D. SMITH

COL·LECCIÓ «EL MÓN DE LES NACIONS», 7

129 PÀGINES

EDITORIAL AFERS, UNIVERSITAT DE VALÈNCIA,
CATARROJA-VALÈNCIA, 2002

El punt de partida que pren Anthony D. Smith per analitzar i revisar les diverses teories de la nació és que no hi ha una sola «història de la nació», però tampoc n'hi pot haver un nombre infinit. El seu és, doncs, un recorregut crític per aquestes teories que li permet de proposar-ne el seu propi punt de vista. Parteix de tres debats que la historiografia de la nació arrossega des del moment en què s'hi dedicà al tema, a partir del segle XVIII: l'existència o no d'elements, més o menys palpables, que conformen la consciència nacional d'una col·lectivitat (història, llengua, costums, etc); l'antiguitat o la modernitat de les nacions; i la relació entre el passat i el present en la formació i el futur de les nacions.

Per a Smith les diferents escoles que han rivalitzat sobre aquests temes presenten moltes mancances a l'hora d'abraçar la complexitat de la nació, de la seua formació, del seu desenvolupament i del seu pes en la història. Però de totes en treu algun profit a l'hora de plantejar les bases de la seua pròpia teoria de la nació. La dicotomia entre ètnia i nació li serveix, per exemple, per redefinir el concepte d'«*ethnie*» que Smith aplica per fer justícia «al gran nombre d'identitats col·lectives que formaren part del món antic i del medieval» que el terme

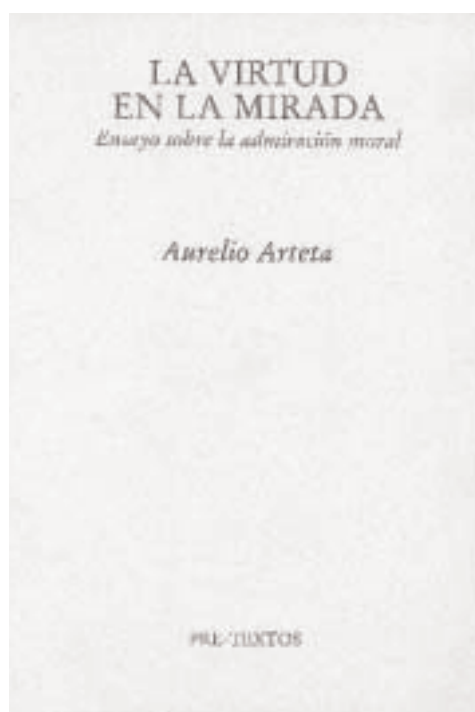
«nació» no abasteix plenament (babilonis, assiris, visigots, etc.). La seua proposta, basada en la visió etnosimbòlica, dibuixa un quadre de variables que ens poden servir per contemplar el paper de les nacions i del nacionalisme al llarg de la història en la seua vertadera dimensió. La definició de nació és, doncs, d'abast ampli: «població humana designada que ocupa un territori històric o terra pairal i que comparteix mites i records comuns, que té una cultura pública i massiva, una economia pròpia, i drets i deures comuns per a tots els seus membres». I la complementa amb la definició, també oberta, del nacionalisme: «moviment ideològic que es proposa l'assoliment i el manteniment de l'autonomia, la unitat i la identitat d'una població que alguns dels seus membres consideren que constitueix una nació 'real' o 'potencial'». Només cal, doncs, que «alguns dels seus membres» consideren que formen part d'una nació diferent i diferenciada.

De les crítiques i de les aportacions d'Smith es desprén, per tant, que no pot haver-hi definicions tancades de la nació i del nacionalisme, perquè cada nació és un món completament autònom i amb una evolució completament diferent.

Marc Candela

Hacia una ética de la virtud

El último libro de Aurelio Arteta es un ensayo sobre la mirada. Una suerte de reto personal y erudito en el que la admiración se convierte en objeto de discusión apasionada. Un texto valioso que deliberadamente escoge creer en la potencia moral del hombre.

LA VIRTUD EN LA MIRADA.
ENSAYO SOBRE LA ADMIRACIÓN MORAL

AURELIO ARTETA

COL·LECCIÓ «PRETEXTOS/ENSAYO», 559
337 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALENCIA, 2002

En la actualidad es poco habitual encontrar un libro que desde el ensayo o la escritura filosófica se proponga elevar la vida del hombre y le empuje a perseguir la propia excelencia. *La virtud en la mirada* de Aurelio Arteta es ese libro que señala al hombre como sujeto moral y busca recuperar un ideal de existencia. La escritura de este texto está guiada por la pasión de su autor quien lleva a cabo una brillante defensa de la admiración moral como antídoto contra el conformismo del espíritu contemporáneo, que es el del «hombre domesticado». Y, sin embargo, Arteta mira a ese hombre con un optimismo poco habitual porque la capacidad de admiración que le atribuye exige creer en las mejores posibilidades humanas.

Para este autor, la admiración moral es un gesto posible. Y en nombre de esa posibilidad reacciona ante la consagración de la normalidad como valor

supremo y contra el descrédito contemporáneo de la admiración. En una de las páginas de este libro Arteta comenta que Camus decía de sí que «soy un hombre normal + una exigencia». Ese atributo de más que se atribuye Camus es el que el autor reclama para el hombre actual. Quizá una afirmación de Wittgenstein recogida en otra de estas sugerentes páginas podría aducirse para acotar el camino que debe seguir este hombre presto a recuperar la capacidad de admirar: «Conocerse a sí mismo es terrible, porque a la vez se conoce la exigencia vital y que uno no la satisface. Pero no hay un medio mejor de llegar a conocerse que mirar al perfecto».

El contenido del libro responde plenamente a su subtítulo. Arranca con la constatación del declive actual de la admiración e indaga en su naturaleza y en la del sujeto admirador para llegar a convertir esta emoción en el requisito imprescindible de toda educación. Entre el punto de partida y el punto de llegada, Arteta dibuja un mapa extraordinario de citas brillantes de pensadores antiguos y contemporáneos con el que pretende conducirnos a una propuesta ética centrada en el ejercicio de la admiración moral. Ciertamente, es un texto que hay

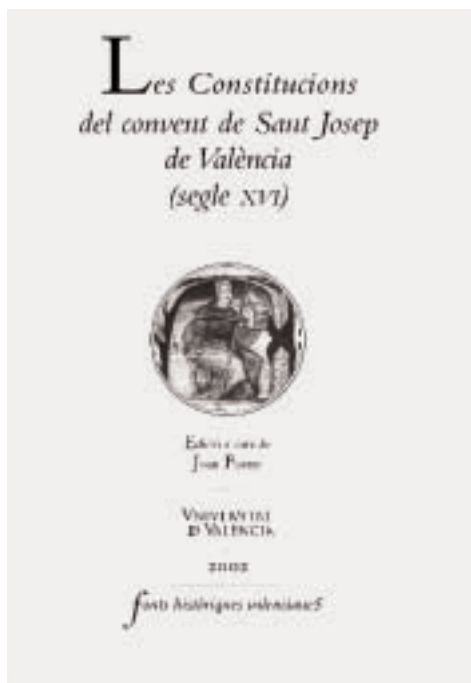
que leer detenidamente porque leer bien este tipo de textos no es tarea fácil. Aurelio Arteta, catedrático de Filosofía Moral y Política de la Universidad del País Vasco, habla con conceptos y sin embargo, con un lenguaje preciso y elegante sabe llegar al lector. Considerar *La virtud en la mirada* como una obra acabada significaría no corresponder al saber generoso de su autor y rechazar su invitación a continuar indagando en los grandes pensadores. A nosotros, lectores, nos queda la voluntad de seguir reflexionando y dar un sentido práctico a esa mirada atenta y desinteresada que nos sugiere Arteta.

Teresa Villarroya

Un convent valencià del segle XVI

Aquest volum és la transcripció per part de Joan Fuster d'un manuscrit del segle XVI —*Regla i Constitució del convent de Sant Josep de València*. Va precedida d'un estudi preliminar del curador de l'edició, amb un glossari i una bibliografia. Forma part de la col·lecció «Fonts històriques valencianes», dirigida per Antoni Furió i Enric Guinot. La portada està il·lustrada per una vinyeta dissenyada per Josep Palàcios.

LES CONSTITUCIONS DEL CONVENT
DE SANT JOSEP DE VALÈNCIA (SEGLE XVI)

JOAN FUSTER (ED.)

COL·LECCIÓ «FONTS HISTÒRIQUES VALENCIANES»

113 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, AJUNTAMENT DE SUECA,
VALÈNCIA, 2002

Un tema que va temptar sempre Joan Fuster va ser la peripècia històrica del català, i més concretament, la seua progressiva substitució pel castellà, tant a nivell escrit com oral. El seu interès no era el d'un pur estudiós, personalment indiferent a la qüestió, sinó el d'un intel·lectual compromès amb una llengua, que era la seua, i que compartia amb els catalanoparlants de la Corona d'Aragó. Per a ell no era un problema estrictament erudit, sinó viu, urgent, que calia resoldre cara al present i al futur. És precisament aquesta voluntat que el va moure a investigar què havia passat al País Valencià per arribar a una situació de submissió i depauperació nacionals tan ràpida.

La llengua era un factor clau a investigar. Especialment, calia explicar com el procés de castellanització es va manifestar d'una manera tan brusca —en el

pla literari, si més no— durant les primeres dècades del segle XVI. Aquest fet tan insòlit portà Fuster a interessar-se cada vegada més per la història social del català, en l'àmbit valencià sobretot. Durant l'última etapa de la seua vida es dedicà intensament a treballar en aquesta obra. No la va poder dur a terme, i només arribà a publicar, sobre la marxa, alguns estudis que revelen la riquesa i l'amplitud de la seua informació així com l'interés de les explicacions i hipòtesis amb què la pensava. El llibre que acaba d'aparèixer és una mostra més, magnífica, del treball que tenia entre mans. És una edició de *Les Constitucions del convent de Sant Josep de València*, que conté un llarg i apassionant estudi preliminar.

Aquest manuscrit de la Regla i de les Constitucions del convent de les monges de Sant Josep, té un gran interès, perquè és l'únic que n'ha quedat, a hores d'ara, de les diferents versions al català, que, sens dubte, circulaven aleshores pels convents valencians. A més, no apareixia ressenyat en les grans i petites bibliografies de què disposem. L'atzar el va posar a la bibliotetca particular de Joan Fuster. Ben mirat, n'era el destinatari més idoni. El manuscrit tenia el valor, ja d'entrada, de ser un document del valencià que es parlava a mitjans

del segle XVI. La seua existència planteja a Fuster un munt d'interrogants, que ell estudia i tracta de resoldre amb la seua habitual perspicàcia. N'hi ha un, sobretot, que el capfica: com és que els catalanoparlants es van familiaritzar, si més no a nivell de comprensió, amb el castellà?

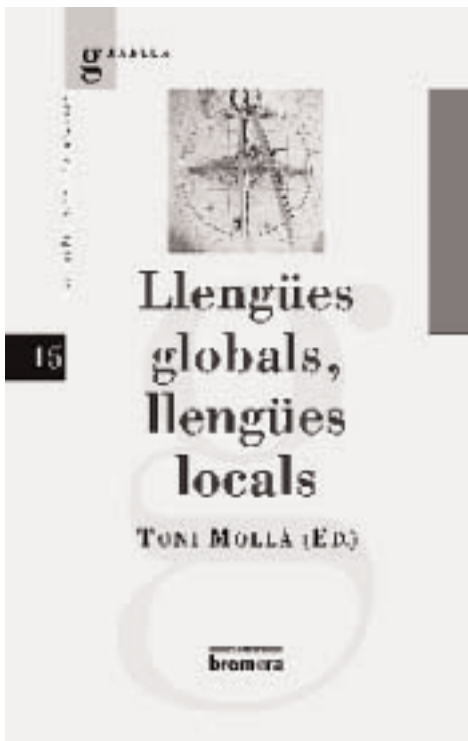
L'estudi de Fuster, però, no és sols una intel·ligent indagació sobre aquesta aventura —hi discorre com un detectiu excepcional—, sinó un meticulós i escrupulós examen dels aspectes lingüístics del text, assenyalant-ne els mínims detalls de la «vagabunda ortografia del manuscrit», així com del seu contingut. Pel que fa al manuscrit, és una delícia llegir-lo, tant per la cadència d'una prosa ja llunyana com per les notícies que dóna de la vida d'un convent. Els nostres narradors inclinats a la «història ficció» hi podran trobar, crec, una bona matèria primera per fabricar-la en una novel·la.

Josep Iborra

Globalització i llengües

Aquest volum recull una sèrie d'estudis sobre els efectes que està produint la globalització en l'ús de les llengües. Internet, els mitjans audiovisuals, l'economia i el discurs ideològic, són alguns dels factors d'aquest nou context sociolingüístic analitzats en aquesta obra.

LLENGÜES GLOBALES, LLENGÜES LOCALS

TONI MOLLÀ (ED.)

COL·LECCIÓ «GRAELLA», 15

182 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Llengües globals, llengües locals és una tria de les ponències presentades durant les Jornades de Sociolingüística organitzades per l'Ajuntament d'Alcoi, corresponents a l'any 2001. Les jornades d'aquesta convocatòria es van dedicar a analitzar de quina manera afecta la globalització –de l'economia, de la política, de les comunicacions, etc.– la diversitat lingüística. Als inicis del segle XXI, i com a conseqüència del nou context creat per la internacionalització, el català i moltes altres llengües, s'enfronten a uns problemes de pervivència que no són els mateixos que abans. Més exactament: es tracta de problemes nous que s'han afegit als anteriors.

La globalització –tal com s'està portant a terme– es pot veure així com una catàstrofe per a les llengües que estan lluitant per la seua normalització. Així, Jesús Tuson, un dels autors del volum, alerta en «El valor de la diversitat en la comunicació global» del perill d'es-

terilització cultural i d'extinció massiva de llengües que pot comportar la globalització. Miquel Siguan, en «Llengües i cultures en un món globalitzat», més matisadament, remarca que la societat a què ens acostem serà plurilingüe i intenta destriar quines seran les condicions que hauran d'acomplir les llengües «no globals» per sobreviure. Algunes de les altres ponències del volum adopten una perspectiva més concreta i una actitud més esperançada, insistint que la globalització ofereix unes condicions i uns reptes que no han de ser necessàriament perjudicials per a la majoria de les llengües. Luis Ángel Fernández Hermana, en «Les llengües a la xarxa», analitza l'ús de les llengües en internet; recorda que la presència aclaparadora de l'anglès a la xarxa aconsegueix una funció d'intercanvi i que l'anglès no substitueix ni elimina realment les altres llengües. A més, davant dels qui sostenen que el futur lingüístic del món és l'anglès, Fernández Hermana creu que «el futur del món seria un enriquiment constant de les llengües que coneixíem», perquè internet facilita l'accés a les diferents llengües del món i també la seua difusió.

Pau Rausell, en «Economia de la llengua», estudia la situació del català des d'una perspectiva inusual: en termes de

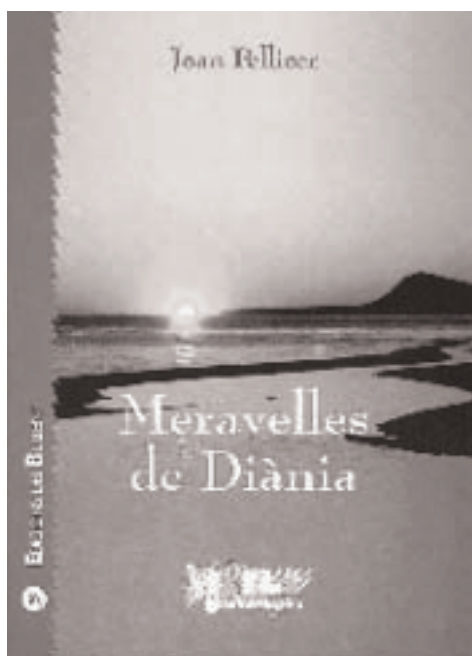
costos i beneficis. Per a Rausell, «no és cert que la lògica econòmica actue irreversiblement en contra de la diversitat lingüística». En el cas del català, analitza casos en què el mercat també premia el seu ús. Pel que fa als mitjans audiovisuals, si bé la lògica d'aquest sector, feta de grans empreses multinacionals i revolució tecnològica, pot ser vista com un risc per a la llengua catalana, Joan Botella, en «Llengües globals i llengües locals: una mirada des de l'àmbit de la comunicació audiovisual», indica que aquesta nova situació comporta alhora riscos i oportunitats. Es poden importar i doblar pel·lícules. Però també es pot inventar i crear, i esdevenir un referent de producció popular de qualitat.

La globalització es pot veure, per tant, com una amenaça per a les llengües minoritàries o, per contra, com una situació que també els ofereix oportunitats si s'acara d'una manera activa. *Llengües globals, llengües locals* ofereix una bona panoràmica de la complexitat d'aquesta problemàtica.

Enric Iborra

Camins de goig i de saviesa

Joan Pellicer descriu minuciosament la geografia, la botànica, l'arqueologia, l'arquitectura tradicional, la gastronomia i altres mostres de cultura popular –llegendes, remeis medicinals, refranys...– de nou paratges excepcionals de les comarques centrals valencianes.

MERAVELLES DE DIÀNIA

JOAN PELLICER (TEXTOS I FOTOGRAFIES)

COL·LECCIÓ «LA FARGA MONOGRÀFICA», 10

---

187 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2002

Diu Joan Pellicer que aquest llibre no pretén ser una guia de camins, sinó més bé un recull d'impressions al voltant d'allò que l'autor anomena Territori Diànic o Diània –que inclou les comarques centrals valencianes: la Marina, l'Alcoià, el Comtat, la Vall d'Albaida, la Costera i la Safor–, «un simple suggeriment, un nu mostrari incitador, una senzilla invitació a viatjar al llarg i ample» d'una de les zones més muntanyoses del País Valencià. Certament, l'obra incita a recórrer els paratges que Pellicer hi descriu –i fotografia– amb un esguard fascinat davant la diversitat de la natura i captivat per la cultura popular dels llogarencs. El llibre està estructurat en nou capítols, que corresponen a altres tantes zones asenyalades: l'Estret de les Aigües de Xàtiva, la nevera i el cim de la serra del Benicadell, el cim del Montgó, la Bassa de Benirrama, la penya foradada de la Vall de la Gallinera, el racó del Candoig de la Criola, la serra de Mariola, la penya Forata d'Aitana i les Agulles de la Serrella. L'autor proposa gairebé sempre diferents rutes per arribar als llocs elegits, i, a més de descriure minuciosament tots i cadascun dels indrets interessants que es poden trobar –pobles, camins, valls, muntanyes, rius, serres, però també fonts, penyes, coves, etc.–, afegeix informació sobre l'arqueologia de la zona –art rupestre i cultures prehistòriques–, l'ar-

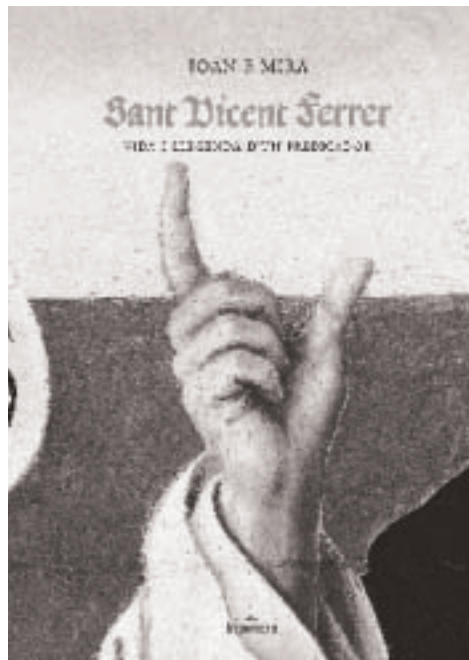
quitectura tradicional –pous, molins, neveres, forns, carboneres, aljubs, abeuradors, safareigs...– i altres construccions, com convents, monestirs, castells, ermites i esglésies; sobre botànica –inclosos usos medicinals d'algunes herbes–, gastronomia, mitologia, i, fins i tot, sobre la riquesa lingüística del territori. Per a això, Joan Pellicer recorre a la saviesa local i a diverses fonts, com Josep Camarena, Antoni Josep Cavanilles, Alfons Roig, Antoni Lázaro, Maria Ibars, Eduard López-Chávarri, Francesc Jover, Gabriel Miró, Bernat Capó o Enric Valor.

De tots els trajectes, el que més m'ha atret és la ruta dels arbres gegants de la serra de Mariola, per allò de veure, tocar i olorar éssers vius centenaris; i, per la seua peculiaritat, la penya Forata d'Aitana i les Agulles de la Serrella. Però, com deia al començament, el llibre sencer és una invitació al passeig, a l'excursió i al goig de la natura. Només li podria retraure que l'excés d'adjectius –probable reflex de l'encís, admirable i perpetu, de l'autor– recarrega l'estil: «Aquest deliciós paratge virginal, aquesta rara i preciosa joietta de les nostres aspres i eixutes muntanyes, aquesta petita meravella paisatgística quasi oculta i desconeguda...»; tal vegada, una neteja més acurada del llenguatge ajudaria a què el text, sense deixar de fascinar, no fatigués.

Arantxa Bea

Vida i miracles posats al dia

L'impossible gènere hagiogràfic, recuperat per Joan F. Mira per a donar-nos, per fi, una visió objectiva i equilibrada del predicador sant Vicent Ferrer; tan conegut a la seua terra de nom i de llegenda com ignorat com a figura històrica i literària.

SANT VICENT FERRER.
VIDA I LLEGENDA D'UN PREDICADOR

JOAN FRANCESC MIRA
COL·LECCIÓ «BIOGRAFIES»

---

122 PÀGINES

EDITORIAL BROMERA, ALZIRA, 2002

Edició luxosa, d'una qualitat remarkable, en què destaquem en primer lloc la riquesa de les nombroses il·lustracions, algunes a tota pàgina, com ara una diversa col·lecció de retrats del sant o algunes fascinants miniatures medievals. El format atlàntic, incòmode i, potser excessiu, juntament amb aquestes magnífiques imatges, en fan un veritable llibre d'art medieval.

Com el títol diu, es tracta d'un recorregut per la vida, l'obra i la llegenda de sant Vicent Ferrer: «una figura històrica tan rigorosament excepcional com profundament desconeguda pels mateixos compatriotes que el celebren i el veneren». Els dos primers capítols se centren en la seua biografia. Al primer, hi trobem el crític context històric de finals del segle XIV i principis del XV: orígens, joventut i carrera eclesiàstica del predicador fins que arriba a ésser home de confiança del papa Benet XIII. El període de predicació ambulante serà l'eix central del segon, amb un prolix seguiment del seu itinerari europeu i una revisió raonada i correcta del seu paper al compromís de Casp. El tercer capítol ens ofereix una panoràmica de la predicació del sant: l'escenificació, les temàtiques i alguns motius centrals en els seus sermons com ara la immediatesa escatològica –Anticrist, fi del món i judici final– i la conse-

qüent necessitat de penitència i de regeneració moral de la societat cristiana; la referència a les minories ètniques, jueva i musulmana, és indefugible. Al quart capítol s'estudia la portentosa llegenda: miracles –en especial exorcismes, guariments i el do de llengües–, la visió del més enllà. També s'hi atén al paper jugat en la societat valenciana per la figura de sant Vicent al llarg dels temps –institucions, festes, llocs de memòria– amb algunes reflexions actuals, com ara la constatació de l'enorme distància entre el tarannà auster i terrible del personatge històric i el banal i populista folklore vicentí actual. Mira inclou al final, a tall de mostra, el text modernitzat però íntegre –de lectura fàcil– d'un sermó curt del sant: una significativa lectura moral al·legòrica de la mort de Llätzer, que ens permet assaborir un regalim de la predicació torrencial del dominicà. En resum: un llibre de divulgació històrica documentat i ben escrit, força rigorós i crític, sobre el patró dels valencians –cosa que ja calia. Una biografia equidistant entre el panegíric tradicional –conservador i clerical– i l'habitual desqualificació política progressista i nacionalista, que ha ignorat sistemàticament «el valencià més popular, més local i més internacional de tots els temps».

Albert Toldrà

Viatjar pel país

El llibre, que combina les reflexions sobre economia i urbanisme amb les pròpies d'un «viatger de les ciutats», permet a l'autor fer un recorregut, de vegades fins i tot periodístic, per les ciutats més importants del País Valencià. Els llibres i les investigacions que ha dedicat Sorribes al tema han estat i segueixen sent una aportació molt valuosa per al conjunt de la societat valenciana. Cal agrair-li aquest nou viatge.

UN PAÍS DE CIUTATS O LES CIUTATS D'UN PAÍS

JOSEP SORRIBES

COL·LECCIÓ «ASSAIG», 5

206 PÀGINES

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA,
VALÈNCIA, 2002

El País Valencià és un formiguer de ciutats mitjanes repartides entre una geografia diversa. Entre muntanyes i valls, junt a la mar, a sobre de les riberes dels rius que creuen d'oest a est el territori. Amb aquest llibre, Josep Sorribes ens apropa a la realitat actual de 38 ciutats valencianes, entre les quals concentren un 60% del total de la població del país. *Un país de ciutats o les ciutats d'un país* és un títol que descriu justament la realitat urbana valenciana. D'una banda, els assentaments humans al País Valencià, alguns tan llunyans en el temps com ho estan els ibers, els fenicis o els romans, han configurat amb els segles una rica, extensa i entrellaçada xarxa de ciutats petites i mitjanes que ens han donat com a herència un territori que concentra en pocs quilòmetres quadrats importants nuclis de població

amb una certa autonomia sobre les seues economies i que, fins i tot, competeixen en els mercats internacionals. Ciutats com Ibi, coneguda per la seua presència dins del mercat mundial de la joguina, o Alcoi i Ontinyent amb les seues fàbriques de productes tèxtils. Fins i tot, petits nuclis de pescadors que, en poc menys de cinquanta anys, s'han convertit, com en el cas de Benidorm, en actius turístics de primera magnitud. L'existència d'aquesta trama no és nova. Avui, però, i com a conseqüència del creixement demogràfic i els profunds canvis que s'han donat d'ençà del desenvolupament de l'economia capitalista a nivell mundial, aquesta xarxa de ciutats ha fet del País Valencià un mantell de ciutats que corre paral·lel al litoral mediterrani. Pot ser és aquest el motiu que fa que l'autor es pregunte, fent referència a l'àmbit d'influència de la capital de la Safor, «fins on mana Gandia?». Josep Sorribes ha escrit amb la mirada rigorosa d'un economista urbà i amb una exquisida narrativa que li permet descriure i aproximar-nos a les ciutats a les que va arribant. Al llarg del trajecte, que realitza durant el dia, Sorribes es fa acompanyar per un «Cicerone local»; un amic o amiga, sempre indígenes, amb els quals descobreix la

realitat urbana, econòmica, històrica i social de cada una de les ciutats per on va passant.

És cert allò que un país sense ciutats és com un desert. No és el cas del País Valencià, tot i que de vegades ho sembla per (també es comenta en aquestes planes) la poca consideració que es té des del govern autonòmic amb les ciutats del país. Un viatge, és veritat, «per retrobar-se. Amb tots els qui s'ho creguen i vulguen».

Pau Caparrós

MANO EN CANDELA

AQUILINO DUQUE

COL-LECCIÓ «PRE-TEXTOS NARRATIVA», 566

241 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALENCIA, 2002

Recuerdos desde dentro

Mano en candela de Aquilino Duque (Sevilla, 1931) es un libro de recuerdos centrado en la guerra y posguerra españolas, vistas desde la óptica de un intelectual partidario del régimen de Franco. La meritoria labor de Pre-Textos al recuperar una parte de nuestra reciente memoria histórica se amplía aquí con una visión complementaria a la hoy más habitual del republicanismo. Centrada en torno a la figura de un amigo personal, Juan Antonio Campuzano, la trama del libro nos deja un sabor agri dulce; la porción amarga la suministra una resistencia al reconocimiento de que todos perdieron en la guerra civil, la justificación de la rebelión militar y del conflicto mismo. La porción amable, que finalmente triunfa sobre aquella, la da la ampliación de nuestro conocimiento sobre unos hechos que sólo valen en su verdad poliédrica, así como por los méritos estrictamente literarios de la obra: la calidad de página es extraordinaria a partir de un estilo terso y clasicista que debe tanto a Gabriel Miró como a Agustín de Foxá.

Miguel Catalán

JESÚS CONTRA JESÚS

GÉRARD MORDILLAT Y JÉRÔME PRIEUR

COL-LECCIÓ «ALGAR TMM», 2

378 PÀGINES

EDITORIAL ALGAR, ALZIRA, 2002

Reconstruyendo al Jesús histórico

Los autores emprenden la difícil tarea de rastrear, con toda la objetividad posible, la vida del personaje histórico que dio lugar al personaje mesiánico y fundador del Cristianismo. Se trata, en definitiva, de poner en cuestión la historia de Cristo, mil veces repetida y aprendida y apoyada en toda una imaginería, para la que a veces es imposible encontrar evidencias en los archivos históricos.

En este audaz libro se señalan las incongruencias presentes en los diferentes evangelios, dejando atrás la teología dogmática tan ajena a la sospecha del material bíblico. *Jesús contra Jesús* es una obra para los que se atreven a preguntarse por qué el profeta cristiano se llamaba Jesús de Nazaret, cuando nació en Belén, o por qué se le supone el oficio de carpintero cuando todas sus parábolas y metáforas hablan de la cosecha, el campo o la pesca. Tampoco estaría de más cuestionarse por qué Jesús está ausente de los escritos de los intelectuales coetáneos, como Séneca o Plutarco, si tanta relevancia tuvo en su época.

Un libro, en fin, muy recomendable para, entre otros, los cristianos que prefieren pensar por sí mismos.

Vicente Abril

L'APORTACIÓ DE LES COMARQUES AL PATRIMONI VALENCIÀ

EMILI CASANOVA I ANTONI ESTEVE (EDS.)

COL·LECCIÓ «ESTUDIS»

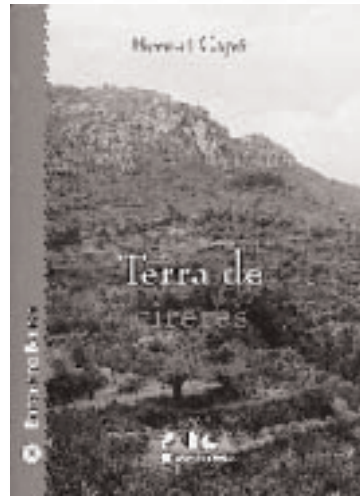
193 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2002

Els ciments d'un país

Les darreres dècades de la història del País Valencià han estat, d'alguna manera, les d'una dimissió civil a gran escala denunciada d'uns trenta anys ençà pels sectors progressistes del país. Són aquests sectors els que, front al cofoisme oficial i generalitzat, descriuen una realitat del país molt menys feliç. Un país que mancat d'institucions pròpies ha deixat de «pensar-se». D'aquesta reflexió amb voluntat de «resorgiment» naixen els instituts d'estudis comarcals inspirats en la recuperació de la identitat valenciana assentada sobre un territori ben definit. Aquests instituts han aconseguit en molts casos influir les polítiques que afectaven a la seua àrea d'influència i dignificar socialment l'àmbit cultural valencià. *L'Aportació de les comarques al patrimoni valencià* és una radiografia d'aquest fenomen i la carta de presentació de la Federació d'Instituts Comarcals del País Valencià. El llibre acull les ponències presentades l'hivern de l'any 2000 a la Facultat de Filologia de la Universitat de València i, per tant, l'ample ventall dels centres d'interés i de preocupacions d'aquests instituts comarcals com són el patrimoni, la llengua, la història social o la literatura, entre d'altres.

Francesc Viadel

TERRA DE CIRERES

BERNAT CAPÓ

COL·LECCIÓ «LA FARGA MONOGRÀFICA»

125 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2002

Lliçó de mestre

L'experiència de Bernat Capó a l'hora de parlar de les terres i de les gents del nostre país resulta una garantia que, una vegada més, queda satisfeta en llegir aquest *Terra de Cireres*, un recorregut per les valls interiors de la Marina Alta. Capó ja n'havia parlat en un altre treball, *Espigolant pel rostoll morisc* i ara retorna a la Vall de Gallinera, a la d'Alcalà i a la d'Ebo per guiar-nos de forma amena i sobradament documentada per aquelles zones de geografia ferèstega i bella, on els darrers moriscos deixaren una petja fins fa poc menystinguda i oblidada.

Com els bons viatgers, Capó es pren el seu temps, parla amb erudits locals i veïns que xarren al carrer, barreja fragments d'història amb receptes de cuina de la terra i després ho narra tot com els bons escriptors, amb una llengua rica i acurada i un estil àgil. Llàstima que el disseny editorial, amb una estranya decoració de negatius fotogràfics virats en sèpia i violeta en cada pàgina, no estiga a l'alçada del contingut d'aquest llibre certament recomanable.

Jordi Sebastià

MISSIÓ ESPECIAL

MERCÈ COMPANYY. IL·LUSTRACIONS CONXITA RODRÍGUEZ

8.388.607 CAMELS PER A UN ANIVERSARI

VICENT PARDO. IL·LUSTRACIONS GERARD MIQUEL

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Una nova col·lecció per a infants

Edicions Bromera estrena la col·lecció infantil «L'Elefant» amb quatre títols, els dos primers dels quals ressenyem ací. El primer, *Missió especial*, en realitat són dos contes breus protagonitzats pels mateixos personatges. Els germans Pere i Víctor, juntament amb Èlia, la cosina inseparable de tots dos, viuran una aventura intensa i perillosa a «On es l'oncle Ramon?». I a «Missió especial: hipotenusas», Víctor viurà una experiència extraterrestre inimaginable gràcies a la seua curiositat i valentia.

El segon llibre de la col·lecció, *8.388.607 caramels per a un aniversari*, explica la tossuderia d'Arnau en regalar exactament aquesta quantitat de caramels als seus companys de classe, ara bé, repartits proporcionalment al grau de simpatia que li causen.

Com sol passar en els llibres infantils, ambdós tracten valors i comportaments que els xiquets han de conèixer i valorar. El llibre de Mercè Company, més aviat d'aventures, tracta, ni que siga superficialment, la companyonia, la valentia i la curiositat –malgrat les malifetes de Víctor–, mentre que Vicent Pardo ha treballat a consciència la no discriminació entre companys.

Marc Candela

NO SÉ NADAR. I QUÈ?

DANIEL NESQUENS

IL·LUSTRACIONS DE MIKEL VALVERDE

COL·LECCIÓ «I QUÈ?», 7, 30 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

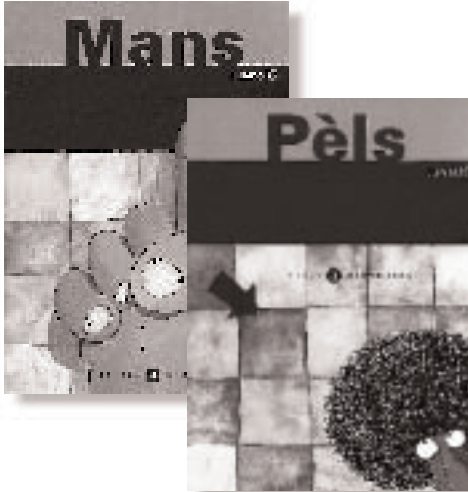
Relats útils

Des dels anys 80, una part de la crítica planteja l'esgotament de la legitimació del metarelat modern que partia de la il·lustració. Paral·lelament, la narració ha passat a interessar a disciplines tan poc literàries com la filosofia, la història o la psicologia. Fins i tot, en la redacció de notícies, guions de documentals o de debats televisius es poden rastrear esquemes narratius.

La forma de saber conceptual i científica entén el món quan el domina, mentre que l'aprenentatge que amaga el substrat de la narració està connectat amb lligams socials i relacions humanes.

La col·lecció «I què?» per a xiquets a partir de 8 anys, presenta protagonistes amb alguna particularitat que, socialment, es viu com una mancança, posem per cas, *No m'agrada el futbol*, *Estic grosset o Em patina la egga*. Saber nadar és una habilitat que sovint la fantasia carrega de continguts simbòlics que estigmatitzen qui no la practica. *No sé nadar* és un conte refrescant que ajuda a relativitzar fantasmies infantils i que exemplifica que la narrativa és una via del coneixement.

Imma Gandia

PÈLS

MANS

JUAN ORTEGA

COL·LECCIÓ «QUIN COS», 1 I 2

TÀNDEM EDITORS- EDITORS ASSOCIATS, VALÈNCIA, 2002

Les parts del cos i l'adquisició del llenguatge

Com explicar als xiquets i xiquetes de forma divertida i il·lustrada frases fetes i expressions amb només dues paraules «pèls» i «mans»? Això és el que aconseguix Juan Ortega, més conegut com Juanolo, al seus contes il·lustrats sobre aquestes parts del cos. Ell mateix és l'autor dels dibuixos que, amb una barreja de color, gràcia i enginy, acompanyen una sèrie de frases que expliquen amb rimes, refranys i dites el perquè de les il·lustracions.

Publicats per Tàndem Edicions, *Pèls* i *Mans* són dos contes senzills que enceten una col·lecció ideada per fomentar entre els més menuts l'hàbit de la lectura, un costum que es va perdent entre l'oferta multimèdia, la televisió i les noves ofertes d'oci del segle actual. Un llibre que pot resultar molt entretingut per als menuts, els quals quedaran absorts amb uns textos i unes il·lustracions atrevides i plenes de suggeriments.

Hector Sanjuan i Pons

MARIETA CUINERA, MARIETAAA...ON ETS? I
MARIETAVA A LA FIRA

FINA MASGRAU I LOURDES BELLVER

PREMIAL LLIBRE EN VALÈNCIA MILLOR IL·LUSTRAT 2001

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Una rateta molt inquieta

Fina Masgrau i Lourdes Bellver contenen i il·lustren tres senzilles històries: una bona opció per a divertir i entretenir els lectors debutants, amb un vocabulari ric i senzill, dibuixos a llapis i aquarella, que donen vida a una Marieta àgil i divertida i, a més, estimulen la sensibilitat artística i poètica dels infants.

Marieta la cuinera és una mostra intel·ligent de com apropar els xiquets i les xiquetes a la cuina, ensenyant receptes que ajuden a obrir l'apetit als menys menjadors. Marieta i Pastafi juguen a «conilletes a amagar» en *Marietaaa...on ets?* y aprenen un grapat de locucions adverbials (*al costat de, dalt de, sota, enmig de, darrere de, dins...*), alhora que exerciten l'orientació espacial. I *Marieta va a la fira* reflecteix l'emoció d'un dia especial: anar a la fira. Tot es converteix en novetat, i cada activitat suposa un fum de sensacions que activen la imaginació de la rateta (i dels lectors que l'acompanyen). D'altra banda, les autores han defugit els tòpics sexistes, sense fer distincions de gènere tant pel que fa a l'aspecte físic, com en allò referent a la distribució de les tasques. I així trobem una Marieta atrevida i activa, vestida amb una roba variada, però sempre còmoda i funcional, que en cap moment recorda els vestits cursis i embafadors, considerats femenins per la nostra tradició sexista. Fet i fet, res a veure amb la rateta presumida.

Nieves Avilés

LES AVENTURES DEL MAG DISTRET I DEL PRÍncep XIQUET

MARC VICENT ADELL. IL·LUSTACIONS DE JOSEP VICÓ

L'ARBRE NU DE PITIMINÚ I EL PAÍS SENSE NOM

JOAN VILA I VILA. IL·LUSTACIONS DE MAITE VÁZQUEZ

ALFAGUARA-VORAMAR, PICANYA, 2002

Versos i rondalles amb rerefons moral

L'arbre nu de Pitiminú i El país sense nom són dos relats breus en vers per a xiquets i xiquetes a partir de 6 anys, en els quals Joan Vila i Vila explica dues històries d'amistat i solidaritat que, a més, serveixen per iniciar els més menuts en la lectura de poemes. La primera, tracta sobre una arbre sense fulles que aconsegueix rebre l'ajuda dels seus companys de jardí per salvar la vida. La segona parla sobre les notes musicals que viuen avorrides en un país del qual no recorden ni el nom. Tot canviarà, però, amb l'arribada de dos singulars personatges: el pentagrama i la flauta.

Les aventures del mag distret i del príncep xiquet és la història del mag Mor, un savi distret i desastrat de l'edat mitjana, que no pot encertar els conjurs adequats per a cada circumstància, ja que ha perdut la memòria. Amb l'espanta de l'únic personatge de la cort que li dóna suport, decideix que ha d'anar a buscar la seua memòria, arreu el món. Amb una rondalla, Marc Vicent Adell construeix un relat sobre la força de la confiança, de l'amistat i de l'esperança per aconseguir el que hom desitja.

Anna Gimeno

AL-VERD

FRANCESC FONTANA

COL·LECCIÓ «BRESSOL DE LLETRES», 3

24 PÀGINES

EDICIONS 96. CARXAIXENT, 2002

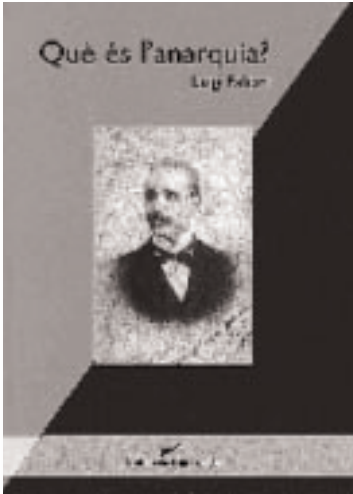
La vida animada dels objectes

A través de l'animació d'objectes, Francesc Fontana, autor i il·lustrador del text, ha creat un món imaginari per a xiquets i xiquetes a partir de cinc anys en què les eines –guardades normalment en una caixa de fusta– prenen vida en un poblet on encara no s'ha acostat cap visitant. El primer serà Al-Verd, un cavall amb un «tupé» en forma d'arbre, que arribarà a la perruqueria del País de les Eines, tot provocant-hi un daltabaix. El perruquer, Tòfol, unes tissores tremoloses, corre en auxili de l'alcalde Prefull, un full amb ulleres que escriu a màquina, per demanar-li consell. Mentrestant, les eines descobriran que no hi ha raó per témer res i que Al-Verd només volia tallar-se els cabells.

Acompanyat d'il·lustracions divertides d'objectes quotidians animats –un recurs surrealista, utilitzat per Walt Disney en nombroses ocasions– Fontana hi introdueix un nou vocabulari per als menuts, al temps que els convida a ser curiosos i preguntar, per després crear i imaginar –a través de propostes didàctiques– noms, frases i imatges.

Val a dir que es tracta d'un llibre solidari, ja que Edicions 96 destina el 0,7% de les seues vendes a la organització Biblioteques Sense Fronteres.

Lourdes Toledo

QUÈ ÉS L'ANARQUIA?

LUIGI FABBRI

COL·LECCIÓ «ROJA I NEGRA», I

62 PÀGINES

L'EIXAM, CAMACUC I NUMA, VALÈNCIA, 2002

Què és l'anarquia?

L'esforç conjunt de tres editorials (L'Eixam, Camacuc i Numa), juntament amb el suport de la Fundació Salvador Seguí, han fet possible la creació de la col·lecció «Roja i Negra», mitjançant la qual hom pretén «rescabalar tots aquells textos bàsics de caire llibertari que configuren el *corpus* ideològic, d'acció, discussió, filosòfic, propagandístic» que han ajudat a divulgar l'anarquisme. La col·lecció s'enceta amb l'obra de Luigi Fabbri «Què és l'anarquia?», apareguda tant en versió castellana com catalana. Aquesta breu i concisa descripció de l'anarquisme fou inicialment publicada a França el 1925. Reeditada a l'exili llibertari de Tolosa als anys cinquanta, s'afegí en aquesta ocasió un apèndix biogràfic de Fabbri per Diego Abad de Santillán i també un capítol sobre *Anarquia i comunisme en el pensament de Malatesta*. Aquest és el contingut, enriquit amb una nota contextualitzadora i un pròleg de Paco Madrid, que es reprodueix a la nova edició valenciana. A grans trets, aquest llibret pot servir per a qui desitge conèixer de primera mà els postulats de l'anarquisme i, alhora, assolir aquest coneixement des d'un dels clàssics del moviment llibertari.

Alexandre Navarro

MUJER Y TRABAJO. PROBLEMÁTICA ACTUAL

M.A. DURÁN, I. SERRA I R. TORADA

COL·L. «DOCUMENTOS PARA EL DEBATE SINDICAL», 20

119 PÀGINES

EDITORIAL GERMANIA, ALZIRA, 2001

Assolir la vertadera igualtat

Quan encara ens trobem amb treballs titulats com aquest llibre és que alguna cosa no ha d'anar massa bé en la nostra societat contemporània. I aquesta primera impressió es confirma quan les autores, des de la sociologia empírica, denuncien entrebancs per assolir la vertadera igualtat, com ara els problemes d'accés al mercat del treball –que s'agreuja si es tracta de dones immigrants–, la diferència de salaris o la manca de salut laboral o de prevenció de riscos específics de gènere. Tot i ser un llibre excessivament acadèmic, amb profusió de dades econòmiques i sociològiques que dificulten el fil de la seua comprensió, i on la complexitat del mateix reflecteix, si més no, la del tema tractat, la seua lectura ens aproxima a la cruesa de la desigualtat de gènere en el món laboral i ens dóna la dimensió exacta del que encara s'ha de fer en aquesta línia, que és molt. *Desideratum* que el mateix llibre arreplega en la forma de les prioritats exigides en el II Congrés de la dona, treball i salut que va tindre lloc a Rio de Janeiro en 1999.

Vicent Estruch

EL VIATGE PEDRO J. DE LA PEÑA
 MIRACLE EN LES HESPÈRIDES EDUARDO ALONSO
 COL·LECCIÓ «ELS PLECS DEL MAGNÀNIM», 35 / 55

INSTITUCIÓ ALFONS AL MAGNÀNIM,
 VALÈNCIA, 2001 / 2002

Plecs del Magnànim

No fa massa, la Institució Alfons el Magnànim va iniciar, sota la direcció de Ricardo Bellveser, una col·lecció de plecs literaris on presenta obres d'escriptors que tradicionalment han escrit en castellà traduïts, ara, al valencià, cosa que sembla una idea encertada. En aquesta ocasió ens arriben dos títols: *El Viatge*, de Pedro J. de la Peña, i *Miracle en les Hespèrides*, d'Eduardo Alonso.

El Viatge és un recull de 20 poemes on l'autor assumeix el paisatge com a fet poètic, com una realitat exterior que l'obliga a reflexionar, sentir i viure. És a dir, com la unió entre paisatge, home i paraula poètica. És un recorregut per les diverses parts del món que l'autor ha vist, i ha sentit.

Miracle en les Hespèrides és un ingeniu relat que té molt a veure amb la «invasió» de jubilats estrangers, anglesos, en aquest cas, que fa uns anys es van afincar pels pobles de la Marina. Un relat que mostra el bon fer de l'escriptor, que farà veure a la parella d'anglesos que, després de tot, «*Spain is different*».

María Teresa Espasa

EN ALGUNA CASA JUNTO AL MAR
 ROSA MARÍA RODRÍGUEZ MAGDA
 COL·LECCIÓ «TRANX», 2

42 PÀGINES

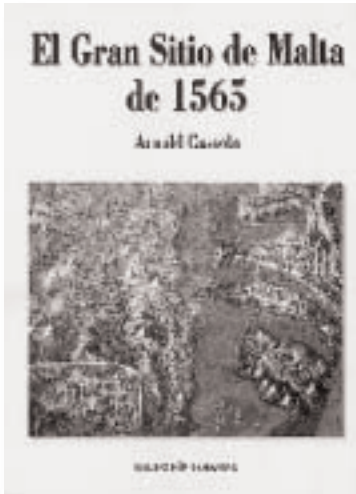
EDITORIAL PALMART, VALÈNCIA, 2002

Exercici d'estil

Aquest llibre de Rosa María Rodríguez Magda té només 42 pàgines i està editat amb un cos de lletra gran, fet que denota que es tracta en realitat d'un relat breu que l'editorial Palmart ha decidit publicar de forma independent. La brevetat del text no està compensada amb una narració intensa ja que la història d'una relació lèsbica, no se sap si real o desitjada, passa de manera lleugera i suau al llarg de l'escàs recorregut del llibre. La sensació del lector és la de trobar-se davant d'una provatura o d'un fragment d'alguna història més travada i complexa que només hem pogut albirar.

La col·lecció on ha estat editat el relat té el nom de «Tranx» i el logotipus que l'acompanya és el dels dos símbols del sexe masculí i femení enllaçats; pel que sembla doncs, estarà especialitzada en històries de relacions sexuals d'aquelles que abans escandalitzaven i que ara necessiten alguna cosa més –un bon treball literari per exemple– per resultar interessants.

Jordi Sebastià

EL GRAN SITIO DE MALTA DE 1665

ARNOLD CASSOLA

INTRODUCCIÓN DE LUIS VALERA.

COL·LECCIÓ «GORGONA», 13, 135 PÀGINES

EDICIONES TILDE, VALENCIA, 2002

Los Caballeros de san Juan y el Sitio de Malta

El libro del profesor de maltés Arnold Cassola es una investigación histórica cuya justificación reside en comentar el poema épico del setabense Hipólito Sans La Maltea (1582). El lugar estratégico que ocupa la isla mediterránea ha sido el causante de las numerosas invasiones que ha sufrido este rocoso enclave. El Gran Sitio de Malta, ocurrido a sólo a seis años de la crucial Batalla de Lepanto, cuando Carlos I había instalado los caballeros de Rodas hacia siete lustros, duró cinco meses y fue protagonizado por los turcos al mando de Mustafá-Baja con el apoyo de los corsarios Uludgi-Alí y del temido y literario Dragut. Desde entonces, la producción poética que refiere este acontecimiento bélico no ha sido parca, y la obra de Hipólito Sans junto a la relación histórica de Balbi di Corregio (1567) han sido tomadas como puntos de referencia de la exaltación de los Caballeros de san Juan, pues La Maltea es un poema épico acerca de la defensa histórica de Malta por dichos caballeros, y está compuesta por doce cantos en octavas reales.

Pasqual Mas

EL CONSUMIDOR ADOLESCENTE. TELEVISIÓ, MARQUES I PUBLICITAT

JOSEP FERNÁNDEZ CAVIA

COL·LECCIÓ «ALDEA GLOBAL», 12, 228 PÀGINES

UAB/ UJI/ UPF/ UV, BELLATERRA, CASTELLÓ DE LA PLANA,
BARCELONA, VALÈNCIA, 2002

Adolescència i cultura de masses

L'adolescència, terme encunyat en la modernitat, és una construcció cultural amb només un segle d'història. És una etapa clau en la vida de les persones, caracteritzada per la construcció de la pròpia identitat personal, sovint amb conflictes i enfrontaments amb el món adult. Com adverteix Fernández Cavia, ser adolescent no és fàcil, i els canvis recents en les societats occidentals, particularment la transformació del nucli familiar, afecten la condició consumidora de l'adolescent, traduïda en més independència, però també en més desorientació i soledat. L'autor no dubta a qualificar el consum com un acte de comunicació de l'adolescent, que troba en la publicitat, les marques i la televisió tres llenguatges a través dels quals pot expressar el seu estil de vida i la pròpia escala de valors. El text s'adreça a educadors i famílies, que hi trobaran explicacions a moltes actituds i comportaments dels adolescents, considerats injustament com incompatibles amb els prejudicis encara dominants entre els adults.

Rafa Miralles

LA TIERRA NEGRA

LUIS DURÁN

COL·LECCIÓ «SOL Y SOMBRA»

72 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2002

Entre els elementals

Durán va rebre el Premi a l'Autor Revel·lació del XX Saló del Còmic de Barcelona, i la popular revista especialitzada *Dolmen* n'ha dit que és «un dels autors més interessants del moment». No és gens estrany, perquè *La tierra negra* és el tipus d'obra que pot satisfer les expectatives d'un lector exigent: té una estructura narrativa rítmica i treballada (els capítols segueixen la divisió clàssica dels elements i se subdivideixen mitjançant símbols alquímics), uns personatges elaborats que de seguida es fan propers (particularment els dos protagonistes, el savi Paracels i el servent Oporinus), un argument documentat que sap barrejar elements ben diversos (el cru realisme de les guerres i epidèmies contrasta amb els brillants elements fantàstics) i, en definitiva, la creació d'un món amb estil propi i amb un missatge subtil però contundent. Tot això fa que, malgrat alguns petits defectes de forma –bàsicament errors de puntuació–, *La tierra negra* siga una obra gairebé rodona i recomanable per a qualsevol lector.

Felip Tobar

COPATS I CAPATS

FRANCESC FERRANDO. INTRODUCCIÓ I PROPOSTES DIDÀCTIQUES DE M. JESÚS TOMÀS I JOAN DANIEL CARBONELL

COL·LECCIÓ «TEATRE», 3, 124 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

«Furs i lliberat» o temps era temps

És important a l'hora d'acostar-se a *Copats i capats* situar l'obra en el seu context original. Més enllà de ser premi «Ciutat d'Alcoi» 1982, cal parar especial atenció a la primera data d'escriptura, maig de 1971. És des d'aquest període del nostre teatre des d'on podem situar i valorar adequadament una obra com aquesta. És a dir, al costat de la producció inicial dels germans Sirera o de Manuel Molins, i en relació a tot un conjunt de textos que comportaren una recuperació i relectura dels nostre passat, amb evidents influències dels models de teatre polític més a la moda, o siga, el teatre èpic i el teatre-document. Així doncs, aquesta peça ens apropa a un d'aqueixos fets emblemàtics de la història de la Corona d'Aragó, la Guerra de Successió, esdeveniment que ens retorna al moment de pèrdua de la identitat nacional i que esdevé clau interpretativa de tots els mals del nostre poble. Aquesta aproximació, potser un tant exòtica als ulls del receptor actual, no deixa de tenir la gosa-dia i la contundència que tant trobem a faltar en el teatre recent. Sovint, un bany de nostàlgia, si es vol dir així, no va tan mal per recordar que, en algunes coses, no estem tan lluny d'on ens trobàvem.

Ramon X. Rosselló

CANTÓ DE LA DULA

NEL·LO NAVARRO

PRÒLEG DE JOSEP TUR I RUBIO

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 13, 80 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Personatges i històries del carrer

Les històries que Nel·lo Navarro (la Vall d'Uixó, 1960) ens ofereix a *Cantó de la Dula* són petits cops per on discorre la vida, senzilla i planera, de gent de poble, amarada de vivències i d'anècdotes les quals oscil·len entre situacions diguem-ne «antigues» (recordances o *flash-backs*), o altres situacions més recents en què interactuen personatges del present i del passat. L'obra consta de sis relats breus, a més del pròleg de Josep Tur i Rubio, els quals tenen com a marc geogràfic una referència vaga a un imaginari Benigasló, que se situa a les comarques de Castelló. Al llarg de l'obra l'apel·lació al malnom és constant, com a forma de delimitar la psicologia dels personatges i el seu paper. Així doncs, «Vacacurra», o «Antoni Cagacantons», i un llarg etcètera ens mostren el paral·lelisme entre determinats personatges i el seu comportament o atributs físics o psicològics. Entre línies, Nel·lo Navarro també juga a la confusió i critica obertament algunes de les manifestacions culturals del seu temps, com els bous. I per arrodonir els relats, cal destacar el domini de l'idioma que exhibeix l'autor. Plens de localismes, els relats reviuem eixe lèxic i eixa parla popular que es pot comprovar al cantó del carrer quan passa la dula o colla de gent avatadora.

Agustí Hernández

ATRACOS S.L.Y OTROS RELATOS LUIS VALERA

ORO, VENENO, PUÑAL VIRGINIA VIDAL

COL·LECCIÓ «SIN HORIZONTES», 1 y 2

238 y 216 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONES, VALENCIA, 2002

Lecturas que seducen

Hace dos años, Ediciones Brosquil hizo su aparición en el panorama editorial valenciano. Ahora, inicia una nueva colección de narrativa, *Sin Horizontes*, con sus dos primeros títulos: *Atracos S.L. y otros relatos*, de Luis Varela, y *Oro, veneno, puñal*, de la escritora chilena Virginia Vidal.

Luis Varela nos entrega una serie de 6 relatos de diferente corte y dimensión, todos ellos bajo lo que podríamos llamar género policíaco, por aquello de que existe complot, ladrones, policías y también ligeros toques de humor. Será sin duda un buen compañero para los días de ocio.

En *Oro, Veneno, puñal*, Virginia Vidal nos cuenta la historia de Catalina de los Ríos, más conocida como la Quitrala, cuya audacia, ambición y pasiones desorganizadas forman la personalidad de una mujer contradictoria, pocas veces feliz, testigo de guerras y avatares del Chile del siglo XII. La Quitrala establece pactos con todo aquel que sirva para sus propósitos. Obra interesante y bien estructurada, que merece la pena leer.

M^o Teresa Espasa

EL GEGANT DE PENYAGOLOSA ISABEL MARÍN

EL MAPA D'ARÍSTIDES VICENT PALLARÉS

IL·LUSTRACIONS CESA PERELLÓ

COL·LECCIÓ «COLLA DEL BROSKIUIL», 3 y 4

BROSKIUIL EDICIONS, VALÈNCIA 2002

Aventures de colla

La jove editorial Brosquil ha tret al carrer dos nous títols de la col·lecció «La Colla de Brosquil» en la línia de les clàssiques col·leccions d'aventures de colla. La particularitat més destacable d'aquesta col·lecció, però, és que cadascun dels llibres està escrit per un escriptor o escriptora diferent, més o menys relacionat amb la zona on es localitza l'acció. Els protagonistes, per la seua part són una colla de quatre xiquets de personalitats ben diferents que es veuen embolicats en diverses aventures sempre relacionades amb la natura del nostre país.

Els llibres naixen, doncs, amb una clara intenció didactista ja que el canvi de geografia implica també una descripció, a voltes vetlada, a voltes no gens, de les característiques físiques dels indrets on ocorren les aventures (gloriosa la descripció geològica del Penyagolosa per part d'uns follets). També s'hi veuen clarament altres eixos temàtics fàcilment recuperables a les classes de coneixement del medi, més que no a les de llengua i literatura (també gloriosa la classe d'història en plena excursió campestre). Sens dubte el llibre d'encàrrec dóna resultats de qualitat molt variable.

Xavier Mínguez

LA COLLA VA DE MARXA Mª DOLORS PELLICER

UN DINOSAURE QUE NI PINTAT ISABEL MARÍN

IL·LUSTRACIONS DE ROBERT AMORAGA

COL·LECCIÓ «A COLP DE PEDAL», 1,4 y 1,5

PRODIDACTA ABRIL EDICIONS, ALAQUÀS, 2002

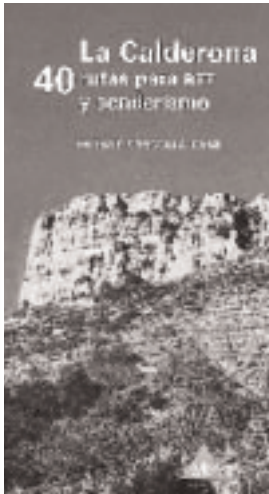
Les comarques valencianes

La literatura juvenil està superpoblada de colles d'adolescents que protagonitzen llargues sèries d'aventures. L'originalitat del grup d'amics «A colp de pedal», de la col·lecció del mateix nom, rau en què cadascuna de les seues peripècies té lloc en una comarca del País Valencià i està escrita per un escriptor de la zona.

La Safor és la comarca que recorren Berta, Martí, Jermal, Puig, Blanca i el gosset Ulisses en *La colla va de marxa*. Mª Dolores Pellicer (Oliva, 1956) ha optat per inserir contes dels protagonistes dins de la narració en un homenatge als rondallaires. L'autora utilitza la fantasia per resoldre el problema d'abocament de residus contaminats al riu.

Isabel Marín (Vilafranca, 1964) recrea en *Un dinosaure que ni pintat* el ric patrimoni cultural de la comarca d'Els Ports, la més muntanyosa del País, a partir dels seus símbols distintius: els iguanodonts, els dimonis de la festa, l'arquitectura de Morella, entre d'altres, hi són presents a la novel·la.

Imma Gandia

40 RUTAS PARA BTT Y SENDERISMO
VICENTE COSCOLLÀ SANZ
193 PÀGINES

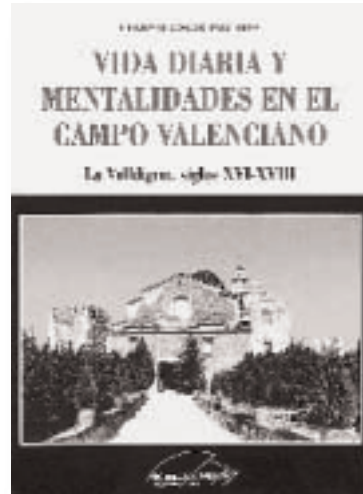
CARENA EDITORS, VALÈNCIA, 2002

D'excursió per la Calderona

A poc a poc es va nodrint la biblioteca excursionista valenciana, ben esquifida fins fa quatre dies. Aquest nou volum s'afegia a l'abundant producció actual proposant quaranta rutes per un dels espais més estimats de l'excursionisme autòcton: la serra de la Calderona, primer contrafort del sistema ibèric que s'estén des dels mateixos límits de l'Horta fins el Camp de Morvedre i el Camp de Túria fins arribar a l'Alt Palància i que, tot i constituir un espai fortament antropitzat –sembrat de segones residències i luxoses urbanitzacions–, encara conserva bona part de la seua bellesa natural, cosa que l'ha fet mereixedor recentment de la seua declaració com a parc natural.

Aquesta nova condició fa més oportuna, si cap, l'edició d'aquests itineraris, cadascun dels quals va acompanyat d'una cartografia detallada –realitzada a mà per l'autor–, un gràfic altimètric i una breu descripció del recorregut que no fan sinó encomanar-nos unes ganes irresistibles de prendre la bicicleta o la motxila i començar a fer-hi via.

Josep Vicent Frechina

VIDA DIARIA Y MENTALIDADES EN EL CAMPO VALENCIANO. LA VALLDIGNA, SIGLOS XVI-XVIII
EUGENIO CISCAR PALLARÉS. 329 PÀGINES

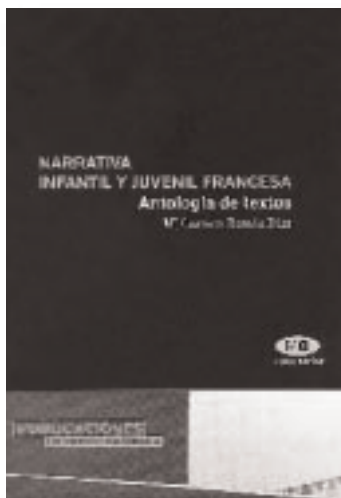
PROMOCIÓ DE CULTURA VALENCIANA
(DEL SENIA AL SEGURA), VALÈNCIA, 2002

Modos de vida en la Valldigna

Nos encontramos delante del cuarto libro que Eugenio Ciscar Pallarés publica desde 1997 sobre la Valldigna. Como el resto de títulos, es el resultado de un trabajo de revisar toda la documentación sobre el monasterio de la Valldigna, que le ha permitido conocer su historia desde varios puntos de vista. En la obra el autor reconstruye la vida diaria de la comarca, en un trabajo de investigación no demasiado frecuente entre los historiadores valencianos. Por todo eso, es un libro que se lee de forma muy agradable, ya que muchas veces nos vemos reflejados en esas familias de la época moderna que no son más que el precedente de nuestra historia actual. Además, el libro nos permite conocer y comparar dos comunidades diferentes: la morisca y la cristiana. Dividido en tres capítulos, el primero estudia la vida cotidiana, el trabajo, el amor, la enfermedades, las fiestas. El segundo capítulo, lo dedica a las ideas y valores de las personas, como la enseñanza, la religión o la muerte. En tercer lugar, nos habla de los religiosos del monasterio y de sus conflictos.

Francesc Torres

NARRATIVA INFANTIL Y JUVENIL FRANCESA.
ANTOLOGÍA DE TEXTOS

CARMEN RAMÓN DÍAZ

COL·LECCIÓ «MONOGRAFÍAS», 208 PÀGINES

UNIVERSITAT D'ALACANT, ALACANT, 2002

Els i elles trien

Tal com escriu Carmen Ramón Díaz en la presentació del llibre, «una cifra considerable de obras no fueron escritas para niños o adolescentes, pero ellos se las apropiaron i las incorporaron a sus lecturas, haciéndolas suyas». En llegir aquesta afirmació, podríem plantejar-nos: hi ha una literatura infantil i juvenil o és la bona acollida i el delit en mans dels més joves el que fa seus aquests llibres?

El dubte queda servit, i per «resoldre'l», aquest treball ens proposa un itinerari que «transita paulatinamente de la palabra didáctico-moral a la palabra lúdico-estética». Un camí, no pas exent d'entrebancs, com és el desconeixement dels infants lectors, «la capacidad de entendimiento de los cuales –diu l'autora– se ve menospreciada por los adultos que durante siglos han camuflado, bajo el envoltorio literario, sus pretensiones respecto a los niños». Una actitud que va ser capgirada per *Le petit prince* i la seua amarga crítica del món dels adults.

L'autora –que ha recopilat per a l'ocasió textos d'escriptors francesos des del segle XVII fins avui– ens hi adverteix també del risc d'adulterar i oblidar els originals a partir de certes adaptacions, i anima els futurs professors a ensenyar la llengua i la cultura franceses a partir d'aquesta literatura.

Lourdes Toledo

FRIDA KAHLO

BERTA BÀGUENA ARANDA

IL·LUSTRACIONES DE BEGOÑA IRANZO MIGUÉLEZ

COL·LECCIÓ «AMAR ARTE», 24 PÀGINES

EDITORIAL LA MÀSCARA, VALÈNCIA 2002

El particular univers de Frida Kahlo explicat als infants

Aquest quadern sobre la pintora mexicana Frida Kahlo pot ser un valuós material per a la divulgació de la vida i de l'obra d'aquesta autora. A través de les seues pàgines les autores tracten d'explicar, d'una manera senzilla, l'extraordinari i complex món d'aquesta dona. Així doncs, a la pàgina esquerra apareix una dada biogràfica o un component de la ideologia de Kahlo mentre que, a la pàgina dreta, un quadre, propi del període que es comenta, completa el que podríem anomenar la fitxa de treball. Juntament amb la reproducció del quadre també s'hi inclouen algunes activitats (probablement la part menys afortunada del quadern), que tracten de captar l'atenció sobre alguna característica especialment important de la pintura.

Resulta interessant la recreació gràfica amb un llençuatge, diguem-ne «infantil», del particular univers de Frida Kahlo. Begoña Iranzo capta amb molta perspicàcia els principals motius de la pintora i els tradueix en una línia més lleugera i colorida. Quant al text, ressaltar només algunes desviacions en el registre utilitzat, difícil d'altra banda, ja que tracta de compaginar l'ús de tecnicismes amb el vessant didàctic.

Xavier Mínguez

FEM DE CANGURS, ENS DIVERTIM FENT TEATRE
I LES DEIXALLES, QUÈ?

ADELINA PALACÍN I ASSUMPTA VERDAGUER
IL·LUSTRACIONS DE PILARÍN BAYÉS

EDICIONES DEL BULLENT, PICANYA, 2002

L'entorn quotidià dels infants

Continua la col·lecció «Pau i Laia» amb tres nous títols sempre amb el denominador comú de l'entorn quotidià dels infants com a punt de partida. Cal destacar, sens dubte, les il·lustracions de Pilarín Bayés que és sens dubte un punt de referència inevitable quant a la il·lustració valenciana es refereix. Els colorit i la línia clara dels seus dibuixos són fàcilment identificables pels lectors valencians, encara que el caràcter tradicional de les seues il·lustracions també arrosseguen una càrrega ideològica de la qual l'autora no se'n desfà.

Respecte dels textos, destacar tan sols el segon títol *Ens divertim fent teatre* que, a pesar de comptar també amb alguns defectes de les altres obres, és més llegidora ja que a les seues pàgines apareix una interessant rondalla. Els altres dos llibres ressenyats estan tan enfocats a l'ensenyament de la llengua i al seu aprofitament didàctic en classe, que ens estimem més no qualificar-los de literatura. Els mateixos títols indiquen bastant bé de quin gènere de textos es tracten.

Xavier Minguéz

ROJOS Y DEMÓCRATAS. LA OPOSICIÓN AL FRANQUISMO
EN LA UNIVERSIDAD DE VALENCIA 1939-1975

BENITO SANZ DÍAZ. 352 PÀGINES

FUNDACIÓN DE ESTUDIOS E INICIATIVAS SOCIO LABORALES
(FEIS) / CC.OO DEL PAÍS VALENCIA / ALBATROS, VALÈNCIA, 2002

Antifranquistes a la Universitat de València

A preservar la memòria històrica i evitar l'oblit col·lectiu en la llarga nit del franquisme vol contribuir aquest treball. Amb una presentació modesta, editat sense el suport de cap institució pública inclosa la pròpia Universitat, el llibre constitueix un esforç lloable de recopilació documental i fotogràfica. Conté vora un centenar d'entrevistes que recuperen la veu d'estudiants i docents que van traslladar a les aules la causa del moviment obrer i dels altres opositors a la dictadura. Les pàgines de *Rojos y demócratas* –ara mateix la crònica més exhaustiva del moviment universitari valencià–, mostren els episodis principals d'una lluita conformada amb les complicitats teixides per aquells contestataris, organitzats aleshores en un ventall interminable d'organitzacions i sigles. Més que una denúncia de la repressió que el règim va infligir contra els seus opositors, la lectura del volum en aquests temps de pensament únic ajuda a repensar un present massa farcit de llibertats amnèsiques.

Rafa Miralles

APROXIMACIÓ ALS SERMONS DE SANT VICENT FERRER

TOMÀS MARTÍNEZ ROMERO

PRESENTACIÓ DE GERMÀ COLÓN

187 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2002

El prisma del predicador

Cavalcant entre la divulgació i l'assaig erudit, el filòleg Tomàs Martínez, expert en literatura medieval catalana, ens explica alguns aspectes de la predicació de sant Vicent Ferrer. En una interessant introducció situa el sant al seu context històric; continua amb la seua relació amb el pensament clàssic; l'estructura del sermó, recursos literaris i aspectes lingüístics; la personalització de la seua prèdica –la presència del jo del dominicà– i els elements de teatralitat en la «performance» de sant Vicent. S'hi estudia també un tema social de manera aïllada: d'una banda, la dona i la seua natura i, de l'altra, el matrimoni i la seua funció social. No és un llibre exclusivament per a especialistes. El lector interessat i una mica fet a la nostra llengua i història medievals hi trobarà, gràcies a l'estudi de Tomàs Martínez i a l'abundant presència de textos i saboroses citacions directes dels sermons del sant, un accés directe a l'oratoría del predicador, al seu particular prisma de veu, gestos, escriptura, idees i cultura.

Albert Toldrà

FRANCESC M. MIRET, L'ÚLTIM POETA ROMÀNTIC

JOSEP PIERA I ALTRES

---

197 PÀGINES

GANDIA, CEIC ALFONS EL VELL, 2001

Un capellà recuperat

Amb aquest llibre el CEIC Alfons el Vell de Gandia homenatja la figura del sacerdot Francesc M. Miret (Beniopa, 1901– Tavernes de la Valldigna, 1936), de qui ja havia recuperat les seues poesies –*Esclats primerencs*– l'any 1987. Es tracta d'un cas bastant singular per a la seua època: la d'un sacerdot de l'ordre dels camils, format al seminari de Vic, autor d'una modesta però intensa obra poètica, amb un ideari líric i un model de llengua allunyat del jocfloralisme tòpic de tants «aimadors de les glòries valencianes» de l'època. Com diu Josep Piera –un dels quatre autors encarregats de rememorar la figura del sacerdot assassinat per la FAI–, «Vaig trobar que les poesies del pare Miret comunicaven una autenticitat especial, una personal gràcia lírica; no resultaven falses, ni acartonades, sinó que transmetien vera emoció en el vers, un delicat sentiment d'innocència, una ingènua bellesa humil i un domini pur i musical de la llengua». Tot plegat, una recuperació justa i necessària.

Victor Cotlliure

VULL SER UNA BARBIE

CONSOL ROYO GAYA

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 1 I

142 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2002

El perill de ser guapo

Fa uns anys Pere Calders, en el programa dirigit per Josep Maria Espinàs *Identitats* de TV3, afirmava que si ell poguera triar li agradaria ser un home ben plantat i tindre un rostre d'aquells que els encanten a les dones. A mi també. La veritat és que la presència física ha estat una preocupació constant en l'ésser humà al llarg de la història. En els darrers anys, això del culte al cos i a la imatge física, fins i tot ha derivat en greus malalties. El cas és que, no sempre al llarg del temps, el personal ha tingut els mateixos gustos. Les mides d'alguna actriu, d'alguna model i, fins i tot, d'alguna cortesana han marcat època. La paranoia en aquestes variacions ha estat quan, qui ha marcat el gust, ha estat una nina: la Barbie (també em diuen que ho ha fet alguna imatge d'això que s'anomena realitat virtual). Tan gran ha estat la influència de la Barbie que, fins i tot, alguns volen introduir el seu nom en el diccionari per a definir un cert tipus de dona. D'aquest mite Consol Royo, en *Vull ser una Barbie*, construeix un recull de relats que li servixen per a fer un retrat satíric d'una societat superficial que sobrelvalora, d'una manera malaltissa, la imatge per damunt d'altres vessants de la personalitat dels individus que la componen. Ho fa amb un humor corrosiu, carregat de dobles sentits, cruel de vegades i amb referents extrets de la televisió, el cinema i, fins i tot, de la premsa rosa. El perill per al lector és que s'hi pugui veure retratat.

Manel Alonso i Català

CESARE ZAVATTINI. DIARIO DE CINE Y DE VIDA

CESARE ZAVATTINI

PRÒLEGS D'ALONSO IBARROLA I JOSÉ ENRIQUE MONTERDE

TRADUCCIÓ DE JUAN MARSE. COL·LECCIÓ «CINEASTES», 2

EDICIONS DE LA FILMOTECA, IVAC, VALÈNCIA, 2002

La poètica de l'antiheroi

Enguany es commemora el centenari del naixement de Cesare Zavattini, una de les figures claus per entendre el neorealisme italià. I aquesta publicació ajuda a engrandir el reconeixement que li deu la història del cinema.

Escriptor, guionista, teòric cinematogràfic, sempre polèmic, Zavattini se'ns descobreix com un apassionat defensor d'un cinema-veritat on els personatges anònims, quotidians, els antiherois de la postguerra són els protagonistes. Això ho va mantindre, en no poques ocasions, fins les últimes conseqüències, la qual cosa li va comportar més d'un disgust dins d'una indústria cinematogràfica sempre més comercial.

Aquest volum s'estructura en tres parts. Una primera aproximació al Zavattini escriptor i periodista; una segona part on s'aborda la seua vessant més cinematogràfica; i un dietari del mateix Zavattini on coneixem de primera mà les seues reflexions estètiques. Un nou encert de l'IVAC que ens permet recordar l'autor d'obres mestres com, entre d'altres, *Lladre de bicicletes*, *Miracle a Milà* o *Umberto D.*, totes tres dirigides pel seu inseparable Vittorio De Sica, i que s'han convertit en títols de referència d'un cinema cru, humà i socialment compromés.

Àlvar Peris

<http://www.cult.gva.es/dglab/>

WEB / SERVICI DEL LLIBRE

Fes *click* i

accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuïdors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta dels premis
literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre en format pdf

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual.
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat
Valenciana

Revista *Lletres Valencianes*
en format pdf

Enllaços d'interés

Convocatòries d'ajudes

Activitats al voltant del Llibre

Des de fa vora 50 anys, el nom de París-Valencia captiva els lectors. Una connexió fascinant on la curiositat no té límits. Unes llibreries que s'han convertit en referent del gust per la lectura. Cipriano Olivert, el seu fundador, ens descobreix alguns dels seus secrets.

A la llibreria París-València es pot trobar gairebé de tot, de les últimes novetats editorials, a la millor oferta en llibres de vell i d'ocasió.

Escrivia recentment Josep Piera, en un article de premsa, que li agradava la ciutat de València. Que quan passejava pels seus carrers, quan es deixava dur pel seu centre, maltractat durant anys per l'urbanisme demoleedor, trobava una sensació plaentera. El poeta també reconeixia que la ciutat no té ni de llarg la bellesa de Praga, ni la

monumentalitat de París, ni tan sols el cosmopolitisme de Barcelona, però de la mateixa manera que aquestos grans nuclis urbans, València es fa de voler. Sobretot pels seus racons, que fan d'ella un lloc especial. Al centre de la vila, ben a prop de l'Estació del Nord, n'hi ha un: el carrer de Pelayo. Allí trobem el Trinet que porta el seu nom, un dels últims llocs a la ciutat on es poden veure partides de pilota valenciana de primer nivell. De fet, les seues parets han vist algunes de les jornades més intenses d'aquest esport. Però aquest carrer no només és cita obligada per als amants de la pilota. A la vorera d'enfront, al número 7, es troba la seu central d'una de les llibreries més emblemàtiques de la ciutat. Ens referim a París-València.

Amb cinc locals, la botiga del carrer de Pelayo, la més antiga en l'actualitat, és per a molts la llibreria per excel·lència. La sensació que troba el visitant, quan entra a París-València, és el d'un agradable caos. Les tres entrades ens proporcionen un desconcert momen-

París-Valencia ha sigut pionera en la manera d'exposar els llibres, un fet que hui en dia és general en la majoria de llibreries, i la primera en encetar la venda per correu a través de catàleg.

Amb cinc locals, la botiga del carrer de Pelayo, la més antiga en l'actualitat, és per a molts la llibreria per excel·lència. La sensació que troba el visitant, quan entra a París-Valencia, és el d'un agradable caos. Les tres entrades ens proporcionen un desconcert momentani que s'esvaeix per la presència d'un element que dóna coherència al conjunt. Aquest, sense dubte, és el llibre.

tani que s'esvaeix per la presència d'un element que dóna coherència al conjunt. Aquest, sense dubte, és el llibre. A París-Valencia es venen llibres i es nota: no debades asseguren els seus propietaris que disposen d'un dels majors fons propis de tot el país.

I és que en aquesta llibreria podem trobar gairebé de tot, de les últimes novetats editorials, a la millor oferta en llibres de vell i d'ocasió. «És la nostra filosofia. No entenem de limitacions. És el lector qui distingeix els continguts, el temps o l'embolcall. Per a nosaltres, tots els llibres són iguals», explica Cipriano Olivert Crespo (Cullera, 1927).

Aquesta manera d'entendre el negoci dels llibres ha estat moguda, des dels primers moments, per una insistent vocació de servei. I és això el que ha fet possible, com ens recorda Olivert que «el client de París-Valencia siga el més fidel i el més heterogeni de tots». Aquesta voluntat, que es trasllada a l'equip de professionals que hi treballa, d'atendre les idees i els desitjos dels lectors, els ha portat a innovar contínuament: «hem sigut pioners en la manera d'exposar els llibres, un fet que hui en dia és general en la majoria de llibreries, i els primers en encetar la venda per correu a través de llistes, ofertes i catàlegs a tot l'Estat». Això sí, sense donar mai l'esquena a les noves tecnologies, «ara tot això es fa a través d'Internet». Bona mostra d'això és la completa pàgina web amb què compta la llibreria (www.parisvalencia.com) des d'on es pot fer qualsevol tipus de petició.

Tot i això, potser París-Valencia no seria el que és sense eixe record que destil·la dels seus inicis, a la Plaça Redona, com a llibreria d'intercanvi, allà pel 1954. De fet, el manteniment de les edicions de facsímils i els llibres de vell han marcat tota la seua trajectòria posterior fins el punt de convertir-se en una de les seues particularitats. I tot, per una qüestió de mercat, però també com a conseqüència d'aquesta voluntat de cui-

dar el seu públic: «algunes d'aquestes edicions -comenta Olivert- són ruïnoses, però no podem deixar de banda uns lectors que representen el fervor pel llibre. Lamentablement no abunden, però amb el temps i ampliant les fronteres, hem aconseguit distingits i nombrosos seguidors».

Uns productes minoritaris i uns lectors que tenen el seu propi homenatge durant la Fira del Llibre Antic i d'Ocasíó de València, que s'ubica cada any a la Gran Via Marqués del Túria, i on la llibreria hi participa de manera activa des de la fundació en 1977, juntament amb altres llibreters: «era un compromís i també una necessitat després d'haver encetat la fira de Madrid i col·laborar en l'ampliació de la de Barcelona des del 1969». Una cita que cada any rep milers de visitants: «l'interés és real –diu el llibreter–, sobretot pels originals vells valencians i catalans». Tot i això, es lamenta amb modèstia de la poca projecció, a nivell general, de la literatura en la nostra llengua: «considere que la confusió creada sobre el valencià ha fet molt de mal a la seua producció i difusió».

Però París-València no la formen únicament rareses, també hi ha espai per a la literatura actual, que continua sent la que genera més beneficis. Olivert ho té clar: «el públic segueix preferint les històries més pròximes, a ser possible de butxaca, tot i que els gustos literaris depenen de les circumstàncies de cada moment. Per exemple, ara la gent està molt interessada en els temes d'actualitat política i social». De totes maneres, sempre hi ha gèneres que sobrepassen les modes literàries: «la novel·la històrica, no falla mai». Tot i les bones perspectives (la llibreria mai està buida), Olivert es mostra contundent quan analitza la situació del mercat editorial: «està saturat i això limita molt el marge

París-Valencia no seria el que és sense eixe record que destil·la dels seus inicis, a la Plaça Redona, com a llibreria d'intercanvi, allà pel 1954. De fet, el manteniment de les edicions de facsímils i els llibres de vell han marcat tota la seua trajectòria posterior fins el punt de convertir-se en una de les seues particularitats.

de les llibreries independents, que han de fer front a enormes despeses en admissions i devolucions. Hem entrat en una roda que només beneficia les grans editorials i els *best sellers*». I afegeix en to trist: «al final, el distribuïdor només proporcionarà llibres on tinga assegurada la venda, que seran substituïts per informació i publicitat a la resta de llibreries. No és que siga la solució ideal. És que no hi ha una altra».

De moment, avui en dia, endinsar-se en París-Valencia és descobrir l'extens món del llibre. Una connexió que aquesta família, procedent de Cullera i afincada a la capital francesa durant onze anys, ha convertit en referent del plaer de la lectura per a molts valencians. Dissabte de vesprada, al Trinquet de Pelayo, comença una nova partida. La incertesa i el joc marquen les apostes. A la vorera d'enfront el dubte desapareix de seguida. Qui entra a París-Valencia, sempre guanya.

Àlvar Peris

editorials valencianes

AFERS EDITORS

C/ DE LA LLIBERTAT, 12
APARTAT DE CORREUS 267
46470 CATARROJA
TEL.: 96 126 86 54 - FAX: 96 127 25 82
afers@provicom.com
www.provicom.com/afers
DISTRIBUÏDORS:
NORDEST LLIBRES
TEL.: 97 267 23 54 - FAX: 97 267 04 17
nordest@tsai.es
PALMA DISTRIBUCIONS
TEL.: 97 145 06 12 - FAX: 97 145 61 88
GEA LLIBRES
TEL.: 96 158 03 12 - FAX: 96 158 06 99
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 02 88

AITANA EDITORIAL

COMTE D'ALTEA, 10
APARTAT DE CORREUS 51
03590 ALTEA
TEL.: 96 584 19 46 - FAX: 96 688 08 47
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
LA TIERRA LIBROS
SAGITARIO, 4-B
03006 ALACANT
TELS.: 96 511 01 92 - 96 511 02 88
FAX: 96 511 51 82
MADRID:

EGARTORRE LIBROS
MIRLO, 23
28024 MADRID
TELS.: 91 711 60 08 - 91 711 66 00
FAX: 91 501 57 01
ILLES BALEARS:
TOTEM DISTRIBUCIONS
PARE BERTOMEU POU, 24
07003 PALMA DE MALLORCA
ARAGÓ:

ICARÓ DISTRIBUCIONES
CASTELLÓ I VALÈNCIA:
CARRER DE LLIBRES, S.L.
MONTESA, 6-BAIX ESQUERRA
46017 VALÈNCIA
TEL.: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04
CATALUNYA:
SURES, S.A.
SANTANDER, 68
08020 BARCELONA
TEL.: 93 305 63 55 - FAX: 93 305 02 04
GALÍCIA:
TRIS-TRAM
CONCEPCIÓN ARENAL, 2-2A, DRETA
27003 LUGO
TEL.: 982 250 067 - FAX: 982 284 919

ALBATROS

C/ L'OLIVERETA, 28
46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50 - FAX: 96 370 22 46
graficas-soler@terra.es
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA
LES PUNXES
TEL.: 93 485 63 80 - FAX: 93 300 90 91
MADRID
MAIDHISA, SL
TEL.: 91 670 21 89 - FAX: 91 332 48 79

ALGAR EDITORIAL

POLIGON IND. I
C/ RONDA TINTORERS, 117
46600 ALZIRA
TEL.: 96 245 90 91 - FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com

www.algareditorial.com

DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
POL. IND. EL OLIVERAL, C/ G, NAVE 6.
46190 RIBA ROJA (VALÈNCIA)
TEL.: 96 166 52 56 - FAX: 96 165 52 49
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
LA TIERRA LIBROS
SAGITARIO, 4, NAVE B
03006 ALACANT
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 51 82
MALLORCA E IBIZA:
MOLL
TORRE DE L'AMOR, 4
07001 PALMA DE MALLORCA
TEL.: 97 172 41 76 - FAX: 97 172 62 52
MENORCA:
PAU - LA TENDA
9 DE JULIOL, 11
07760 CIUTADELLA (MENORCA)
TEL. I FAX: 97 138 37 66
CATALUNYA:
L'ARC DE BERÀ
C/ BÈLGICA, 47-49. 08917 BADALONA
TEL. 934 65 30 08
arc@ardebera.com

AMOS BELINCHÓN

C/ RAFAEL RIVELLES, 36
46020 PAIPORTA
TEL. I FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TIERRA LIBROS, S.L.
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 51 82
VALÈNCIA:
ADONAY, S.L.
TEL.: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76
CATALUNYA:
NORDEST, S.L.
TEL.: 972 67 23 54 - FAX: 972 50 36 29

BROSQUIL EDICIONS

AVDA. EQUADOR, 101, 12A
46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 354 01 24 - FAX: 96 382 30 74
brosquilediciones@hotmail.com
www.brosquil.es
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04
CAMPGRÀFIC
C/MATIES PERELLÓ, 17-6
46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 374 92 57 - FAX: 96 374 92 57
campgrafic@retemail.es

CARENA EDITORS

C/CHIVA, 21-3R-11A. 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 33 09
carenaeditors@inicia.es
www.carenaeditors.com
DISTRIBUÏDOR PROPI:
GRAONS LLIBRES
TEL.: 96 151 78 08 - FAX: 96 151 78 28

CEIC ALFONS EL VELL

PLAÇA REI EN JAUME, 10
46700 GANDIA
TEL. 96 295 95 64/62 - FAX: 96 295 95 66
ceicalfonseivel@gandia.infoville.net
DISTRIBUÏDORS:
SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41 - FAX: 96 159 08 45
sendramarco@retemail.es

MIDAC

TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 524 61 70
midac@retemail.es
MOLL
TEL. I FAX: 971 76 14 22
DEL SENIA AL SEGURA
CRONISTA CARRERES, 9, 7-F
46003 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 351 73 55
DISTRIBUÏDORS:
COMUNITAT VALENCIANA:
DEL SENIA AL SEGURA
MADRID:
MAIDHISA. TEL.: 91 670 21 89

DENES

POLIGON INDUSTRIAL ALQUERIA
DE LA MINA. ARTS GRÀFIQUES, 58
APARTAT DE CORREUS 85
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 397 44 66 - FAX: 96 397 48 42
denes@infonegocioc.com
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
NORD-EST LLIBRES
TEL.: 972 67 04 17 - FAX: 972 50 36 29
ILLES BALEARS:
MOLL
TEL.: 971 72 41 76 - FAX: 971 76 14 22
MADRID:
CELESTE
TEL.: 91 310 08 96 - FAX: 91 310 04 59
VALÈNCIA:
J. A. MORCILLO
TEL.: 96 397 44 74 - FAX: 96 397 52 73

EDICIONES BRIEF

PASSEIG DE LA CIUTADELLA, 5 BAIX
46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 394 23 37 - FAX: 96 310 60 37
info@edibrief.com
DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA-CASTELLÓ:
GRAONS LLIBRE S.L.
TEL. 96 158 82 99
MADRID-CASTILLA-LA MANXA:
DISTRIFER LIBROS S.L.
TEL. 91 796 27 09
GALÍCIA:
LLOVES S.L.
TEL. 986 42 00 39
ANDALUSIA ORIENTAL:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
TEL. 95 225 10 04

ASTÚRIES- CANTÀBRIA:

LORD BOOK S.L.

TEL. 985 11 33 59

ANDALUSIA OCCIDENTAL:

LIDELSUR S.L.

TEL. 954 18 26 62

ARAGÓ-NAVARRA- LA RIOJA:

ICARO S.L.

TEL. 976 12 63 33

CASTELLA-LLEÓ:

ARCADIA LIBROS S.L.

TEL. 983 39 50 49

CATALUNYA:

MASESMAS.COM

TEL. 93 401 98 99

CANÀRIES:

DISTRIBUIDORA ROIGCAR S.L.

TEL. 928 41 83 82

EDICIONES DHARMA

C/ELIAS ABAD- 3 BAIX

03660 NOVELDA

TEL.: 96 560 32 00

dharma@edicionesdharma.com

www.edicionesdharma.com

EDICIONES TILDE

AVINGUDA DE LA PLATA, 59-9ºB

TEL. I FAX: 96 333 71 27

llicarrer@retemail.es

www.teseo.org/tilde

DISTRIBUÏDOR:

CARRER DE LLIBRES

TEL.: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

EDICIONS 96

CARRER SANT CRISTÓFOL, 22

46740 CARCAIXENT

TEL.: 96 246 11 04 - FAX: 96 246 14 90

edicions96@llibreweb.com

www.llibreweb.com/edicions96.htm

DISTRIBUÏDOR:

ALACANT:

LA TIERRA LIBROS

SAGITARIO, 4-B

03006 ALACANT

TEL.: 96 511 01 92

VALÈNCIA I CASTELLÓ:

GEA LLIBRES

POLIGON DE RAGA

LUIS DE SANTANGEL, 6

46210 PICANYA

TEL.: 96 159 05 11

CATALUNYA I RESTA DE L'ESTAT

ESPANYOL:

SLI TÀNDEM

SANT ANTONI, 70-ENTRESOL

08190 SANT CUGAT DEL VALLÈS

TEL.: 93 589 54 39

EDICIONS BROMERA

POLIGON INDUSTRIAL, 1

C/RONDA DELS TINTORERS, 117

46600 ALZIRA

TEL.: 96 240 22 54 - FAX: 96 240 31 91

bromera@bromera.com

www.bromera.com

DISTRIBUÏDORS:

ALACANT:

LA TERRA LLIBRES

TEL.: 96 511 01 92

CATALUNYA:

L'ARC DE BERÀ

C/ BÈLGICA, 47-49. 08917 BADALONA

TEL. 934653008

arc@ardebera.com

ILLES BALEARS:

MOLL

TEL.: 971 72 44 72

VALÈNCIA I CASTELLÓ:

SENDRA MARCO

TEL.: 96 159 08 41

GEA LLIBRES

TEL.: 96 159 03 12

EDICIONS CAMACUC

ARQUÈBISBE OLAETXEA, 18-BAIX

46017 VALÈNCIA

TEL. I FAX: 96 357 28 56

edicionscamacuc@hotmail.com

DISTRIBUÏDOR:

CARRER DE LLIBRES

TEL.: 96 378 05 91

EDICIONS DEL BULLENT

C/ DE LA TARONJA, 16

46210 PICANYA

TEL.: 96 159 08 83 - FAX: 96 159 08 45

bullent@retemail.es

DISTRIBUÏDORS:

SENDRA MARCO

TEL: 96 159 08 41 - FAX: 96 159 08 45
 sendramarco@retemail.es
 MIDAC
 TEL: 93 434 01 28 - FAX: 93 524 61 70
 midac@retemail.es
 MOLL
 TEL. I FAX: 971 76 14 22

EDICIONS DEL PONENT
 PLAÇA DEL CARME, 5-1A. 03430 ONIL
 TEL. I FAX: 96 556 54 07
 edicionsdeponent@ctv.es
 DISTRIBUÏDORS:
 GAIA LLIBRES
 TEL: 965 11 05 16
 GEA LLIBRES
 TEL: 96 159 05 11
 DDT
 TEL: 96 352 00 56
 DIRAC
 TEL: 93 308 63 00
 SURES
 TEL: 93 498 75 30
 CELESTE EDICIONES
 TEL: 91 310 05 99
 FAX: 91 310 04 59
 RODRÍGUEZ SANTOS
 TEL: 954 18 04 75
 ARCADIA LIBROS
 TEL: 983 39 50 50
 FAX: 983 39 50 59
 AGD LIBROS
 TEL: 944 33 48 88
 e-mail: agdlibros@verial.es
 CONTRATIEMPO
 TEL: 976 10 78 59
 INFOLIBRO
 TEL: 985 985 757

EDICIONS LA XARA
 AVDA. DE LA VALLDIGNA, S/N
 46750 SIMAT DE LA VALLDIGNA
 TEL. I FAX: 96 281 13 67 - 670 250 595
 laxara@ctv.es
 www.ctv.es/USERS/laxara/der.htm
 DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
 NORDEST LLIBRES, S.L.
 ÀLVAREZ DE CASTRO, 26
 17600 FIGUERES
 TEL: 972 67 23 54 - FAX: 972 50 36 29
PAÍS VALENCIÀ:
 ADONAY
 CTRA. DE PICANYA, 4
 46200 PAIORTA
 TEL: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76

EDICIONS VORAMAR
 C/VALÈNCIA, 44. 46210 PICANYA
 TEL: 96 159 44 10 - FAX: 96 159 19 24
 voramar@santillana.es
 DISTRIBUÏDOR:
 ÍTACA/SANTILLANA
 TEL: 93 560 60 61 - FAX: 93 560 29 57

EDITORIAL AGUACLARA
 C/ROSELLO, 55. 03010 ALACANT
 TEL: 965 24 00 64 - FAX: 965 25 93 02
 edit.aguaclara@natural.es
 DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
 GAIA LLIBRES, SL
 TEL: 96 511 05 16 - FAX: 96 511 08 82
 FAX: 96 511 41 26
ANDALUSIA OCCIDENTAL:
 GRACIA ÀLVAREZ
 TEL: 954 18 43 29 - FAX: 954 18 52 74

ANDALUSIA ORIENTAL:
 CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
 TEL. I FAX: 952 25 10 04
ARAGÓ I SÒRIA:
 ÍCARO DISTRIBUIDORES
 TEL: 976 12 69 99 - FAX: 976 12 64 93
ASTÚRIES I CANTÀBRIA:
 NORTE
 TEL: 985 14 70 30
CASTELLA I LLEÓ:
 ANDRÉS GARCÍA, LIBROS, S.L
 TEL: 923 23 02 06 - 983 47 21 55
 FAX: 923 25 91 17 - 983 47 32 47
EUSKADI:
 HERRO LIBROS
 TEL: 94 454 28 50 - 94 454 06 77
 FAX: 94 454 19 28
EXTREMADURA:
 UNIDISA
 TEL: 924 27 51 54 - 924 27 51 92
 FAX: 924 27 56 01
GALÍCIA:
 DISTRIBUCIONES ARNOIA
 TEL: 986 70 93 40 - FAX: 986 70 88 90
ILLES CANÀRIES:
 ODÓN MOLINA
 TEL: 922 25 66 66 - FAX: 922 25 62 11
 MADRID, CIUDAD REAL, TOLEDO,
 CUENCA I GUADALAJARA:
 DISTRIFER LIBROS
 TEL: 914 68 49 29 - FAX: 914 68 42 14
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
 GEA LLIBRES
 TEL: 96 159 03 12 - 96 159 05 11
 FAX: 96 150 06 97

EDITORIAL ANTINEA
 C/ DOCTOR FLEMING, 6
 12500 VINARÒS
 TEL. I FAX: 96 445 20 12
 antinea@inicia.es
 DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA I ALACANT:
 GRAONS-LLIBRES
 C/ PARET DEÇANTADA, 20
 POL. IND. MÀS DEL JUTGE
 46909 TORRENT (VALENCIA)
 TEL: 91 558 82 99 - FAX: 96 156 00 22
 graonssl@worldonline.es
 ALICASCH S.L.
 CARRETERA DE OCAÑA, 56
 03006 ALACANT
RESTA DE L'ESTAT ESPANYOL:
 EDITORIAL CIENCIA 3 DISTRIBUCIÓN, S.L.
 COMERCIO, 4 1ª ESCLª BAJO C
 28007 MADRID
 TEL: 91 552 76 80 - FAX: 91 501 57 01
 APARTADO DE CORREOS, 40.024
 cienciatres@teleline.es
 DISTRIBUIDORA PILAR VILLASANA, S.L.
 C/ BODEGUEROS, 38 BIS
 29006 MÁLAGA
 TEL: 952 350 120 - FAX: 952 36 39 84
 GRILIBROS, S.L.
 APARTADO DE CORREOS 1085
 VIA DIESEL, 4 POL. IND. DEL TAMBRE
 PEDIDOS: 981 58 95 44
 ADMÓN: 981 57 59 04
 15890 SANTIAGO DE COMPOSTELA
 MIRA EDITORES
 C/ DALIA, 11
 50012 ZARAGOZA
 TEL: 976 46 05 05 - FAX: 976 46 04 46

EDITORIAL DIÀLOGO
 C/FALCÓ, 135
 46184 SAN ANTONIO DE BENAGÉVER
 TEL: 96 135 09 47 - FAX: 96 135 09 24
 dialogo@ctv.es
 www.editorialdiálogo.com
 DISTRIBUÏDOR:
 CARRER DE LLIBRES
 TEL: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

EDITORIAL LA MÁSCARA
 PLAÇA JOAN PAU II, 5-BAIX
 46015 VALÈNCIA
 TEL: 96 348 65 00 - FAX: 96 348 74 40
 g-bigne@editoriallamascara.com
 DISTRIBUÏDORS:
 DISNEU
 TEL: 93 203 94 44 - FAX: 93 280 08 72
 OCÉANO GRUPO EDITORIAL
 TEL: 93 280 20 20 - FAX: 93 205 74 57

EDITORIAL PRE-TEXTOS
 C/LLUÍS DE SANTÀNGEL, 10
 46005 VALÈNCIA
 TEL: 96 333 32 26 - FAX: 96 395 54 77
 info@pre-textos.com
 www.pre-textos.com
 DISTRIBUÏDORS:
 A.MACHADO LIBROS, S.A.
 TOMÁS BRETÓN, 55
 28045 MADRID
 TELS.: 914 681 102 - 914 681 398
 FAX: 914 681 098
 LES PUNXES, DISTRIBUÏDORA, S.L.
 SARDENYA, 75-81
 08018 BARCELONA
 TEL: 934 856 380 - FAX: 93 300 90 91
 GEA LLIBRES, S.L.
 LUIS DE SANTÀNGEL, 6
 POLÍGON RAGA
 46210 PICANYA
 TEL: 96 159 05 11 - FAX: 961 590 697
 CONTRATIEMPO, S. COOP. LTD
 PQL. INDUSTRIAL MALPICA -ALFIDÉN- LA SALINAS, 63
 50171 LA PUEBLA DE ALFIDEN (ZARAGOZA)
 TEL: 976 10 78 59 - FAX: 976 10 79 34
 FRANCISCO GRACIA ÀLVAREZ DISTRIBUCIONES
 POLÍGONO PISA
 ARTESANIA, 21 - NAVE 12
 41927 MAIRENA ALJARAFE (SEVILLA)
 TEL: 954 18 43 29 - FAX: 954 18 52 74
 BENJAMÍN LÓPEZ LUENGO DISTRIBUCIONES
 PRÍNCIPE, 22- 2ª
 APARTADO DE CORREOS 36202 VIGO
 TEL: 986 43 10 50 - FAX: 986 37 91 54
 IKUSKA LIBROS
 ESTRADA DE MALA, 10. BILBAO
 TEL: 944 39 64 94 - FAX: 944 39 53 78
 LA TIERRA LIBROS
 SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT
 TELS.: 965 11 01 92 - 96 5111 02 88
 FAX: 965 11 51 82
 EDICULSA
 ROCÍO, S/N-NAVE 6
 28500, ARGANDA DEL REY, MADRID
 TEL: 91 870 02 28 - FAX: 91 870 24 24
 LA PILA DE LIBROS, S.L.
 C/BODEGUEROS, 29006 MÁLAGA
 TELS.: 952 331 431 - 952 331 457
 FAX: 952 363 984
 LEMUS DISTRIBUCIONES
 CATEDRAL, 29 - APARTADO 127

38204 LA LAGUNA (TENERIFE)
 TEL: 922 25 61 48 - FAX: 922 63 04 43

EDITORIAL TRES I QUATRE
 C/PÉREZ BAYER, 11. 46002 VALÈNCIA
 TEL: 96 351 64 92 - FAX: 96 352 98 72
 tresiquatre@tresiquatre.es
 www.tresiquatre.com
 DISTRIBUÏDORS:
BARCELONA I MALLORCA:
 ENLACE
 TEL: 93 338 14 00 - TEL: 97 171 30 78
PAÍS VALENCIÀ:
 GAIA LIBROS, S.L.
 TEL: 96 511 05 16

FILMOTECA VALENCIANA
 PLAÇA DE L'AJUNTAMENT, 17
 46002 VALÈNCIA
 TEL: 96 351 23 36 - FAX: 96 352 82 59
 filmoteca.gva@cultura.m400.gva.es
 DISTRIBUÏDOR:
 PUBLICACIONS DE LA GENERALITAT VALENCIANA
 LLIBRERIA LLIG, PLAÇA MANISES, 3
 46003 VALÈNCIA
 TEL: 96 386 61 70

GERMANIA
 C/DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ, 99
 46600 ALZIRA
 TEL: 96 245 52 12 - FAX: 96 245 52 60
 germania@germania.es
 www.germania.es
 DISTRIBUÏDOR:
 CARRER DE LLIBRES
 TEL: 96 378 05 91

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM
 C/QUEVEDO, 10 (EDIFICI MUVI)
 46001 VALÈNCIA
 TEL: 96 388 37 58 - FAX: 96 388 37 51
 alfons.magnanim@ diputacion.m400.gva.es
 www.alfonselmagnanim.com
 DISTRIBUÏDOR:
 ADONAI
 CARRETERA DE PICANYA, 4
 46200 PAIORTA
 TEL: 96 397 51 48 - FAX: 96 397 58 76
 info@adonai.com
 www.adonai.com

L'EXAM EDICIONS
 AVDA. AUSIÀS MARCH, 32-34
 46016 TAVERNES BLANQUES
 TEL: 96 185 43 14 - FAX: 96 186 88 91
 eixam@ctv.es
 DISTRIBUÏDOR:
 DISTRIBUÏDOR GENERAL DEL LLIBRE
 TEL: 96 185 42 19

LLAMBERT PALMART
 C/ CARCAIXENT, 10, 28
 46007 VALÈNCIA
 TEL: 96 380 03 76
 palmart@mixmail.com
 GRAONS LLIBRES
 TEL: 96 151 78 08 - FAX: 96 151 78 28

MARFIL
 SANT ELOI, 17. 03820 ALCOI
 TEL: 96 552 33 11 - FAX: 96 552 34 96
 editorialmarfil@editorialmarfil.com
 www.editorialmarfil.com
 DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
 LA TERRA LLIBRES
 TEL: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 51 82

VALÈNCIA I CASTELLÓ:

GEA LLIBRES
TEL.: 96 159 05 11 - FAX: 96 159 06 97
ATALAYA
TEL.: 96 376 59 11 - FAX: 96 376 59 12

MARJAL-EDEBÉ

POLÍGON INDUSTRIAL ALQUERIA
DE MINA. C/ARTS GRÀFIQUES, 54
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 368 09 89 - FAX: 96 368 09 87
marjal@edebe.com
www.edebe.com/lij/marjal/default.asp

MEDIA VACA

C/ SALAMANCA, 49. 46005 VALENCIA
TEL./FAX: 96 395 69 27
mediavaca@eresmas.net
www.mediavaca.com
<http://www.mediavaca.com>
DISTRIBUÏDORS:

VALENCIA:

GRAONS
C/ PARET DECANTADA, 20
POL. IND. MAS DEL JUTGE
46909 TORRENT (VALENCIA)
TEL.: 96 158 82 99

MADRID:

A-Z DISLIBROS
MINIPOLÍGONO. C/ SAN JOSÉ, NAVE
16. 28320 PINTO (MADRID)
TEL.: 91 692 53 76

BARCELONA:

MADE
AV. CATALUNYA S/N
POL. IND. CAN COLL
08185 LLIÇA DE VALL (BARCELONA)
TEL.: 93 843 65 56

GALICIA:

KALANDRAKA
RÚA DE ALEMANIA, 70
36162 PONTEVEDRA
TEL.: 986 845 315

ARAGÓN:

DELSAN
PARQUE INDUSTRIAL "EL POLÍGONO"
C/ RÍO GALLEGU, NAVE 15
50410 CUARTE DE HUERVA
(ZARAGOZA)
TEL.: 976 50 33 55

CÁDIZ:

QUADIX
C/ CHILE S/N. POL. IND. RÍO SAN PE-
DRO. 11510 PUERTO REAL (CÁDIZ)
TEL.: 956 479 264

MISÈRIA I COMPANYIA

C/SANT NICOLAU, 40. 03801 ALCOI
TEL I FAX: 96 554 49 73
buzon@libroantiguo.com
www.libroantiguo.com

NAU LLIBRES

C/PERIODISTA BADIA, 10
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 360 33 36 - FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com
DISTRIBUÏDORS:

ALACANT:

ALICASH
TEL.: 965 10 36 44 - FAX: 965 28 96 63
CASTELLÓ I VALÈNCIA:

LYRA
TEL.: 96 159 07 81 - FAX: 96 159 08 84
CATALUNYA:
DISTRIBUCIONES PRÓLOGO

TEL.: 93 456 20 00 - FAX: 93 456 95 06

ILLES BALEARS:

PALMA DISTRIBUCIONES
TEL.: 971 28 94 21 - FAX: 971 45 61 88

NUMA

C/ GOVERNADOR VELL, 29
46003 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 274 13 02
numa@numa.es
www.numa.es
DISTRIBUÏDORS:
ENLACE
TEL.: 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16
enlacen@fedecali.es

PÁGINACERO EDICIONES

C/ ALBERIQUE, 4 - 8ª
46008 - VALÈNCIA
TEL.: 963859940 - FAX: 963228587
pag.cero@teleline.es
<mailto:pag.cero@teleline.es>

DISTRIBUÏDORS:
LONJA DE LIBROS
C/BENICARLO, 8. 46020 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 361 67 14
MUSEUM LINE
C/ALCALÁ, 3. 28028 MADRID
TEL.: 91 356 69 09 - FAX: 91 361 00 75

PUBLICACIONES DE LA GENERALI-
TAT VALENCIANA
LIBRERIA LLJG. PLAÇA MANISES, 3
46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 61 70

PRODDICTA-ABRIL EDICIONS
C/JAUME I, 48. 46970 ALAQUÀS
TEL.: 96 150 60 52
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04

RIALLA

C/ ISABEL LA CATÒLICA, 19-3ER-3A
46004 VALÈNCIA
TEL.: 96 352 81 96 - FAX: 96 352 81 96
DISTRIBUÏDOR:

ALACANT:

ALICASH
TEL.: 96 510 36 44
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
LYRA DISTRIBUCIONES
TEL.: 96 159 07 81

SAÓ

C/ÀNGEL DE L'ALCÀSSER, 14-12
46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 58 41 - FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es
DISTRIBUÏDOR:
EXCLUSIVES GRAONS
TEL.: 96 151 78 08

SET I MIG, EDITORIAL DE POESIA
PLAÇA FRANCISCO NAVARRO CAN-
DEL, 2. 46689 BENICULL DE XUQUER
TEL. I FAX: 96 241 98 54
setimig@infonegocios.com
DISTRIBUÏDOR:

CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 378 05 91 - FAX: 96 378 00 04
TABARCA LLIBRES
AVD. AUSIÀ MARCH, 184
46026 VALÈNCIA
TEL.: 96 318 60 07
tabarca@futurnet.es
DISTRIBUÏDOR:

ALACANT:

GAIA LLIBRES
TEL.: 965 11 05 16 - FAX: 965 11 41 26
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
DISTRIBUCIONS ATALAYA
TEL.: 96 376 59 11 - FAX: 96 376 59 12

TÀNDEM EDICIONS

SANT VICENT, 93-1A. 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 20 47 - FAX: 96 317 22 01
tandemedi@teleline.es
DISTRIBUÏDORS:
ATALAYA. TEL.: 96 376 59 11
GEA. TEL.: 961 159 05 11
LA TERRA LLIBRES. TEL.: 965 11 01 92
MOLL. TEL.: 971 72 41 76
ENLACE. PAU CASALS, 76-92
08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL.: 935 051 082

TIRANT LO BLANCH

ARTS GRÀFIQUES, 14-BAIX
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 00 48 - FAX: 96 369 41 51
tlb@tirant.com
www.tirant.com
DISTRIBUÏDOR:
TIRANT LO BLANCH

UNIVERSITAT D'ALACANT

CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG. SERVEI DE PUBLICA-
CIONS, AULARI III. APARTAT DE
CORREUS, 99. 03080 ALACANT
TEL.: 96 590 34 80 - FAX: 96 590 94 45
publicaciones@ua.es
http://publicaciones.ua.es

DISTRIBUÏDORS:

BARCELONA:
ENLACE
PAU CASALS, 76-90
08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT
BARCELONA
TEL.: 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16
MADRID:
ENLACE

VALLE DE TOBALINA, 58
VILLAVEVERDE ALTO. 28021 MADRID
TEL.: 91 798 76 99 - FAX: 91 798 72 33
enlacedmadrid@62online.com
VALÈNCIA:

ENLACE
CAMÍ DE L'ALQUERIA DE LA CAM-
PANETA, 4. 46019 VALÈNCIA
TEL.: 961 86 10 34 - FAX: 96 186 10 33
SUDAMÈRICA:

MIDAC
AVDA. DEL JORDÀ, 29-31
08035 BARCELONA
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 254 61 70
midac@retemail.es
RESTA DEL MÓN:
CELESA

MORATINES, 22-1ER-B
28005 MADRID
TEL.: 91 517 01 70 - FAX: 91 517 34 81
celesa@infonet.es
www.celesa.com

UNIVERSITAT JAUME I

PUBLICACIONES DE LA UNIVERSI-
TAT JAUME I. EDIFICI RECTORAT I
SERVEIS CENTRALS CAMPUS DEL
RIU SEC. 12081 CASTELLÓ
TELS.: 96 472 88 21 - 96 472 88 19
FAX: 96 472 88 32
publicacions@uji.es

www.uji.es/publ

DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
MIDAC, S.L.
AVDA. JORDÀ 29-31 BAIX.
08035 BARCELONA
TEL.: 93 434 01 28 - FAX: 93 254 61 70
VALÈNCIA:
SENDRA MARCO. TEL.: 96 159 08 41
RESTA DE L'ESTAT:
BREGÓAN. TEL. I FAX: 91 431 43 88
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
PUBLICACIONES DE LA UNIVERSI-
TAT DE VALÈNCIA
C/ ARTS GRÀFIQUES, 13
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 41 15
FAX: 96 386 40 67
publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions

DISTRIBUÏDORS:

ANDALUSIA I EXTREMADURA:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
ARAGÓ, NAVARRA, LA RIOJA I SÒRIA:
ICARO DISTRIBUIDORA, SL.
ASTÚRIES I CANTÀBRIA:
DISTRIBUCIONES JUCAR
ILLES BALEARS:

PALMA DISTRIBUCIONES
CANÀRIES:
LITECA
CATALUNYA:
MIDAC LLIBRES
GRUP DEL LLIBRE
GALICIA:

DISFER LIBROS
MADRID, CASTELLA-LLEÓ I CAS-
TELLA-LA MANXA:
DISTRIFORMA
PAÍS VALÈNCIÀ:
GAIA LIBROS
GEA LLIBRES
ESTRANGER:

MÈXIC:
EDITORIAL GRÀFICO NUEVA DE OC-
CIDENTE
PUERTO RICO:
LIBRERIA NORBERTO GONZÁLEZ INC
ARGENTINA:
JORGE WALDHUTER
DISTRIBUCIÓ DE LA REVISTA L'ESPILL:

ENLACE, S.A
C/ PAU CASALS, 76-92
08907 L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL. 93 338 14 00 - FAX: 93 338 69 16
DISTRIBUCIÓ DE LA
REVISTA PASAJES:
MARCIAL PONS
DEPARTAMENTO DE REVISTAS
C/ SAN SOTERO, 6. 28037 MADRID
TEL. 91 304 33 03

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VA-
LÈNCIA
SERVEI DE PUBLICACIONES
CAMÍ DE VERA S/N. 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 387 70 12 - FAX: 96 387 79 12
publi@upvnet.upv.es
antares.upv.es/dir/pubacc

DISTRIBUÏDORS:
ANDRÉS LIBEROS
TEL.: 96 391 74 48 - FAX: 96 392 18 11
LIBRERÍA MARA
TELS.: 96 393 25 88 - 393 55 27
FAX: 96 361 66 92